

ΕΘΝΙΚΗ ΑΓΩΓΗ

ΑΝΑΤΡΟΦΗ — ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΙΣ — ΓΡΑΜΜΑΤΑ — ΕΠΙΣΤΗΜΑΙ

ΚΑΛΑΙ ΤΕΧΝΑΙ — ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑ

ΕΤΟΣ Β' — 1899

[Τυπται δραχ. 7]

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ — ΕΚΔΟΤΗΣ

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΔΡΟΣΙΝΗΣ

10 — ΟΔΟΣ ΠΑΡΘΕΝΑΓΩΓΕΙΟΥ — 10

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ

ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΑ, ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΑ

Ἡ αὐτενέργεια ἐν τῇ μαθήσει (κατὰ τὸν Σπένσερ) Σελ. 17.—Ἡ ἀνατροφή τῆς γυναίκος (κατὰ τὸν Ζουφρίδα) 25, 52, 76, 91, 107.—Ἡ ποίησις ἐν τοῖς σχολείοις ὑπὸ Γ. Μπουκουβάλα 49.—Τὸ Γκαίτσιο Γυμνάσιον ἐν Φραγκφούρτῃ ὑπὸ Φ. Γεωργαντέ 68.—Ἀγωγή καὶ κληρονομικότης (κατὰ τὸν Γαυγιώ) 73.—Ρωσικόν λύκειον 81.—Ἡ ἀγωγή τοῦ παιδός (κατὰ τὸν Γκίρμι) 84, 98.—Τὸ παιδί ὑπὸ Γ. Μπουκουβάλα 143.—Σχολικαὶ ἀναμνήσεις 129.—Ἡ σκληρογυγία (κατὰ τὸν Όππελ) 139.—Ἡ ἠθικὴ ἀγωγή (ἐκ τῶν τοῦ Σπένσερ) 145, 163, 183, 194, 214.—Τὸ πρότυπον γυμνάσιον τῆς Βουδαπέστης 155.—Ἐκπαιδευτικὴ μεταρρύθμισις 168.—Παιδαγωγικὸν διαγώνισμα (τὸ βραβευθὲν ὑπὸ τῶν κριτῶν) ὑπὸ Π. Λιβαδά 177.—Τὰ ἀργαία κειμήλια 193.—Ἡ ἀσταγὸς ἀνατροφή τῶν νεανίδων (κατὰ τὸν Ουρμιλουρ) 202.—Ἡ παιδαγωγία καὶ τὰ ζῶα 209.—Ἡ σχολικὴ πειθαρχία ὑπὸ Α. Κωνσταντινοπούλου (226, 246).—Ἰσχυαίησις πρὸς τὰς μητέρας (κατὰ τὸν Ουρμιλουρ) 227.—Ἡ ἠθικὴ ἀγωγή ἐν ἐλευθέρῃ πολιτείᾳ 257, 281.—Ἡ ἐκπαίδευσις καὶ ὁ τύπος ἐν Βουλγαρίᾳ (κατὰ τὸν Α. Γουβερνάτῃ) 275, 294.—Πνευματικὴ ὑγιεινὴ (κατὰ τὸν Ἐλβετὸν Ιατρὸν Φερρέρ) 337.—Αἱ γυμναστικαὶ πρῶδοι ἐν Ἑλλάδι 363.—Ἡ σπουδαιὴ γυμναστικὴ (376)

ΦΙΛΟΣΟΦΙΚΑ, ΘΘΙΚΑ

Τὸ ἐπιστημονικὸν πνεῦμα (κατὰ τὸν Α. Κραβζ) Σελ. 4, 22.—Ἡ ψῆφος τοῦ πολίτου 65.—Ὁ φόρος τοῦ αἵματος 97.—Ἡ εὐτυχία (κατὰ τὸν Λούμπου) 125.—Τὸ στρατιωτικὸν καθῆκον (κατὰ τὸν Α. Βουτρού) 131, 150.—Σκέψεις συγγραφείας (ἐκ τῶν τοῦ Α. Λιβαδά) 143.—Ἡ Κυριακὴ ἀργία 161.—Ἡ ἀξία τοῦ χρόνου (κατὰ τὸν Λούμπου) 198.—Ἡ ἀργία καὶ αἱ πόλεις 241.—Πνευματικὴ ποτὰ 273.—Τὰ κλέφτικα τραγῳδία ὑπὸ Γ. Κ. Κουλοδήμου 284.—Ἡ ἐργασία ἐν ταῖς φυλακαῖς 321.—Ὁ νόμος τῆς ἐργασίας καὶ ὁ νόμος τῆς ἀργίας (κατὰ τὸν Γ. Μουσιό) 325.—Ἡ δόξα—Ἡ ἐρήνη (ποικίλαι γνῶμαι) 342.—Ἡ ἀπολογία τοῦ πολέμου 359.—Ἡ χάρις (κατὰ τὸν Σπένσερ) 458.

ΙΣΤΟΡΙΚΑ, ΒΙΟΓΡΑΦΙΚΑ

Τὸ λήξαν ἔτος Σελ. 2.—Α. Συγγρός 65.—Τὸ βουλευτήριον τῆς Τροιζῆνος (ἐκ τῶν τοῦ Ν. Δραγουμῆ) 105.—Οἱ λόγοι τῆς Κωνσταντινουπόλεως (κατὰ τὸν Βοινιό) 139.—Σκέψεις ποιητοῦ ὑπὸ Χ. Αντίου 246.—Ὁ Σολωμὸς καὶ ἡ Ἰταλικὴ γραμματολογία ὑπὸ Σ. Δὲ Βιάκη 268.—Φίλιππος Ἰμμ. Φέλεμπεργ, 278, 299, 310.—Τὸ Ἰπουργεῖον τῆς Παιδείας ὑπὸ Χ. Αντίου 305.—Παῦλος Ζανὲ ὑπὸ Α. Αισιμίδου Κυριακοῦ 355.

ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΑ

Ἡ ἐσπερινὴ ἀνάπαυσις (κατὰ τὸν Γρατῆ) Σελ. 42.—Ἡ γυμνοθεραπεία (κατὰ τὸν Βαρνιό) 57.—Ἡ δικαιοσύνη τῶν ζώων 69.—Ἀσυμμετρία αἰσθησεων 109.—Ἰγιεινὴ τῆς θράσεως (κατὰ τὸν Τρουσσά) 172.—Ἰγιεινὴ σπουδαιότης τῶν δασῶν (κατὰ τὸν Ἐβερμάγερ) 307, 323.—Τὸ ἀστεροβόλι (ἐπ' ἀγγλικῶ) ὑπὸ Αλ. Πάλλη 315.

ΠΕΡΙΗΓΗΣΙΣ, ΗΘΟΓΡΑΦΙΑΙ

Ὁδοιπορικαὶ ἀναμνήσεις ὑπὸ Α. Χρυσοβαλόνῃ Σελ. 24, 45.—Ὁ ἀγροτικὸς βίος ἐν Ἀγγλίᾳ 117.—Περι-

πέτειαι περιηγητοῦ 242, 264, 284.—Τὸ νησί τῆς Μουτιλῆνος (κατὰ τὸν Ράουζ) ὑπὸ Α. Ἐφραζιώτη 329.—Ὁ ἀγγλικὸς στρατὸς 339, 360.—Ἀδελφές (ἐπ' ἀγγλικῶ) ὑπὸ Αλ. Πάλλη 364.—Ἡ πατρις τοῦ Ἰησοῦ (ἐκ τῶν τῆς Μαρθίδου Σερῆ) 369.

ΔΙΗΓΗΜΑΤΑ

Ὁ υἱὸς τοῦ μηχανικοῦ (κατὰ τὸν Drougole) Σελ. 7.—Ἡ θάλασσα ὑπὸ Α. Καραβίτου 18, 39.—Ὁ δάμαλός μου ὑπὸ Κ. Τοπάλη 87.—Τὸ πετραμένον (ἐκ τῶν τοῦ Λέρμονταφ) 101.—Ἡ λαγύρα τοῦ Γερανοῦστη ὑπὸ Α. Ἐφραζιώτη 141.—Τρισάγιον ὑπὸ Ἀλεξάνδρου Παπαδοπούλου 148.—Ὁ μικρὸς σκοπὸς (ἐκ τῶν τοῦ Δὲ Ἀμύτση) 170.—Συμπέθερος ὑπὸ Δ. Βικέλα 225.—Ἡ Μόζρα (ἐκ τῶν τοῦ Κ. Μεταξῆ Ποδοπότη) 290.—Ὁ Βασιλεὺς Ἀλεξάνδρος (ἐκ τῶν τῆς Ἀλεξάνδρου Παπαδοπούλου) 332.—Ἦσο εὐλογημένη (κατὰ τὸν Σιέγκιεβιτς) 346.—Φεγγεῖς ὑπὸ Α. Κοσμη 349.—Ὁ Σαυτῆρ 372.—Ἦταν ἀσπράντιστος ὑπὸ Α. Κοσμη 378.

ΔΡΑΜΑΤΙΚΑ ἜΡΓΑ

Ἡ Μάγισσα (κατὰ τὸν Φεγγι) μετάφρ. Χ. Αντίου Σελ. 179, 199, 214, 233.

ΠΟΙΗΜΑΤΑ

Τὸ κρυφὸ σχολεῖο (μετ' εἰκόνας Ν. Γόζη) ὑπὸ Γ. Πολέμη Σελ. 1.—Στίχοι ὑπὸ Δ. Βικέλα 3, 45, 67, 107, 131, 179.—Νύκτα τοῦ γενάρη ὑπὸ Γ. Πολέμη 54.—Μικρὰ ταξίδια ὑπὸ Γ. Μακροῦ 94.—Τὰ δύο δάκρυα ὑπὸ Γ. Πολέμη 120.—Ἡ ζωὴ ὑπὸ Γ. Πολέμη 297.—Κουπὶ καὶ τιμῶν ὑπὸ Γ. Πολέμη 334.—Ὁ κολασημένος ὑπὸ Γ. Δροσίου 349.—Χωρισμός ὑπὸ Γ. Δροσίου 362.—Σὲ μιὰ κοπέλλα ὑπὸ Ἀργύρη Ἐφραζιώτη 379.

ΓΕΩΡΓΙΚΑΙ ΕΠΙΣΤΟΛΑΙ

ὑπὸ Ρ. Δημητριάδου.

Ἡ ἀρουραῖσι Σελ. 27.—Κύριοι δημοδιδάσκαλοι 54.—Περὶ θερισμοῦ 218.—Τὸ γάλα καὶ τὰ βρέφη 237.—Καρποφαγίας τὸ ἀνάγνωσμα 297.—Ἡ σπορὰ τοῦ αἵτου 347.

ΑΝΑΛΕΚΤΑ

Τὰ παιδικὰ παίγνια Σελ. 14.—Αἱ καλάνδαι 15.—Αἱ κοῦκλαι ὡς μέσον διδασκαλίας 31.—Πάπας αἰνιγματογράφος 62.—Ἡ Κρήτη καὶ ἡ γελοιογραφία (μετὰ τασσάρων εἰκόνας) 62.—Τὸ παπικὸν αἰνίγμα 79.—Ὁ ἀφειρέτης τῶν ὑψηλῶν πέλων 95.—Ἰπιφανεῖς προληπτικοὶ 110.—Τὸ παιδικὸν πάσχα ἐν Ἀμερικῇ 126.—Θεραπεία ἡθοποιοῦ 158.—Οἱ πῖλοι τῶν ἀγγέλων βουλευτῶν 175.—Βασιλεὺς κηπουρῆς 175.—Ἀριθμητικὴ τῶν ζώων 191.—Ἡ μήτηρ μας 207.—Τὰ διάφορα κρέατα 222.—Τὸ πτόσμα καὶ αἱ προλήψεις 255.—Ἡ διάρκεια τῆς ζωῆς 270.—Τὰ δάκρυα 302.—Ἡ τροφὴ διαφόρων λαῶν 303.—Τὰ ταξίδια τοῦ μέλλοντος 334.—Ἡ καταστροφή 334.—Αἱ πρῶται ἐν Ἑλλάδι ἐφημερίδες 351.—Ἡ ἀκρόπολις τῶν Ἀθηνῶν 367.—Ἰδιοτροπία μεγάλων μουσικῶν 379.

ΛΑΟΓΡΑΦΙΚΑ

Τὸ νυχτέρι ὑπὸ Κ. Ρωμαιοῦ Σελ. 12.—Τὰ ἀριστουργήματα τῆς Δημοτ. Προήσεως 30, 63, 111, 142, 156.—Τὸ θαῦμα τῆς Χρυσοπηγῆς ὑπὸ Α. Κοσμη.—Ἡ γελιδνα τοῦ μαρτίου ὑπὸ Χ. Χρηστοβασιλέου 93.—Δημιῶδες μῦθοι 218, 239, 255.

Ἐν Ἀθήναις ἐκ τοῦ Τυπογραφεῖου τῆς Ἐκτίης Κ. Μιλλανγ καὶ Ν. Καραδαύρη.

ΜΕΓΑΛΑ ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑΤΑ

ΕΚ ΜΙΚΡΩΝ ΣΥΜΒΑΝΤΩΝ

Οικοκυρομένη βασιλίσσης.

Όταν ήτο μικρά κόρη ή γηραιά βασίλισσα της Άγγλιας, μετέβη μίαν ήμέραν μετά της μητρός της πρὸς επίσκεψιν της βασιλίσσης Άδελαίδος. Η δούκισσα τοῦ Κέντ, ή μήτηρ της μικρᾶς πριγκίπισσης, άφηκε τήν κόρην της μόνην μετά της βασιλίσσης. Άδελαίδος επί τινα ὥραν, αὕτη δέ, θέλουσα νά δώσει θάρρος εἰς τήν μικράν πριγκίπισσαν, τή λέγει :

— Τώρα, μικρούλά μου, ἔχεις μίαν ὥραν νά περάσης μαζί μου καί εἶσαι ἐλευθέρα νά κάμης ὅ,τι θέλεις.

— Ό,τι θέλω ;

— Μάλιστα.

— Τότε, ἀγαπητή θεά Άδελαΐς, ήμπορῶ νά καθάρσω τὰ γυαλιά τῶν παραθύρων ;

Καί πρὶν ἀπαντήσῃ ή βασίλισσα Άδελαΐς, ή μέλλουσα ἀνασσα τῶν Άγγλων ἀνεσοκும்πίθη καί ἤρχισε μετά ζήλου νά καθαρῶν τὰ παραθυρόφυλλα.

ΣΗΜΕΙΩΜΑΤΑ

Διακοσμητικὴς τῆς πυροσβεστικῆς ἀντιλίας.

Συμπληροῦνται ἐφέτος 200 ἔτη ἀπὸ της ἐφευρέσεως τῆς πυροσβεστικῆς ἀντιλίας ὑπὸ τινος ἀσέμου τεχνίτου Γάλλου, καλουμένου Περὶ. Ἐννοεῖται ὅτι αἱ πρῶτοι ἀντίλοι, μικρᾶς δυνάμεως καί χειροκίνητοι, κατὰ πολὺ ὑπελάσσοντο τῶν νῦν ἐν χρῆσει. Οὐχ ἤττον ἐξέπληξαν τοὺς κατοίκους τῶν Παρισίων κατὰ τήν πρώτην αὐτῶν ἐμφάνισιν καί ἐπὶ μακρὸν χρόνον ἐκίνουν τήν δυσπιστίαν τοῦ κοινοῦ περὶ τῆς χρησιμοποίησεως αὐτῶν.

Ἐξοχος φιλοπονία.

Παροιμιώδης ἀπέβη ή φιλοπονία, ή τάξις καί ή μεθοδικότης τοῦ ἀποδιδάσκοντος Γάλλου κριτικοῦ καί δημοσιογράφου Σαρσαί. Ἐἶνε γνωστὸν τὸ λόγιον τοῦ Σαρσαί, ὅτι εἰς τὸν δημοσιογράφον ἐπιτρέπεται νά μὴ γράψῃ τὸ ἄρθρον τοῦ κρόνον κατὰ τήν παραμῶν του θανάτου του.

Τὴν νύκτα της ἀγωνίας του ὁ Σαρσαί, ἐνθυμούμενος, ὅτι τήν ήμέραν ἐκείνην ἤρχισε γράφω τήν ἀτελείωτον δραματικὴν ἐπιφυλλίδα του διὰ τὸν «Χρόνον», συγχά ἐπανελάμβανε :

— Τὴν ἐπιφυλλίδα μου . . . πρέπει νά τήν γράψω . . . Πρέπει . . . Ἔστω καί μισή . . .

Ὁ πολυτιμότερος ἀδάμας.

Ὁ πολυτιμότερος ἀδάμας εἶνε ὁ ὑπὸ τὸ ὄνομα Ἐξέλειο ο ρ γνωστὸς, ἀξίας 25 ἑκατομ. χρυσῶν φράγκων καί βάρους 205 γραμμ. Οὗτος εὑρέθη παρὰ τήν Ἰνδελπίδα Ἄκραν, ή δὲ μεταφορὰ του εἰς Ἄγγλιαν ὑπῆρξε περιπετειώδης. Ἀπὸ τοῦ τόπου της εὑρέσεως μέχρι της ἐπιδόσεως συνωδεύετο ὑπὸ ἀποσπασμάτος λογχοφόρων Ἰσπέων, ἐπεδίδθη δ' ἐπὶ κανονιοφόρου καί ἐφρουρεῖτο καθ'

ὄλον τὸν διάκλον. Τώρα εἶνε κατατεθειμένος χάριν ἀσφαλείας εἰς τήν Τράπεζαν της Ἄγγλιας.

Οἱ ἱατροὶ της Γερμανίας.

Τὸ Βερολίνον μετά τῶν προκατειμένων του ἔχει 2233 ἱατροὺς, ἤτοι 1 ἱατρὸν ἐπὶ 751 κατοίκων. Κατὰ τὸ 1829 εἶχε μόνον 191 ἱατροὺς, ἤτοι 1 ἐπὶ 1153 κατοίκων. Ὅλοι οἱ ἱατροὶ της Γερμανίας ἀτέρχονται εἰς 25757, ἐν τούτων δὲ οἱ 15951 ἀνήκουσιν εἰς τήν Πρωσσίαν. Οἱ ἱατροὶ τοῦ Βερολίνου εἶνε τόσοι, ὅσοι δλοκλήρου τοῦ Βασιλείου της Βαυαρίας.

Τρεῖς ἄνθρωποι ἐνὸς τόννου.

Τρεῖς γόνου της Ἀγγλοσαξονικῆς φυλῆς ἀποτελοῦσιν ὄμιλον ἐκπαιδευόμενα τὸ βάρος χιλιῶν χιλιγράμμων, ἤτοι 800 ἐκάδας—ἐνὸς τόννου. Ὁ βαρύτερος ἐκ τῶν τριῶν εἶνε Καναδὸς κροσποήτης, ζυγίζων 280 ἐκάδας περίπου, ὁ δεύτερος Δάξων 267 ἐκάδας, ὁ τρίτος Ἀγγλὸς 251 ἐκάδας. Καί οἱ τρεῖς εἶνε νέοι 33—40 ἐτῶν. Ἐπιπροσέχεται δὲ ὡς οἱ βαρύτεροι ἄνθρωποι της ἡφῆλου.

Θάνατος ἐκ τιῶν.

Εἰς τήν Νέαν Ἰόρκην κείται ἐπὶ κλίνης νεοκομείου ἐπιθάνατος ἄνθρωπος τις, κατασκευαστῆς σκηπῶν θεάτρου, ὅστις ἀποθνήσκει ἀπὸ τῆν κατὰχρησιν τῆν ὀπῶν ἔκαμεν εἰς τὸ τέτον. Ἐπὶ ἐτη ἔπιπε τριάνοντα νυκθους καθ' ἑκάστην. Ἡ εἰσημανία του εἰς τὸ τέτον ἤτο τσον μεγάλη ἔσον ή τοῦ μεθύσου διὰ τὰ εἰσπνεύματα. Οἱ ἱατροὶ θεωροῦν τὸ νόσημά του ὡς ἐν τῶν περιεργωτέρων, τὰ ὀπῶν περιήλθον ποτε εἰς γνώσιν τῶν.

Τὸ μεγαλύτερον γένειον.

Τὸ μεγαλύτερον γένειον εἰς τὸν κόσμον ἔχει μεταλλουργὸς τις εἰς τήν Ματαλίαν. Ὁ ἄνθρωπος αὐτός εἶνε ἐβδομηντα τεσσάρων ἐτῶν ηλικίας. Ὅταν ἤτο δεκατετραετῆς παις, εἶχε γένειον ἑκακτύλων μήκους. Ἡμέρα τῆ ήμέρα γυῖσσε, καί τώρα ἔταν δέν τὸ ἔχη θερμόν, ἔλκει το παύκτον μήκος τῶν 11 ποδῶν καί 11 δακτύλων. Ὅταν ὁ ἄνθρωπος αὐτός ἐξέρχεται εἰς τὸν περίπατον, δένει τὸ γένειόν του εἰς μίαν μεγάλην θηλείαν καί τὸ κρατεῖ ἀποκείτω ἀπὸ τῆν μασχάλην του. Ἐπιειδῆ δὲ εἶνε κἄπως κοντὸς εἰς τὸ ἀνάστημα—μέλις ἔχει ὕψος 5 ποδῶν καί 3 δακτύλων—τὸ γένειόν του ἔχει μήκος διπλάσιον τοῦ σώματος.

ΠΡΑΚΤΙΚΑΙ ΓΝΩΣΕΙΣ

ΤΟΥ ΚΑΘ' ΗΜΕΡΑΝ ΒΙΟΥ

Προφύλαξις ἀπὸ τῶν μυρμηκῶν.

Οἱ μυρμηκῆς καθίστανται πολλάκις λίαν ἐνοχλητικοὶ κατὰ τὸ θέρος εἰσαρμόντες ἐντὸς τῶν οἰκῶν καί κατατρώγοντες τὰ τρέψιμα καί κατὰ πρατίμασιν τὰ γλυκύτερα. Δύναται τις ἕμως νά ἀπομακρύνῃ τοὺς μυρμηκῆς θέτων ἐν λαμβάνων χλωρομένον εἰς τὸ μέρος ὅπου συγχάζουν.

ΕΚ ΤΟΥ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΥ ΤΗΣ ΕΣΤΙΑΣ—2213

ΕΘΝΙΚΗ ΑΓΩΓΗ

ΤΑ ΑΡΧΑΙΑ ΚΕΙΜΗΛΙΑ

Ἀπὸ μακροῦ χρόνου, ἀφ' ἧς συνέστη τὸ ἑλληνικὸν κράτος, ἠθασαυροὶ ἀτίμητοι ἀρχαιολογικῶν κειμηλίων, παρακολουθεῦντες τὰ ἱερὰ μάρμαρα, τὰ ὀπῶν ἐσώθησαν ἀπὸ τοῦ Περσικῶν ἢ Ἰλλυγῶν, ἀποδημοῦν πρὸς τήν ξένην ἀνεπιστραπτέ, ἱερὰ κειμήλια, καί λειψανα χρόνων δόξης, της μεγάλης ἰθνικῆς οἰκογενείας, της ἑλληνικῆς, της ὀπῶν βαρεῖαν φέρομεν μικροὶ ἡμεῖς κληροδοσίαν τὸ πανένδοξον ὄνομα.

Ἐἶπον ὅτι ἀποδημοῦν τὰ κειμήλια ταῦτα τὰ σκεπτά τοῦ προγονικοῦ ἡμῶν βίου πρὸς τήν ξένην—ἀλλ' ἐσφαλόν.

Δέν ἀποδημοῦν—ἐξοστρακίζονται, ἀπειμπολοῦνται, ἐκδιώκονται.—Ἀπειμπολοῦνται ὑφ' ἡμῶν, ἀναξίτων τέκνων μεγάλων πατέρων τὰ ἱερὰ λειψανα, τὰ ὀπῶν ἀποτελοῦν τήν δόξαν μας, τήν ὑπερηφάνειάν μας.—δῶξαν καί ὑπερηφάνειαν ἔξ ἀντανυκλάσεως.—Ἐν πολλοῖς δὲ καί τήν συγγνώμην τῶν σφαλμάτων, τῶν παρεκτροπῶν καί τῶν ἄλλοθιμάτων μας ἐνώπιον τοῦ πολιτισμοῦ.

Ἡ πολιτεία ἀμύνεται κατὰ της τριαύτης ἱεροσυλίας—ή πολιτεία διὰ τῶν δικαστικῶν ἀρχῶν, διὰ τῶν δικαστηρίων, διὰ τοῦ ποινικοῦ νόμου, προσπαθεῖ, ἐφ' ὅσον δύναται, νά καταστήσῃ ἀλλόθιαν πραγματικὴν, τήν ὑψηλῆς ἐνοχίας βῆσιν τοῦ ἀρχαιολογικοῦ νόμου, καθ' ἣν οἱ προγονικοὶ ἠθασαυροὶ, αἱ ἀρχαιοτάτες κείναι κοινῶν κτῆμα πάντων τῶν Ἑλλήνων.

Ἄλλ' ἰλαχίστα δύναται ή πολιτεία. Ἀταλίστατα καί λίαν ἀνεπαρκῶς κατορθῶναι ν' ἀνακόψῃ τὸ κακόν. Καί τυμβωρυχοῦνται καί συλοῦνται οἱ προγονικοὶ τάφοι—καί πωλοῦνται καί παραδίδονται εἰς τοὺς ξένους διὰ νά τιμήσων καί δεξάσων τὸν πολιτισμὸν ξένων λαῶν, οἱ ὀπῶν τὰ περιουλλέγουν ἀπὸ ἡμᾶς τοὺς ἀσθεῖς, ἀγάλαμα, ἀνάγλυφα, εἰδιώλια, ἐπιγραφαι, ἀγγεῖα, σκεῦη καί παντὸς εἶδους ἔργα τοῦ προγονικοῦ πολιτισμοῦ. Καί ἕκαστον τῶν ἱσασί ἐξοριστῶν τούτων κειμηλίων, τὰ ὀπῶν μετά τόσου πόνου καί τόσης στοργῆς ἐρύλαττεν ἐν τῆ ἀγκάλῃ αὐτῆς ἐπὶ τόσους αἰῶνας ή γῆ ή ἑλληνική, καί τὰ ὀπῶν παραδίδει εἰς τοὺς ξένους ή φιλοχρηματία τῶν συγχρόνων, ἕκαστον τούτων, καθειργμένον ἐν ταῖς προθέταις τῶν ξένων μουσαείων, εἶναι ἄφρων ἀλλ' εἰργαττος πρὸ τοῦ δικαστηρίου τοῦ πολιτισμοῦ κατήγερος ἡμῶν, ἀναξίτων ἀπογόνων μεγάλων προγόνων—διότι μεθ'

ὅσου πόνου οἱ ξένοι παρασύρουν ἡμᾶς πρὸς τὰς ἀτίμους ταύτας ἀγοραπωλησίας, ἐξαγοράζοντας περιχρημένας δόξης, αἱ ὀπῶν ἀνήκουσιν τίτλω ἀναμνηστικῆς κληρονομίας εἰς ἡμᾶς, τόση εἶναι καί ή πρὸς τὸ σύγχρονον ἔθνος. ἀναξίτων νά σισθῶνθῃ τήν ἱερότητα τῶν καθηκόντων του πρὸς τήν ἱστορίαν του, πρὸς τήν τέχνην του καί πρὸς τὰς παραδόσεις του, περιφρόνησις αὐτῶν.

Καί ναυαγοῦν καί συντρίβονται ἀνισφαλίως καί ἀκάρπως οἱ ἀγῶνες της πολιτείας πρὸς ἄμυναν κατὰ τῶν βδελυρῶν τούτων ἀπειπολήσεων, διότι δέν τοὺς ὑπεβῆθησαν καί δέν ἐξημερεύσαν τὸ ἔδαφος της ἐφαρμογῆς τῶν τὰ κοινωνικὰ ἤθη, καί τῶν κοινωνικῶν ἠθῶν ή μόνος πλάστης καί δημιουργός, ή παιδαγωγία.

Διότι καί ἐπὶ τούτου, ὅπως καί ἐπὶ παντός ἀντικειμένου, εὐχί οἱ νόμοι βυθιζέων καί διαπλάττουν τὰ ἤθη τὰ κοινωνικά, ἀλλὰ ταῦτα τῶναντίον ἐξασφαλίζέων τῶν νόμων τήν ἐπιτυχίαν καί τήν ἐφαρμογὴν τήν εὐρυθμίαν. Διότι καί οἱ ἀριστοὶ τῶν νόμων ὠθῶσκον ἔξ ἀσφυξίας ἐν τῶ μέσῳ περιβῆλλοντες κοινωνικῶν ἠθῶν ἀπροσφόρου πρὸς τήν λειτουργίαν αὐτῶν, ἀφροῦ θάνατος ἔξ ἀσφυξίας εἶναι ή σιωπηρὰ ἀχρησία τῶν νόμων.

Καί τί δέν ἠδύνατο νά κατορθώσῃ ἐπὶ τοῦ ἀντικειμένου τούτου ή παιδαγωγία, καί πόσα δύναται ἀκόμη καί σήμερον νά περισώσῃ !

Οἱ ἔξ ἐπαγγέλματος ἀναλαμβάνοντες τήν σὺλησιν της ἰθνικῆς γῆς, οἱ ἀνασκάπτοντες τοὺς τάφους καί τοὺς σιωπηλοὺς συναικισμοὺς τῶν μεγάλων νακρίων, τοὺς ὀπῶν ἐπὶ μακρᾶν σαιρᾶν μακρῶν αἰῶνων προσεβύλαξαν ή ἀγκάλῃ της γῆς ή φιλόστοργος, ἀπαραιτήτους συμπτρότερους καί συναρωγούς ἐν τῶ βδελυρῶ αὐτῶν ἔργῳ ἔχρυσαι τοὺς ἀπλοίκους κραικούς χωρικῶν συναικισμῶν, ἀθῶνους ἠθικῶς διὰ τὸ ἀνεπίγνωτον συνιργούς τοῦ ἀτιμωτικοῦ ἔργου, αὐτοὺς τυμβωρυχοὺς, αὐτοὺς κρυφίους ἐρευνητάς της γῆς, αὐτοὺς προσκομίζοντας εἰς ἐκείτους ἀντὶ εὐτελεστάτου τιμήματος τὰ ἀτίμητα τῶν προγόνων ἔργα. Ἄνευ τούτων οὐδέν, ἀπολύτως οὐδέν, ἠθελον κατορθῶναι οἱ σωματέμποροι της προγονικῆς δόξης.

Ἄλλ' ἡ διδάσκαλος—ὡς μὴ τὸ ἀρνηθῶμεν—ποτέ δέν ἀνέλαθε μίχρι τούτου τὸν συστηματικὸν ἀγῶνα νά προδικθῆσῃ τὰς παιδικὰς ψυχὰς πρὸς τὸν ἠθασαυτικὸν σέβασμόν τῶν ἱερῶν τούτων λειψάνων, ποτέ δέν ἠθεώρησαν ὡς ἐκ τῶν κυρίων κεφαλαίων της παιδαγωγίας τὸ νά ἐμπνεύσῃ διὰ τοῦ σχολείου εἰς τήν λαϊκὴν ψυχὴν τήν συνείδησιν, ἥτι δὲ ἕκαστον Ἰλλήνα εἶναι

ζήτημα προσωπικής τιμής ή αγάπη και ή περιφρούρησης της παρακαταθήκης ταύτης της αγίας· ότι τυμβωρυχών τους τάφους των προγόνων, να πωλή εις τους ξένους δια των βδελυρών εκείνων μεσαζόντων, οσα είχαν επισωρεύσει εκεί ή ευσέβεια των επιζώντων, είναι εξ ίσου θεοστυγής όσον εάν ανέσκαπτε του πατρός τον τάφον τον νωπόν, εξ ίσου κακούργος όσον οι τυμβωρύχοι οι κλέπτοντες τα ένδύματα τα όποια περιβάλλον τους νεκρούς· ότι πωλών εις τους ξένους αρχαία κειμήλια, πράττει τό αυτό ως εάν επώλει άγιον εικόνησμα, τό όποιον μεταβιβάσθη εις αυτόν από γενεών και τό όποιον έτέθη πολλάκις επί του στήθους μεταστάντων οικείων. Διότι και της πατρίδος ή σεβασμός και ή λατρεία είναι και ταύτα θρησκεία ιερά· και τα πατρογονικά κειμήλια είναι και ταύτα άγια λείψανα έν τη έννοια της θρησκείας της πατρίδος.

Πολλά δύναται να επιτελέση επί του αντικειμένου τούτου ή διδασκαλία.

Δέν υπάρχει γωνία της Ελλάδος, πεδιάς, δάσος, όρος, βύαξ, τά όποια να μη συνδέωνται προς μυθολογικήν παράστασιν, ή προς ιστορικήν τινα σελίδα του αρχαίου βίου.

Εκεί λοιπόν, έν υπαίθρῳ, κατά τάς ψυχαγωγικάς εκδρομάς των μαθητών, έν τῷ άναπεπταμένῳ όρίζοντι, όπου αι έντυπώσεις είναι βαθύτεραι και ή από των Μεγάλων Ίδεωδών ένθουσιασμός έμπνέεται ισχυρότερον, εκεί να τελή πρό των μαθητών ή διδάσκαλος του αρχαίου ελληνικού βίου τά μνημόσυνα· εκεί να μετάγη τάς νεαρὰς ψυχὰς προς τον σεβασμόν των λειψάνων τούτων· προς την μετά θερμού ένθους έγνώσμου αγάπην και συντήρησιν αυτών, υπέρ του έθνους του όποίου κοινόν κτήμα είναι αι αρχαιότητες, δηλ. υπέρ ήμών αυτών, αφού τό έθνος δέν είναι εϊμή τό όμογενές άθροισμα των αποτελούντων αυτό άτομων.

Ούχι δέ μόνον επί των φοιτώντων εις τά σχολεία, αλλά και επί των ώρίμων ανδρών, ίδια παρά ταίς χωρικής πληθυσμοίς δύναται πολύ να επιδράση του διδασκαλού τό κύρος, όπως καταστήλλη τάς φιλοκερδέις ταύτας μετ' αρχαιοκαπήλων συναλλαγάς, όπως έμπνέη την φρίκην προς την εκ τούτων άτιμίαν, όπως διδάσκη εις αυτούς τάς άπέναντι των νόμων της πολιτείας εθνας και όπως καθοδηγή ούχι μόνον την φιλοπατρίαν των, αλλά και αυτό τό συμφέρον των τό υλικόν, τό όποιον δέν δύναται τις άπολύτως να καταπνίξη, συνιστών εις πάντα κάτοχον ή εύρετήν αρχαιολογικών αντικειμένων την δήλωσιν αυτών προς τάς νομίμους αρχάς, και την προς τό κράτος πώλησιν αυτών.

Και μήπως δέν είναι αυτή ή οδός του ίδιου αυτών συμφέροντος;

Διότι ή πολιτεία παρέχουσα τό ήμισυ της

αξίας εις τον εύρετήν, παρέχει αυτόν πολύ πλείονα των κατ' επαγγελματι φυλασσόντων τάς αρχαιοτήτας, οι όποιοι ούχι τό έθνος μόνον άδικούν, αλλά και αυτούς τους κατόχους αρχαιολογικών αντικειμένων ληστεύουν, κερδοσκοπούντες επί της άγνοίας αυτών.

Η ΗΘΙΚΗ ΑΓΩΓΗ

[Εκ των τῶν Ἐορθεύτων Σπένσερ].

Τὰ παραδείγματα ταύτα προτάξωμεν, πριν άπαντήσωμεν εις τό έρώτημα, τί πρέπει να πράξωμεν έν σεβαστέροις περιστάσει, να δείξωμεν πρώτον, τίνες αι σχέσεις αι δυνατόν και ήφείλουσαι να υπάρχουν μεταξύ γονέων και τέκνων· διότι εκ της ύπαρξεως των σχέσεων τούτων κρέμαται ή έντυχία έν τη τιμωρία των βαριών πταισμάτων. Όφείλομεν δέ να καταδείξωμεν προς τούτην ότι τό σύστημα, υπέρ ήμείς συνιστώμεν, έγκαθιδρύει τάς σχέσεις ταύτας. Και άνεπτύξαμεν μείν άνωτέρω ότι οι γονεΐς άφίνοντες τά τέκνα αυτών να ύποστῶσιν άπλῶς τάς αντιδράσεις των σφαλμάτων αυτών άπυλάττονται του προς αυτά άνταγωνισμού και δέν θεωρούνται υπ' αυτών ως έχθροί, υπολείπεται δέ νύν να δείξωμεν ότι εκεί, όπου εξ αρχής έτηρημόσθη τό σύστημα τούτο, γεννιέται και κίσημα αληθούς στοργής.

Σήμερον άμφοτέρωι οι γονεΐς θεωρούνται ως επί τό πλείστον υπό των τέκνων αυτών ως άσπονδοί έχθροί. Αι των παιδῶν έντυπώσεις καθορίζονται άναποδράστως υπό του τρόπου, καθ' έν μεταχειρίζονται αυτών· και επειδή ή τρόπος ούτος είναι συναχής άνάμιξις θωπειών και επιπλήξεων, γλυκύτητος και άστυγηρότητος, επικρατεί άναγκάτως έν τῷ πνεύματι του σύγγουσις ιδεών περί του χαρακτήρος των γονέων. Η μήτηρ καθόλου πιστεύει ότι άρκεί να εϊπη εις τό τέκνον της ότι είναι ή άριστη αυτού φίλη και παπεισμένη αυτή περί τούτου συμπεραίνει ότι και τό τέκνον της πείθεται εις τάς διαθεβαιώσεις αυτής. «Τούτο κάμνω δια τό καλόν σου, τῷ λέγει, γνωρίζω καλλίτερον από σε τό συμφέρον σου· σύ δέν ήμπερείς άκόμη να τό έννοήσης, αλλά θα έλθῃ ήμέρα, κατά την όποιαν θα με εύγνωμονής δια τάς υπέρ σου φροντίδας μου». Αυται και αι παραπλήσιαι διαθεβαιώσεις ήπαναλαμβάνονται καθ' έκστην. Άλλ' έν τῷ αυτῷ χρόνῳ τό παιδίον άέχεται παρ' αυτής καθ' έκστην θετικά μαρτύρια του έναντίου· άπαγορεύει εις αυτό άνά πάσαν στιγμήν να πράξη ήτι επιθυμεί· και έν λόγοις μείν άκούει ότι σκοπός είναι ή έντυχία αυτού, έν έργοις δέ βλέπει

1 Ίδε σελ. 183.

ότι άποτέλεσμα είναι ή δυστυχία. Μή δυνατόν δέ να έννοήση ποίον είναι τό μέλλον, περί του όποιου ή μήτηρ τῷ διηλεί, μηδέ πῶς ή τρόπος καθ' έν προσφέρονται προς αυτό δύναται να τό οδηγήσῃ εις την έν τῷ μέλλοντι τούτην έντυχίαν, κρίνει συμφώνως προς τάς παρούσας έντυπώσεις. Και επειδή αυται παν άλλο είναι ή εύχάριστοι, άμφιβόλλει περί της ειλικρινείας των επαγγελιών τούτων μελλούσης έντυχίας. Και πολυ εύλόγως ή παίς κρίνει κατά την μαρτυρίαν των αισθήσεων αυτού, ή δέ μαρτυρία αυτή συμφωνεί προς τά συμπεράσματα του. Αυτή ή μήτηρ δέν θα έκρινεν άλλως, εάν εύρίσκετο εις την θέσιν αυτού· εάν καθ' ύπόθεσιν μεταξύ των φίλων αυτής υπήρχε τις έναντιούμενος άπκύστως εις τάς επιθυμίας της, επιπλήττων όρμείας και διαρκαισμάτων έκαστοτε φιλοφρονών, ούδεμίαν βεβαίως σημασίαν θ' απέδιδεν εις διαθεβαιώσεις θερμού υπέρ αυτής ένδιαφέροντος, μεθ' άν εκείνος θα συνώδευε την τοιαύτην προς αυτήν διαγωγήν του. Δια τί λοιπόν πιστεύει ότι άλλως πρέπει να συμβάλῃ παρὰ τῇ τέκνῳ αυτής;

Άλλά πόσον διάφορον θα είναι τό άποτέλεσμα, εάν τό ύφ' ήμών ύποστηριζόμενον σύστημα εφαρμόζεται μετ' ακολουθίας, και έν ή μήτηρ ού μόνον άποφεύγῃ τό να εφαρμόσῃ αυτή την ποιήν, αλλά και παριστῆ παρὰ τῇ τέκνῳ αυτής πρόσωπον φίλης, προαναγγέλλουσα εις αυτό τον ήπαπειλούντα έκαστοτε κίνδυνον. Λαθῶμεν έν παραδείγμα, και να τό παραδείγμα τούτο δείξῃ και τον τρόπον, καθ' έν τό σύστημα πρέπει εκ των πρώτων έτών να εφαρμολθῇ, εἶπω εκ των άπλουστάτων· ύποθέσωμεν ότι τό παιδίον ιώθουμένον υπό του άποπειρατικού έκείνου πνεύματος, υπέρ τῶσαν ζωηρόν έμφανίζεται παρὰ τῆς παισί, τέρπεται άναπτον τρυαχία χάρτου επί της φλογός του άλειμματοκηρίου και παρατηρῶν αυτά καιόμενα. Τότε ή μὲν επιπόλαιος μήτηρ, ως δυστυχώς είναι πλείστοι τοιαύται, θα νομίση καθήκον αυτής εκ φέβῳ μη ει δάκτυλοι του παιδῶς καώσιν ή μη και μεγαλειτέρου τι κκόν συμβῆ να διαταξῃ αυτόν να καύσῃ ή έν δέν ύπακούσῃ, ν' άποσπασῃ εκ των χειρῶν του τον χάρτην. Άλλ' εάν έχῃ τό έντύχημα να έχῃ μητέρα νοήμονα, κατανοούσαν ότι τό ένδιαφέρον, μεθ' ού τό παιδίον παρατηρεῖ καιόμενον τον χάρτην, προέρχεται εξ εύργατικής περιεργείας, προς δέ αναλογιζομένην τάποτέλεσματα της ήπεμβάσεως αυτής, θα σκεφθῇ ούτω πως, «Εάν άπαγορεύσω εις αυτό την άεσκέδασιν ταύτην, θα τό ήμποδίσω ν' άποκτήσῃ μίαν ώφέλιμον γνώσιν. Και αληθῶς μείν ούτω προλαμβάνω δυσχερεστόν τι ήπακολούθημα, αλλά τί τούτο ήφαιεί; σήμερον ή αύριον θα πάθῃ κάμνω, είναι δέ άναγκαίον δια την ασφάλειαν της ζωῆς αυτού να γνωρίσῃ ένωρίς τάς ιδιότητας της φλογός. Εάν δέν επι-

τρέψω εις αυτό να λάθῃ πείραν του κινδύνου κατά την στιγμήν ταύτην, θα λάθῃ αυτήν βραδύτερον, όποτε εγώ ίσως δέν θα εϊμαι πλησίον, να προφυλάξω έν μέρει από των κακίων άποτελεσμάτων, ένῃ, έν πάθῃ τι τέρα, όποτε εϊμαι παρούσα, θα προλάβω άνεπανόρθωτόν τι ίσως δυστύχημα. Ήπι πλέον έναντιούμενη εις τέρψιν, ήτις καθ' έαυτήν είναι ού μόνον άθῆα, αλλά και διδακτική, παρέχω αυτῷ άφορμήν να διατεθῇ δυσμενῶς προς εμέ. Ήπειδή άγνοεί τό κακόν, εξ ού εγώ θέλω να προφυλάξω αυτό, αισθάνεται δέ μόνον την στέρησιν της τέρψεως, θα με θεωρήσῃ εύλόγως ως πρόξενον ήλίψεων και στερησεων. Ούτω θέλουσα να προφυλάξω αυτό από κακού, του όποίου ούδεμίαν έννοιαν έχει, λυπῶ αυτό κατά τρόπον ήπαισθητότατον και καθίσταμαι έν τῇ άντιλήψει αυτού ήργατη; ήλίψεως. Προτιμότερον λοιπόν είναι να προαναγγείλω άπλῶς τον κίνδυνον, να παρισταμαι δέ έτοιμος να προλάβω σπουδαίον άποτέλεσμα.» Κατά ταύτα ή μήτηρ θα εϊπη τούτο μόνον, «πρόσθε, εάν τό κάμνης, θα καύσῃ τον δάκτυλόν σου». Και εάν, ως είναι πιθανόν, τό παιδίον επιμένον και μετά την της μητρός προειδοποίησιν καύσῃ πράγματι τους δάκτυλους, τί εκ τούτου θα συμβῆ; Πρώτον μείν θα προλάβῃ γνώσιν εμπειρικήν, την πιθανώτατα μείν ήθελεν άποκτήσῃ βραδύτερον, άλλ' άναγκαϊότερον ήτε προς ασφάλειαν της ζωῆς αυτού ένωρίτατα να λάθῃ· έπειτα εϊδεν ότι ή άποδοκιμασία και ή προειδοποίησης της μητρός ήσκόπει τῷ έντι τό καλόν του. Και ούτω λαθῶν εἶτι άπυξ άπόδειξιν της άγρύπνου υπέρ αυτού μερίμνης της μητρός έχει ένα επί πλέον λόγον, να ήμπιστεύηται εις τάς συμβουλὰς και άγκαψῆ αυτήν.

Ούδεμίαν άμφιβόλλῃ ότι έν ταίς σπανίαις έκείναις περιστάσει, καθ' ός υπάρχει κίνδυνος, είναι άνάγκη και εις την βίαν να προσφύγωμεν προς προφύλαξιν του παιδῶς. Άλλ' άφίνοντες κατά μέρος τάς έχάτας ταύτας περιστάσεις, ήφείλομεν έν ταίς μικροίς έκείνοις κινδύνοις, εις ούς καθημερινῶς έκτίθεται ή παίς, να συμβουλεύωμεν, να προαναγγέλλωμεν εις αυτόν τον κίνδυνον, άλλ' ούχι και να άπομακρύνωμεν. Και ούτω θ' άναπτυχθῇ παρ' αυτῷ αισθημα υϊκής στοργῆς πολλήν ζωηρότερον του συνήθους άπαντήντος. Εάν έν ταίς μικροίς τούτοις κινδύνοις καταλείποντες ήλευθέρων την ένέργειαν εις τον νόμον των φυσικών αντιδράσεων ήπιτρέπωμεν εις τους παιδῶς να κάμνωσι διαφόρους άποπειράς είτε έντός είτε εκτός της οικίας, ει και δύναται μικρός τις κίνδυνος να συνδεύῃ αυτάς, περιορίζωμεν δέ τό ήμέτερον έργον εις τό να άποτρέπωμεν αυτούς κατά τό μέλλον ή ήττον έντόνως, καθ' όσον ή κίνδυνος ήπικείται σεβαστέρας ή ήλαφρότερας, θα καταρθώσωμεν να ήμπιστώσωμεν εις αυτούς ήμπιστοσύνην

βαθμηδόν κρατυομένην εις τήν ημετέραν στοργήν και φρόνησιν, ν' αποφεύγωμεν τὸ μῖσος τὸ ἐκ τῆς ἐφαρμογῆς θετικῶν ποινῶν και ἐκ τῆς συνεχοῦς χρήσεως τοῦ ημετέρου ἀξιώματος εις αὐτοὺς ἐμβαλλόμενον και νὰ μετατρέψωμεν ταύτας τὰς συνήθως ἀφορμὰς δυσμενείας μεταξὺ τέκνων και γονέων εις ἀφορμὰς ἀγαθῶν πρὸς ἀλλήλους αἰσθημάτων. Καὶ οὕτως ἀντὶ ν' ἀκούσῃ διὰ λόγων ὅτι οἱ γονεῖς εἶνε οἱ ἀριστοὶ αὐτῶν φίλοι, βλέπουσι τοῦτο ἐν τοῖς πράγμασι, και τοῦτο βλέποντες ἀπακτῶσι βαθμῶν τινα στοργῆς και ἐμπιστοσύνης πρὸς αὐτοὺς, ὅστις κατ' οὐδένα ἄλλον τρόπον θὰ ἦτο ἐπιτυχῆς.

Καὶ νῦν, ἀφοῦ καταδείχθη πῶς αἱ συμπαθητικαὶ σχέσεις θὰ προκύψωσιν ἐκ τῆς συνεχοῦς χρήσεως τῆς ἐν λόγῳ μεθόδου, ἐπανελάθωμεν εἰς τὸ προταθὲν ζήτημα, πῶς δηλαδὴ ἡ αὐτὴ μέθοδος δύναται νὰ ἐφαρμοσθῇ ἐν σοβαρωτέροις περιστάσεσιν.

Πρέπει νὰ σημειωθῇ ἐν πρώτοις ὅτι αἱ περιστάσεις αὐταί, ἐὰν ἐξ ἀρχῆς ἐφαρμόζηται τὸ ἐκτεθὲν ἀνωτέρω σύστημα, δὲν θὰ παρουσιάζωνται τοσοῦτον σοβαρὰ και τοσοῦτον συχνὰ· διότι ἡ κακὴ τῶν παιδῶν διαγωγή εἶνε πολλάκις τὸ ἀποτέλεσμα τοῦ χρονίου βρεθισμού, ἐν ᾧ διατηρεῖ αὐτοὺς ἡ κακὴ οἰκιακὴ κυβέρνησις· ἡ ἠθικὴ ἀπώσις και ὁ ἀνταγωνισμὸς δ' ἐκ τῶν συχνῶν ποινῶν προκαλούμενος ἀποσθενεῖ ἀναγκάτως τὴν συμπάθειαν και διανοίγει τὴν ὁδὸν πρὸς τὰς παραβάσεις. Ἐὰ μεταξὺ τῶν τέκνων τῆς αὐτῆς οἰκογενείας πταίσματα εἶνε κατὰ μέγα μέρος ἡ ἀπήχησις τῶν κακῶν πρὸς αὐτὰ τρόπων τῶν γονέων, εἶνε τὸ ἀποτέλεσμα τοῦτο μὲν τῆς μιμησεως, τοῦτο δὲ τοῦ κακοῦ χαρακτήρος και τῆς τάσεως πρὸς τὸ ἐκδικεῖσθαι ἐπὶ τῶν ἄλλων δι' ὅσα λυπηρὰ προῦξενσέ τις εἰς ἡμᾶς. Καὶ οὐδεὶς δὲ ἀφ' ἐτέρου θ' ἀρνηθῇ ὅτι ἡ ἀγαθὴ τῆς καρδίας διάθεσις, ἢν δύναται νὰ καλλιεργήσῃ παρὰ τοῖς παισὶ πειθαρχικὸν σύστημα, ὅποιον τὸ ὑφ' ἡμῶν ὑποδειχθέν, θὰ ἐμποδίσῃ αὐτοὺς ἀπὸ τοῦ ν' ἀμαρτάνωσι πρὸς ἀλλήλους τοσοῦτον βαρέως και τοσοῦτον συχνῶς, ὅσον συνήθως συμβαίνει. Ἡ ἠθικὴ διάστασις μεταξὺ τῶν μελῶν τῆς οἰκογενείας εἶνε γόνιμος πηγὴ παραβάσεων· εἶνε νόμος φυσικὸς πρόδηλος εἰς πάντα κατὰ τινος προσοχῆς παρατηροῦντα ὅτι οἱ στεροῦμενοι τῶν ὑψηλοτέρων τέρψεων τῆς ζωῆς προσπαθοῦσι ν' ἀποζημιῶνται διὰ ταπεινοτέρων, οἱ μὴ ἀπολαύοντες τῆς ἡδύτητος τῆς συμπαθείας ἐπιζητοῦσι τὴν ἡδύτητα τῆς φιλαυτίας· και ἀντιστρόφως συμπαιθεῖς σχέσεις μεταξὺ γονέων και τέκνων καλλιεργοῦμεναι δύναται νὰ ἐλαττώσῃ τὸν ἀριθμὸν τῶν ἀμαρτημάτων τῶν πηγῆν ἐχόντων τὴν φιλαυτίαν.

Ἄλλ' ἐὰν, ὅπερ και τοῦ καλλίστου συστήματος ἐφαρμοζομένου δύναται νὰ συμβῇ, τοιαῦτα

ἀμαρτήματα διαπράττονται, ἴσχυον και πάλιν νὰ καταφύγωμεν εἰς τὸν διὰ τῆς πείρας τῶν φυσικῶν ἐπακολούθων σωφρονισμού· και ἐὰν ὑπάρχῃ ὁ δεσμὸς ἐκείνος τῆς ἐμπιστοσύνης και στοργῆς, περὶ οὗ ἀνωτέρω ἐλέγομεν, θὰ ἔχωμεν ἀγαθὰ ἀποτελέσματα. Διότι τίνα εἶνε τὰ ἐπακόλουθα τῆς κλοπῆς π.χ.; Ταῦτα εἶνε διπλᾶ, ἕμισον και ἕμισον· καὶ ἕμισον μὲν ὑπὸ τῆς κληρῶς δικαιοσύνης ὑπαγορευόμενον εἶνε ἡ ἀπόδοσις τοῦ κλαπέντος πράγματος· ἡ δίκαιος νουθεσία, — και πᾶς γονεὺς ὀφείλει νὰ προσπαθῆσῃ τοιοῦτος νὰ εἶνε, — θὰ ζητήσῃ, ἐν ἴσῳ τὸ ὄνομα ἢ κακὴ πράξις ἐπανορθωθῇ ἢ ἀλλοίως κληθῇ, και ἐν περιπτώσει κλοπῆς ἢ ἐπανορθωσις ἐπιβιβάζει τὴν ἀπόδοσιν τοῦ κλαπέντος, ἢ ἂν τοῦτο καταστράφη, τὴν πληρωμὴν τῆς ἄξιως αὐτοῦ· ὅταν δὲ ὁ ἄνοχος εἶνε παῖς, ἢ πληρωμὴ δύναται νὰ ληρθῇ ἐκ τῶν ὠρονημένων εἰς αὐτὸν χρημάτων. Ἐμίσησον δὲ, ἀλλὰ και σπουδαίωτερον, ἐπακολούθημα εἶνε ἡ δυσἀρεσκεία τῶν γονέων, ἢ ἐπακολουθοῦσα ἀφαικτις εἰς τὴν κλοπὴν παρὰ πᾶσι τοῖς πολιτικημένοις λαοῖς, παρ' εἰς αὐτὴν καταντᾷ νὰ θεωρηθῇ αὐτὸ τοῦτο ἐγκλημα.

Ἄλλῃ, θ' ἀνταίτη τις, ἢ τῶν γονέων δυσἀρεσκεία πάντοτε ἐκδηλοῦται ἐν περιμετρίαις περιστάσεσιν· οὐδὲν λοιπὸν τὸ νῦν μελετοῦμεν. Τοῦτο εἶνε ἀληθές. Ἰσχυομεν εἶπη ὅτι ὑπὸ τινος ἐπιπέφει ἢ ὑφ' ἡμῶν προτεινομένη μεθόδου ἀκολουθεῖται αὐτομάτως και ὅτι ἐν πᾶσι τοῖς παιδαγωγικοῖς συστήμασιν ἐμφανίζεται τὰσις τις πρὸς προσέγγισιν εἰς τὸ ἀληθές σύστημα. Ἐνταῦθα δὲ δύναμεθα νὰ ἐπαναλαθῶμεν εἰς ἡ δύναμιν τῆς φυσικῆς ταύτης ἀντιδράσεως θὰ εἶνε κατ' εὐεργετικὴν τῶν πραγμάτων διατάξιν ἀναγκαζὸς πρὸς τὴν ἐκάστοτε ἀναγκῆν αὐτῆς· ἢ τῶν γονέων δυσἀρεσκεία ἐκδηλοῦται ἀναγκάτως διὰ τῶν βικιοτέρων μὲν ἐν χρόναις βεβήκροτης, καθ' οὓς και ἡ παῖς εἶνε βαρβάρως, ἠπιοτέρων δὲ ἐν χρόναις μᾶλλον προηγημένοις εἰς τὸν πολιτισμὸν, καθ' οὓς και ὁ παῖς εἶνε δεκτικὸς ἠπιοτέρως μεταχειρίσεως. Ἄλλ' ὅ, τι μάλιστα ὑφίλομεν νὰ παρατηρήσωμεν ἐνταῦθα εἶνε, ὅτι ἡ ζωηρὰ ἐκδήλωσις τῆς τῶν γονέων δυσἀρεσκείας εἶνε δύναται νὰ εἶνε ἀποτελεσματικὴ, εἰ μὴ κατὰ λόγον τῆς μεταξὺ αὐτῶν και τῶν τέκνων ὑπαρχούσης συμπαιθεῖς διαθέσεως και τῆς ἀκολουθοῦσης ἐφαρμογῆς τῆς μεθόδου τῶν φυσικῶν ἀντιδράσεων. Ἡ ἀπόδειξις τοῦτου εἶνε ἐπικτὴ εἰς πάντα ἐπιθυμώμενα αὐτῶν.

Διότι τίς ἀγνοεῖ ὅτι ἡ μεταμέλεια, ἢν αἰσθάνεται τις, ὅταν λυπῇ πρόσωπόν τι, πικαίλλει κατὰ τὸν βαθμὸν τῆς συμπαιθείας, ἢν πρὸς τὸ πρόσωπον τοῦτο τρέφῃ; Τίς ἀγνοεῖ ὅτι τὸν ἐχθρὸν λυπῶν αἰσθάνεται κρυφαίως τινὰ μᾶλλον εὐχεριστήσιν ἢ Ὀλίβιν; ὅτι ἐὰν ὅλως ἔξενον πρόσωπον συλλάβῃ ὑπόνοιαν τινὰ οἰασθήποτε ἐπιβουλής ἐκ μέρους ἡμῶν, πολὺ ὀλιγώτερον ταχρττοῦμεθα παρ'

ὅσον ἐὰν ἦτο φίλον; Καὶ τὸνάπκλιν τὴν δυσἀρεσκείαν προσώπου, ὅπερ ἀγαπήμεν και ὀχυμάζομεν, δὲν θεωροῦμεν ὡς δυστύχημα, ὡς πηγὴν μακρᾶς και πικρᾶς μεταμελείας; Καὶ τὸ ἀποτέλεσμα λοιπὸν τῆς τῶν γονέων δυσἀρεσκείας ὀφείλει νὰ εἶνε διάφορον κατὰ τὸν βαθμὸν τῆς προῦπαρχούσης μεταξὺ αὐτῶν και τῶν τέκνων διαθέσεως. Καὶ ὅπου μὲν ὑπάρχει ἀδιαφορία και ψυχρότης, τὸ συναίσθημα τοῦ πταίσαντος παιδὸς οὐδὲν ἄλλο εἶνε ἢ φέβος καθαρῶς ἐγωιστικὸς τῶν σωματικῶν κακώσεων ἢ τῶν στερήσεων, αἰτινας θὰ τῷ ἐπιβληθῶσιν· εὐθὺς δὲ ὡς αὐταὶ ἐπιβληθῶσιν, ὁ ἀνταγωνισμὸς και ὁ ἐραθισμὸς ἐπχυζάνουσι τὴν ἀδιαφορίαν. Ἄλλ' ὅπου ὑπάρχει ἰσχυρὰ υἱικὴ στοργή, ἐκ διακροῦς τῶν γονέων συμπαιθεῖς παραγομένη, ἐκαὶ ἡ ψυχικὴ κατάστασις, εἰς ἣν φέρει τὸν παῖδα ἢ πατρικὴ δυσμένεια, οὗ μόνον χρησιμεῖ, ὅπως προλαμβάνει παρόμοια αὐτοῦ πταίσματα ἐν τῷ μέλλοντι, ἀλλ' εἶνε καθ' ἑαυτὴν σωτήριος· ἡ ἠθικὴ ποινὴ τῆς ἐπὶ τινος χρόνον στερήσεως τῆς φιλίας τόσον ἀγκνητοῦ προσώπου ἀντικαθιστᾷ ἐξ ἴσου, εἰμὴ μᾶλλον τελεσφόρος τὴν σωματικὴν κακώσιν· ἀντὶ νὰ φεβῆται τὴν σωματικὴν ποινὴν και νὰ μνησικακῇ κατὰ τοῦ ἐκτελέσαντος αὐτὴν, ὁ παῖς συμπιχθῇ πρὸς τὴν Ὀλίβιν τοῦ πατρός, ματανοαῖ, διότι ἐγένετο ὁ αἴτιος αὐτῆς, και ἐπιθυμεῖ δι' ἐπανορθωτικῆς τινος πράξεως ν' ἀνακτήσῃ τὴν φιλίαν τοῦ πατρός· και ἀντὶ νὰ ἐγείρωται ἐν τῇ ψυχῇ αὐτοῦ τὰ ἐγωιστικὰ ἐκείνα συναίσθηματα, ὡν ἡ ἐπικράτησις ἀπειθαίνει ἐν τῷ κόσμῳ ἢ πηγὴ τοῦ ἐγκλήματος, ἐμφυτεύεται εἰς αὐτὴν ἢ πρὸς τοὺς ἄλλους ἀγάπη (altruism), ἢ προλαμβάνουσα τὰ ἐγκλήματα. Κατὰ ταῦτα ὁ διὰ τῶν φυσικῶν ἀκολουθιῶν σωφρονισμὸς δύναται ἐπίσης νὰ ἐφαρμοσθῇ και ἐπὶ τῶν μεγάλων πταισμάτων, ὅσον και ἐπὶ τῶν μικρῶν, και νὰ συνταλίσῃ οὐ μόνον εἰς τὴν περιστολήν, ἀλλὰ και εἰς τὴν ἐπανορθωσιν αὐτῶν.

Και συντόμως ἡ μὲν ἀγριότης γενεᾷ τὴν ἀγριότητα, ἢ δὲ προάτης τὴν προάτητα, και οἱ μὲν παιδῆς, πρὸς οὓς προσφέρονται ἀσυμπαιθεῖς, γίνονται σκληροὶ, οἱ δὲ παιδῆς, πρὸς οὓς προσφέρονται μετὰ γλυκύτητος, ἀναπτύσσουσι και ἀνάλογα αἰσθηματα συμπαιθείας. Ὅπως ἐν τῇ πολιτικῇ κυβερνήσει, και ἐν τῇ οἰκιακῇ ὁ δεσποτισμὸς προκαλεῖ μέγα μέρος τῶν ἀμαρτημάτων, τὰ ὅποια βραδύτερον ἀναγκάζεται νὰ τιμωρήσῃ· ἀλλὰ διευθύνει ἠπία και ἐλευθεριότερα ἀποφύγουσα τὰς ἀφορμὰς ἐρίδων και βελτιοῦσα τὸ ἦθος μειώνει και τὴν πρὸς τὰς παραβάσεις τάσιν. Πρὸ πολλοῦ ἔτη ὁ John Locke ἔχει εἶπη· «Ἐν τῇ ἀγωγῇ ὁ δι' ἀσθηρῶν μέσων ἐπιθιακόμενος σωφρονισμὸς ὀλιγον μὲν ὀφείλει, δύναται δὲ πολὺ νὰ βλαψῇ, και νομιζῶ ὅτι καθόλου οἱ παιδῆς, αἰτινας περισσοτέρως ὑπέστησαν τιμωρίας,

δὲν ἀπειθαίνουσιν οἱ ἀριστοὶ τῶν ἀνθρώπων». Πρὸς ἐπικύρωσιν τῶν λόγων τοῦτου δύναμεθα ν' ἀναφέρωμεν τὸ γεγονός, ὅπερ κατέστησε γνωστὸν ἱερὰς φυλακῶν, ὅτι δηλ. οἱ νεαροὶ ἐγκληματῆται οἱ ὑπεβαλλόμενοι εἰς τὴν μαστιγώσιν εἶνε οἱ συνηθέστατοι ἐπιστρέφοντες εἰς τὰς φυλακάς. Καὶ τὸναντίον τὰγαθὰ ἀποτελέσματα τῶν ἠπιοτέρων τρόπων καταδεικνύονται ἐκ τοῦ ἐξῆς γεγονότος, ὅπερ ἀνέφεραν εἰς ἡμᾶς κυρία, παρὰ τῇ ὁποίᾳ διεμνομεν ἐν Παρισίαις. Ἀφοῦ αὐτὴ ἐζήτησε τὴν συγγνώμην ἡμῶν διὰ τὴν ἀνησυχίαν, ἢν προῦξενεῖ τὸ ἀδιόρθωτον τέκνον τῆς, προσέθηκεν ὅτι δὲν ἐβλαπεν ἄλλο μέσον πρὸς βελτίωσιν τοῦ χαρακτήρος τοῦ ἢ ἐκεῖνο, ὅπερ εἶχεν ἐπιτύχη και διὰ τὸν πρεσβύτερον ἀδελφόν του ἐφαρμοσθῆν, νὰ σταλῇ δηλ. αὐτὸ εἰς ἐν τῶν ἐν Ἀγγλίᾳ ἐκπαιδευτηρίων. Καὶ ἐκεῖνον οὐδὲν ἐν Παρισίαις ἐκπαιδευτήριον εἶχε δυνηθῆ νὰ διορθώσῃ· μὴ γνωρίζουσα δὲ τί νὰ πράξῃ, εἶχε σταλῇ αὐτὸν εἰς Ἀγγλίαν, ἐκεῖθεν δὲ ἐπανῆλθε μετὰ τινος χρόνον ὑποστὰς παντελῆ ἀναγέννησιν. Ἐὴν ἀξιοσημειωτον ταύτην μεταβολὴν ἢ μὴτῆρ ἀπέδιδεν ὅλως εἰς τὴν μετριωτέραν Ἀγγλικὴν παιδοσχολίαν.

Μετὰ τὴν ἐκθεσιν και ἀνάπτυξιν τῶν προηγουμένων ἀρχῶν, καλὸν θεωροῦμεν νὰ παρασχωμεν ἀξιώματα τινὰ και κανόνας ἐκ τῶν ἀρχῶν ἐκείνων ἀπορρέοντες, οὓς χάριν συντομίας θὰ ἐκθέσωμεν ὑπὸ μορφήν συμβουλῶν.

Μὴ ἀναμένετε παρὰ τοῦ παιδοῦ μέγαν βαθμὸν ἠθικότητος. (1) Χαρακτὴρ πικρὸς ἀνθρώπου κατὰ τὰ πρώτα ἔτη διέρχεται διὰ τῶν φάσεων, δι' ὧν διήλθε και τὸ βάρβαρον γένος, ἐξ οὗ κατὰγεται. Ὅπως οἱ τοῦ προσώπου χαρακτῆρες αὐτοῦ, ἢ σμῆ ρίς, οἱ ἀκωρθωμένοι ρύθμονες, τὰ παχέα χεῖλη, οἱ ἀπέχοντες ὀφθαλμοὶ κλ. εἶνε ἐπὶ τινος χρόνον ἴσοι πρὸς τοὺς τοῦ ἀγρίου, ὡσαύτως και τὰ ἔμφυτα αὐτοῦ εἶνε ἴσοι πρὸς τὰ τοῦ ἀγρίου. Ἐνταῦθεν ἢ τόσον καθολικὴ παρὰ πᾶσι τοῖς παισὶν ἀπαντῶσα τάσις πρὸς τὴν ἠμότηταν, τὴν κλοπὴν, τὸ ψεῦδος, ἢτις και ἐν μὴ προσήρητο ἐπικυρος ἢ ἐνέργεια τῆς ἀγωγῆς, θὰ ἐτραποποιεῖτο ἡμῶς ἀφ' ἑαυτῆς κατὰ τὸν αὐτὸν χρόνον, καθ' ἣν και οἱ τοῦ προσώπου χαρακτῆρες. Ἡ δημώδης ἰδέα ὅτι τὰ παιδῆ εἶνε ἀθῆρα, ἀληθῆς, ἐὰν ἐννοῆται δι' αὐτῆς ἡ γνώσις τοῦ κακοῦ, εἶνε καθόλου πεπλανημένη, ἐὰν ἀναφῆται εἰς τὴν πρὸς τὸ κακὸν ἐριμίαν. Τοῦτο δύναται ν' ἀποδείξῃ εἰς πάντα προσηκτικὸν παρατηρητὴν βραχέα ἐπίσκεψις εἰς δωμάτιον παιδοῦν· και οἱ μὴ ἐπιτηροῦμενοι μικροὶ μαθηταὶ φέρουσι πρὸς ἀλλήλους μετὰ πλείονος ἀγριότητος ἢ μεθ' ὅσης οἱ ἀνδρες, και ἂν ἐγκαταλείποντο εἰς ἑαυτοὺς ἐν τραφευτέρῳ ἡλικίᾳ, θὰ ἐδεικνύον ἀγριότητα ἐτι πλείονα.

Ἄλλ' οὐ μόνον ν' ἀναμένη τις πολλὴν ἐκ

μέρους του παιδός ήθικην επίδοσιν, ἀλλ' οὐδέ νὰ ζητῆ εἶνε φρόνιμον. Σήμερον οἱ πλείστοι τῶν ἀνθρώπων ἀναγνωρίζουσι τὰ κακὰ ἀποτελέσματα τῆς πνευματικῆς πρωϊμότητος· ἀλλ' ὑπολείπεται ἔτι ν' ἀναγνωρίσωσιν ὅτι καὶ ἡ ήθικὴ πρωϊμότης ἔχει ὀλέθρια ἀποτελέσματα. Αἱ ὑψηλότεραι ήμῶν ήθικαὶ δυνάμεις, ὡς καὶ αἱ πνευματικαὶ τοιαῦται, εἶνε προῖον πολὺπλοκον· διὰ τοῦτο καὶ αἱ μὲν καὶ αἱ δὲ ἔχουσι τὴν ἀνάπτυσιν βραδείαν, ἡ δὲ πρόωρος ἀνάπτυξις εἴτε ἐκείνων εἴτε τούτων γίνεται μετὰ βλάβης τῆς μελλούσης αὐτοῦ ἀναπτύξεως. Ἐντεῦθεν δὲ καὶ ἡ ἀνωμαλία ἡ παρατηρουμένη εἰς παιδας, αἰτινες, ἀφοῦ ὑπῆρξαν τὸ παράδειγμα ἰσχυρᾶς πνευματικῆς καὶ ήθικῆς ἐπιδόσεως κατὰ τὰ πρῶτα ἔτη, ὑφίστανται, καθ' ὅσον ἀυξάνουσιν, μεταβολὴν ἀνεξήγητον κατὰ τὸ φαινόμενον καὶ τέλος ὑπολείπονται καὶ αὐτῆς τῆς πνευματικῆς καὶ ήθικῆς μετριότητος· ἐνῶ ἄλλοι ὀλίγας παρέχοντες ἐλπίδας κατὰ τὴν παιδικὴν ήλικίαν διακρίθησαν συχνάκις βραδύτερον ἐν τῇ βίῳ.

[Ἔπεται τὸ τέλος.]

Η ΑΞΙΑ ΤΟΥ ΧΡΟΝΟΥ

[Κατὰ τὸν Λοσμπουκ].

Πᾶσα ἡμέρα εἶνε μία ἡμέρα ἐν μινῶι.

Ὁ χρόνος ρυθμίζει τὴν ἀξίαν ὄλων τῶν ἀγαθῶν. Ἦ ἀξίζουσι οἱ φίλοι, τὰ βιβλία ἢ ἡ υγεία, τὸ θέλημα τῶν ταξιδίων ἢ αἱ τέψεις τοῦ οἴκου, ὅταν δὲν ἔχωμεν καιρὸν διὰ νὰ τὰ ἀπολαύσωμεν; Πολύκις ἐλέχθη ὅτι ὁ χρόνος εἶνε χρῆμα· εἶνε πολὺ περισσότερον· ὁ χρόνος εἶνε ζωὴ. Καὶ ὅμως πόσοι εἰς ἐκείνων, αἰτινες προσκολλῶνται ἀκαλιτιστικῶς εἰς τὴν ζωὴν, δὲν σπαταλῶσιν ἀφθῶς τὸν καιρὸν τῶν ἡμερῶν. Κατὰ τὸν Σίλλερ: «Ὁ σοφὸς θὰ μάθῃ ὅτι τὰς στιγμὰς αἰτινες παρήλθον οὐδ' αὐτὴ ἡ αἰωνιότης δύναται ν' ἀποδώσῃ».

Ἄς μὴ νομίσῃ τις ἐκ τούτων ὅτι ὡς ἰδεῶδες ἔχω τὰς ἐπιπόνους ἐργασίας. Γούνατλον. Στιγμὰ διατεθεῖσαι εἰς ἀθῶας ἡδονὰς καὶ λελασιμέναι, εἰς ὑγιεινὰ παίγνια, εἰς οἰκογενειακὰς καὶ κοινωνικὰς σγῆσεις καλῶς καὶ σωφρόνως ἐδαπανήθησαν.

Μόνον οἱ δκνηροὶ παρακπονοῦνται ὅτι δὲν ἔχουν μίαν στιγμὴν εὐκολον διὰ νὰ κάμουν κάτι, τὸ ὁποῖον φαντάζονται ὅτι ἐπιθυμοῦν. Πράγματι δύναται τις πάντοτε νὰ εὕρῃ τὸν καιρὸν διὰ νὰ ἐκτελέσῃ ὅ,τι ἀπεφάσισε νὰ ἐπιχειρήσῃ· ἔλλειψις χρόνου δὲν ὑπάρχει συνήθως, ὑπάρχει θελήσως ἔλλειψις. Τὸ δὲ ἀληθῶς ἀγαθὸν τῆς ἀνείσεως εἶνε μόνον ὅτι μὴ ἀφίνει ἐλευθέραν ἐκλογὴν ἐπαγγελμάτων.

Κατὰ τὸν Σαιξπήρον: «Ὁ χρόνος ἔχει διάφορον ταχύτητα δι' ἕκαστον ἀνθρωπον. Ὁ δὲ σὰς εἶπω διὰ ποῖον βιάζει, διὰ ποῖον τριποδίζει, διὰ ποῖον καλπάζει καὶ διὰ ποῖον σταματᾷ ὁ χρόνος».

Δὲν ἔχουν αὐταὶ καθ' ἑαυτὰς αἱ ἡμέραι ἀξίαν, ἀλλ' ὁ τρόπος καθ' ὃν τὰς μεταχειρίζομεθα.

«Ἡ δκνηρία εἶνε ἡ μεγαλύτερα σπικτάλη τοῦ κόσμου. Διπανά ὅ,τι εἶνε ἀνυπολόγητον καὶ ἀνεπανόρθωτον, διότι τὴν ἡμέραν ἣτις ἀπῆ παρήλθον οὐδεμίαν δυνάμιν τέχνης ἢ φύσεως δύναται νὰ ἐπαναφέρῃ.»

Ὁ λόρδος Γαστέρφιλδ ἔλεγε πρὸς τὸν υἱὸν του: «Πᾶσα στιγμὴ καλῶς διατεθεῖσα εἶνε κερφατικὸν κατατεθὲν ἐπὶ ἀδρῇ τόκῳ».

«Ἡ ἀνθρωπίνη καρδιά ἐμοιάζει τὴν μολύπετραν· ἐφ' ὅσον ῥίπτετε γέννημα, ἀλέθει καὶ μεταβάλλει τοὺς κόκκους εἰς ἄλευρον· ἀμα πύσῃ τὸ γέννημα, ἀλέθει πάλιν καὶ τρέβεται αὐτὴ ἢ εἰς τὴν ἄλγην ἢ εἰς τὸν Λούθηρον.»

Τὸν ἀνθρωπον δὲν φονεύει ἡ ἐργασία, ἀλλ' ἡ μέρμηξ.

Ἡ ζωὴ τοῦ ἀνθρώπου διαρκεῖ ἐβδομήκοντα ἔτη περίπου, ἀλλ' ἐκ τούτων πόσα, πόσον ὀλίγα μὰς ἀνήκουσι, πόσον ὀλίγα μένουσι εἰς τὴν εὐθείαν μας, ἂν ἀφαιρέσωμεν τὰς ἡμέρας τοῦ ὕπνου, τοῦ φαγητοῦ, τοῦ καλλωπισμοῦ καὶ ἄλλας.

«Ἐξῆσα, ἔλεγεν ὁ Λάμπ, πενήκοντα ἔτη ἐνομαστικῶς, ἀλλ' ἂν ἀφαιρέσητε τὰς ἡμέρας καθ' ἃς ἐξῆσα διὰ τοὺς ἄλλους καὶ ἔχι δι' ἐμέ, ὁκ εὐρηγε ὅτι εἶμαι ἀκόμη νεώτερος ἀνθρώπος.»

Ἐν τούτοις νομίζω ὅτι δὲν πρέπει ν' ἀφαιρῶνται αἱ ἡμέραι, κατὰ τὰς ὁποίας ζῶμεν διὰ τοὺς ἄλλους, ἀλλὰ μᾶλλον ἐκείναι, ἐνῶτε πολυαριθμῶνται, αἰτινες δὲν ἠρελοῦσιν οὔτε ἡμᾶς οὔτε τοὺς ἄλλους.

Ἔἴνε πολλὰκις ἀδύνατον ν' ἀποφύγωμεν τὴν εδύνην, ἀλλ' εἰς οὐδένα εἶνε συγχωρημένον νὰ διατελῇ πάντοτε σκυθρωπός. Καὶ ὅμως ὑπάρχουσι τισὶν ἀνθρώποι. Καὶ ὁμιλοῦσιν οὔτοι περὶ μαλλυθῆς ζωῆς, ἐνῶ δυσχυρίζονται ὅτι ἡ μοῖρα ἐπέκλιψεν εἰς αὐτοὺς ὄλα τὰ δεινὰ, ὅσα ὑπάρχουσιν εἰς τὸν κόσμον τούτον.

Ὁ Ἀρθούρος Νέλπ ἐρώτησα οἷμα διὰ τοὺς ἀνθρώπους αὐτοὺς: «Πῶς, εἰσθε λυπημένοι, ἐνῶ δὲν γνωρίζετε ποῖος δίδει εἰς τὸν κρίνον τὸ ἔξαισιον σπῆμα, εἰς τὸ ἔν τὸ ζῶηρον χροῖμα, εἰς τὸ ῥόδον τὸ γλυκὺ ἄρωμα· ἐνῶ ἀρροῖται εἰς τὴν σπῆμα τῆς ἐχθρῆς τὸ δηλητήριον, ἐνῶ δὲν δύνασθε νὰ μιμηθῆτε τὸ χαροπὸν περὺρισμα τῆς περιστερᾶς! Πῶς, εἰσθε λυπημένοι, ἐνῶ ἡ γῆ, ἡ ἀήρη τὸ ὕδωρ εἶνε μυστήρια διὰ σὰς, ἐνῶ ἐκτείνοντες τὴν χεῖρα δὲν ἐγγίζετε τίποτα τοῦ ὁποῖου ἔχετε ἐξίχνισαι τὴς ἰδιότητος, ἐνῶ ἡ φύσις ἀδικαίπτως σὰς προκαλεῖ νὰ συνομιλήσητε σοβαρῶς μετ' αὐτῆς, νὰ τὴν ἐνοήσητε, νὰ τὴν ὑποτάξῃτε καὶ νὰ ἐαχθῆτε τὰς εὐεργεσίας τῆς!— Ὑπαγε λοιπὸν, ὦ ἀνθρώπε, μάθε κάτι, κάμα κάτι, ἐνύθησε κάτι, καὶ μὴ ἐμῆλῆς πλέον περὶ τῆς λύπης σου.»

Ὁ Πέας ἐνῆ ἐμελλε νὰ καταδικάσῃ τινὰ, ἐδάκρυεν· ἐρωτηθεῖς δὲ διὰ τί κλάει, ἀπὸ αὐτοῦ εἰ ἴδιος τὸν καταδικάζει, εἶπεν:— Ἀναγκαῖόν ἐστι τῇ μὲν φύσει τὸ συμπάθει ἀποδοῦναι, τῇ δὲ νόμῳ τὴν ψῆφον.

Ὁ σημερινὸς κόσμος, κατὰ τὸν Καστέλλερ, ταλαντεύεται μετὰ τῆς δημοκρατικῆς μοναρχίας καὶ τῆς συντηρητικῆς δημοκρατίας.

Η ΜΑΓΙΣΣΑ

[Ἀδαρῆτον· Ὀκταβίου Φερνέ κατὰ ἀετοφῶμα· Χ. Ἀντιού]

ΠΡΟΣΩΠΑ

ἘΡΙΚΟΣ· ΚΟΜΙΓΓΙΟΣ, κόρης, ήλικίας 32 ἔτων.— ἸΣΚΤΑΡ ΜΙΛΑΚΟΝ, ὑποκόρης, ήλικίας ἔτων 30.— ΔΕΣΠΟΙΝΙΣ ΑΡΤΕΜΙΣ· ΚΕΡΑΤΙΚ, φαινομένη ἔφηκονταῦτις. Ἔχει τὴν κόρην φαίαν, ἀφθῶνις ἐπιπερασμένην διὰ κίνας, ἐνδύμασιαν ἀνάλογον πρὸς τὴν φαινομένην ήλικίαν τῆς, ἀλλὰ λίαν ἐπιμελετημένην.— ΦΡΑΓΜΕΝΙΚΟΣ, ὑπηρετῆς αὐτῆς, φαίνεται ὀρθοκωνταῦτις. Ἔχει τὴν κόρην καὶ τὰς ἀφρὸς λευκάς. Πέρι ἀναφορῶν βραχίστων μέλαιναν καὶ περινημίδας τοῦ αὐτοῦ χροῖματος.— ΤΙΟΥΚΤΟΣ, ὁπαρῆτον τοῦ ὑποκόρητος· φέρει οἰκιστολήν.

ΣΚΗΝΗ Γ'

ΑΡΤΕΜΙΣ καὶ ΚΟΜΙΓΓΙΟΣ.

[Ἀμφοτέρωι γαλῶσιν].

ΑΡΤΕΜΙΣ

Ἔἴμαι γρηκὰ πολὺ εὐτυχῆς, καθὼς βλέπετε, κύριε κόρη. Ἔχω πάντοτε ἐμπροστὰ μου ἕνα κωθρέπτην, ὁ ὁποῖος ἐπιμένει νὰ μοῦ ἀποδίδῃ ήλικίαν μόνον δεκαπέντε ἔτων. . . Ἔς τὸσον ὅμως ἂν θέλωμεν νὰ δευνηθῶμεν, πρέπει, καὶ μὴ πρὸς βᾶρος σὰς, νὰ στρώσω ἰγῶ τὸ τραπέζι. [Μεταβαίνει πρὸς τὴν σκευοθήκην].

ΚΟΜΙΓΓΙΟΣ

Δεσποινίς, εὐδοκήσατε τοῦλάχιστον νὰ ἐαχθῆτε τὴν συνεργασίαν μου.

ΑΡΤΕΜΙΣ [φαιδρῶς]

Πολὺ εὐχαρίστως. Λοιπὸν, πάρατε αὐτὰ καὶ βάλετέ τα εἰς τὸ τραπέζι. [Δίδει αὐτῇ πινάκια, ποτήρια καὶ μαχαιροπήρουνα].

ΚΟΜΙΓΓΙΟΣ [πηγαινοεργόμενος ἀπὸ τῆς σκευοθήκης εἰς τὴν τράπεζαν ἐπίσης φαιδρῶς]

Ἦ ὄλα νὰ ζεύρω ὅμως εἰς τί σὰς χρησιμεύει αὐτὸς ὁ γέρος ὑπηρετῆς.

ΑΡΤΕΜΙΣ

Καθὼς βλέπετε, δὲν μὲ χρησιμεύει εἰς τίποτα.

ΚΟΜΙΓΓΙΟΣ [ὡς ἄνω]

Τὸ βλέπω, μάλιστα. Ἀλλὰ τότε διὰ τί τὸν κρατεῖτε; διότι ἰπὶ τέλους στοιγίζει καὶ αὐτὸς ὅσον ἕνας καλός.

ΑΡΤΕΜΙΣ

Καὶ περισσότερον ἀκόμη, σὰς βεβαίῳ. Τὸν κρατῶ ὅμως πρῶτον διότι ἂν ὑπηρετῆ κακὰ ἐμὲ, ὑπηρετῆσεν ὅμως καλὰ τὸν πατέρα μου. Ἔπειτα διότι θέλω νὰ εὐρίσκουν ἀφορμὴν πρὸς ἐξάσκησιν δύο ἀρετῶν ληθαργεῦσαι μίσα εἰς τὴν ψυχὴν μου, ἡ ὑπομονὴ καὶ ἡ ταπεινοφροσύνη.

ΚΟΜΙΓΓΙΟΣ

Ἄ! . . τότε δὲν ἔχει καμμίαν ἀντίρρησην.

ΑΡΤΕΜΙΣ

Βεβαίως. . . [Παρατηροῦσα τὸ τραπέζιον]. Πολὺ καλὰ τὰ ἔβαλετε εἰς τάξιν, σὰς εὐχαριστῶ.

Ἦ 166 σελ. 179.

[Ὁ Κομῆγγιος τοποθετεῖ δύο καθίσματα ἐκατέρωθεν τῆς τραπέζης. Ὁ Φραγκίσκος κομίζει ἐπὶ μεγάλου ἄσκου διάφορα ἐδέσματα].

ΣΚΗΝΗ Δ'

ΦΡΑΓΚΙΣΚΟΣ καὶ οἱ ΠΗΘΕΝΤΕΣ.

[Ὁ Φραγκίσκος ὑπηρετεῖ, ἐνῶ οἱ ἄλλοι δευπνοῦσιν, ἐξευχόμενος συχνάκις τῆς σκηνῆς, ἀντικαθιστῶν τὰς παρρησίας κ.λ.π.].

ΑΡΤΕΜΙΣ

Καθίστε, λοιπὸν. Ἔσκαπιάσατε ἀρκετὰ, ὡστα νὰ ἔχατε τὸ δικαίωμα νὰ φάγητε.

ΚΟΜΙΓΓΙΟΣ [καθήμενος]

Σὰς καθιστῶ γνωστὸν, δεσποινίς, ὅτι αἰσθάνομαι κάπως ὀρεξίν, πρῶγμα τὸ ὁποῖον δὲν μοῦ συνέβη πρὸ ἀμνημονεύτων χρόνων.

ΑΡΤΕΜΙΣ

Διότι ποτὲ ἔσως δὲν ἐκαπιάσατε τόσο πολὺ. . . [Προσφέρει αὐτῇ φαγητὸν· διαμειβόνται τὰ συνήθη ἐπιτραπέζια φιλοφρονηματα].

ΚΟΜΙΓΓΙΟΣ [μετ' ἀδιαπτῶτος εὐθυμίας]

Ἐπροφέρατε πρὸ ὀλίγου τὴν λέξιν: περιέργεια· συγχωρήσατέ με λοιπὸν δεσποινίς καὶ διὰ τὴν ἰδικὴν μου. Ἔἴνε ὄλα καταπληκτικὸν ἡ ἀνεύρασις ἐντὸς αὐτῆς τῆς ἀγρίας ἰρήμου μίας κυρίας γυναικείσης εἰς τὴν ἐντέλειαν ὄλα τὰ δειλάσματα τοῦ πεπολιτισμένου βίου [ὑποκλιόμενος], ἐκαυτῆς δὲ νὰ προσθέσῃ εἰς αὐτὰ καὶ νέαν γοητείαν (ἢ Ἀρτεμῆς προσκλίνει). Ζῆτε πάντοτε εἰς αὐτὴν τὴν ἰρημίαν;

ΑΡΤΕΜΙΣ

Κατοικῶ εἰς αὐτὴν τὴν ἰπαυλίαν πρὸ ὀλίγων μηνῶν μῶλις, μετὰ τοῦ θάνατον μίας γυναικῆς προσφιλεστάτης μου. Ἔλθουσα ὅμως ἐδῶ νὰ κατοικήσω, ἤλλαξα ἀπλῶς τὸ ἰρημητήριόν μου. . . Ἔξῆσα σχεδὸν διαρκῶς μακρὰν τοῦ κόσμου. . . Δὲν παίρνατε ὀλίγον παστίτσο, κύριε κόρη;

ΚΟΜΙΓΓΙΟΣ

Πολὺ ὀλίγον, εὐχαριστῶ.

ΑΡΤΕΜΙΣ

Ἦλέγατε ὅμως πρὸ ὀλίγου περὶ θαυμάτων. . . συνέβη καὶ ἐν ἄλλο θαύμα καταπληκτικώτερον. Μίαν Τρίτην. . . ἡμέραν τῆς ἐβδομάδος ἀπεφράδα. . . Ἰνεφανίσθη ἐντὸς τῆς χινοσκαπέως αὐτῆς βρετανικῆς ἰρήμου ἕνας νέος, ὅστις φαίνεται τόσο καλῶς γυνώσκων νὰ ἐντυφᾷ εἰς τὰς ἀθῶας ἀπολαύσεις τοῦ παρισνοῦ βίου [ὑποκλιόμενος ἐν εἰδει χαιρετισμοῦ] καὶ νὰ τὰς καθιστᾷ εὐγενεστέρως διὰ τῆς συμπεριφορᾶς του.

ΚΟΜΙΓΓΙΟΣ [ὑποκλιόμενος καὶ μειδιῶν]

Βλέπω ὅτι σὰς εἶμαι χρεῖστης καὶ ὀφείλω νὰ σὰς διηγηθῶ τὴν ἱστορίαν μου. . . αὐτὴ εἶνε ἡ μόνη ἐντιμὸς ἐξήγησις τῆς συμπεριφορᾶς μου. . . Καὶ μ' ὄλα ταῦτα ὀλίβομαι, διότι πρέπει ν' ἀπο-

διώξω τὸ μείδιμα, τὸ ὁποῖον διὰ πρώτην φοράν ἀπὸ πολλῶν ἐτῶν διεγράφη εἰς τὰ χεῖλη μου. . . (Παρατηρῶν αὐτὴν) Ἄγνων διὰ ποίας μαγικῆς δυνάμεως ὑμεῖς ἠδυνήθητε νὰ τὸ ἀνακαλέσεται. . . Καὶ διὰ νὰ σὰς εἶπω τὰ πάντα διὰ μιᾶς μόνης φράσεως, δεσποινίς, εἶμαι ἀτυχής!

ARTEMIS (μετὰ τόνου αἰκτίρμονος καὶ ἐλαφρῶς εἰρωνικοῦ)

Ἄλθθαια; . . Δὲν παίρνετε ὀλίγη μπεκάτσα, κύριε κόρη; . . (Ἐπιμένουσα μὲ ὕφος θρηνώδες) Ξεύρετε, καὶ ἡ μπεκάτσα εἶνε πουλὶ μελαγχολικόν.

ΚΟΜΙΓΓΙΟΣ

Ὅχι περισσότερο ἀπὸ ἐμέ, σὰς βεβαίῳ. Ναί, εἶμαι ἀτυχής, καὶ ἰδοὺ διατί. Ἀποσίσας τὸν χαλινὸν ἐν νεαρᾷ ἡλικίᾳ ἐντὸς τοῦ κυκεῖνος τῆς παρισινής ζωῆς. . . (Διατάζει ὀπισθοῦν) Δεσποινίς, ἡ ἀκοή σας δὲν εἶνε ἴσως συνειθισμένη εἰς τοιαῦτα χυδαῖα ἀκροάματα;

ARTEMIS

Ὡ! . . ἔχω ἡλικίαν, ἥτις μοῦ ἐπιτρέπει νὰ τ' ἀκούω ὅλα. Ἄλλως τε νομίζω ὅτι δύναμαι ἐκ τῶν πρώτων αὐτῶν λόγων σας νὰ εἰκάσω τὴν συνέχειαν τῆς ἐκμυστηρεύσεώς σας καὶ νὰ σὰς ἀπαλλάξω τῆς ἀφηγήσεως τοῦ μάλλον ἀκνωθώδους αὐτῆς κεφαλαίου. . . Ἀφοῦ ἐγυρίσασθε ὅλα τὰ σαλόνια, ἴσως καὶ ὅλα τὰ ἰδιαιτέρως δωμάτια. . . πιθανὸν ἀκόμη καὶ ὅλους τοὺς ἀντιπαλάμους, ἐπιδιώκοντες πάσας τὰς τέρφεις, ἃς ὄνειροπολεῖ ν' ἀνεύρη εἰς αὐτὸν τὸν κόσμον νέος πλούσιος. . . καὶ ἀρκετὰ εὐμορφος, ἐκουράσθητε ἀπὸ τὸν βίον αὐτὸν καὶ τῶρα θέλετε νὰ γίνετε καλόγηρος, αἰ; δὲν εἶν' ἔτσι;

ΚΟΜΙΓΓΙΟΣ (ἐκθαμβος)

Μὰ αὐτὸ εἶνε μαντεία! . . Ναί, δεσποινίς, ἀκριθῶς ἔτσι, πλὴν τοῦ τελευταίου μέρους. Διότι ἡ κούρασις καὶ ἡ ἀηδία μου ἐφθάσεν εἰς τοιοῦτον σημεῖον, ὥστε ἡ θύρα τοῦ μοναστηρίου δὲν ὄκ μού ἐφαίνετο φραγμὸς ἐπαρκῆς μεταξὺ ἐμοῦ καὶ τῆς ζωῆς.

ARTEMIS (μετ' ἀφελείας)

Ἄ! ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει πρόκειται λοιπὸν περὶ αὐτοκτονίας; Πάρτετε καὶ αὐτὴν τὴν φτεροῦσα, κύριε Κομίγγιε.

ΚΟΜΙΓΓΙΟΣ

Μὲ κάμνετε νὰ αἰσχύνωμαι, δεσποινίς, τρήγω σὰν Καννίβαλος. . . Λοιπὸν, ναί, δεσποινίς. Σκοπεύω ν' ἀπαλλαγῶ τῆς ζωῆς, οὔτε τὸ ἐπιδεικνύω, οὔτε τὸ ἀποκρύπτω. . . Ἢδὴ πρὸ πολλοῦ καιροῦ ἀπέκλινα εἰς τὸ ἔσχατον αὐτὸ μέσον, ὅτε πρὸ δεκαοκτῶ μηνῶν μία μεταμέλεια ἀλγεινὴ ἐπῆλθε διὰ νὰ διπλασιασθῇ τὸ βῆρος τῆς ζωῆς καὶ διὰ νὰ ἐπισπεύσῃ βεβαίως τὴν ἀπόρασίν μου.

ARTEMIS

Μεταμέλεια εἶπετε;

ΚΟΜΙΓΓΙΟΣ

Ναί, μία τύφισ συνειδότος, ἥτις, τοῦλάχιστον αὐτῆ, διαφεύγει τὰ βέλη τῆς ἀξιεράστου εἰρωνείας σας. . . (Παύει ἀπὸ τοῦ νὰ τρήγῃ). Ἦνῃ εἰς Παρισίους διῆγον τὸν βίον, τὸν ὁποῖον τόσον καλῶς διεγράψατε, ἡ μητέρα μου. . . μιᾶ γυνὴ ἥτις ὄκ ἦτο ἀξίη τῆς γνωριμίας σας, κυρία, κατῆκει ἐκεῖ πέραν εἰς τὴν Ἑλβέρην, εἰς τὸν παλαιὸν μας οἰκογενειακὸν πύργον. Ἦν ἀγαποῦσα πολὺ, μολονότι μετὰ πικρίας ἀναλογίζομαι ὅτι αὐτῆ ἐλαβεν ἀφορμὴν ν' ἀρριθάλῃ περὶ τούτου. Καὶ ὅμως ναί, ἐν καὶ ἐφαινομένη ἀστοργος, ἐν καὶ ἡμῶν βυθισμένης ἀδυσκόπως εἰς τὸν ἀκόλαστον βίον, τὴν ἀγαποῦσα μὲ μεγάλην τρυφερότητα. Ἄλλ' εἰς μάτην ἐπὶ εἶκα ἔτη τὴν καθιέταυ νὰ ἔλθῃ νὰ καθίσῃ μαζί μου.

ARTEMIS

Καὶ διατί δὲν ἐπηγαίνεταε σίς μαζί της;

ΚΟΜΙΓΓΙΟΣ

Ἦνε ἀνάγκη τάχα νὰ σὰς τὸ εἶπω; Διότι δὲν εὕρισκα μέσα εἰς τὴν ἀθινοῦ μου ψυχὴν τὴν δύναμιν ὅπως θρύσω τὰ δεισιμα τῶν παρισινῶν ἔξω, τὰ ὁποῖα μὲ συνεκράτουν. . . Πολλὰκις ἡ μητέρα μου ἀπεφάσισε νὰ διασχίσῃ ἑλκάληρον τὴν Γαλλίαν καὶ νὰ ἔλθῃ ἀπὸ τὸ βῆρος τῆς ἐπαρχίας της νὰ ἐνοικαλισθῇ τὸν ἀχάριστον υἱὸν της. Ἄλλὰ κατὰ τὰ τελευταῖα ταῦτα ἔτη ἔνεκα τοῦ γήρατος καὶ τῆς ἀσθενείας τῆς ἐλαψὲ καὶ αὐτῆ ἡ παρηγορία. . . Μὲ ἐπροσκαλοῦσε ἐπιμόνως νὰ ὑπάγω πλησίον της βεβαίως δὲ ὄκ ἐξεκινούσα ἀμέπως νὰ ὑπάγω. . . ἀλλὰ ἡ καθυμένη ἡ μητέρα μου, ἐνῆ ἀπὸ τὸ ἕνα μῆρος μ' ἐρόναζεν, ἀπὸ τὸ ἄλλο μὲ ἀπειλοῦσεν ἐν ἀγνοίᾳ της. Ἐπεθύμει νὰ ὑπάγω ἐκεῖ σιμὰ της διὰ νὰ μὲ νυμφεύσῃ μὲ μιαν ἐπαρχιώτισσαν. . . δὲν εἰξέυρω ποῖαν. Ἦίς τὰ γράμματά της διαρκῶς ἐγένετο λόγος περὶ αὐτοῦ τοῦ σχεδίου, τὸ ὁποῖον μὲ κατέθλιβε καὶ μ' ἐτρόμαζεν.

ARTEMIS

Ἐννοῖται.

ΚΟΜΙΓΓΙΟΣ

Ἢ μητέρα μου ἐφαίνετο τόσον καταγοητευμένη διὰ τὴν ἐκλογὴν τῆς νύμφης καὶ διὰ τὴν ἰδέαν τοῦ συναισίου αὐτοῦ ἐν γίνεσθαι, ὥστε δὲν ἐτολμοῦσα νὰ τῆς ἀπαντήσω μὲ ὀριστικὴν ἀρνήσιν. Ἀκόμη δὲ ὀλιγώτερον ἠμπερούσα ν' ἀποφασίσω νὰ ὑπάγω αὐτοπροσώπως καὶ νὰ τῆς εἶπω προφορικῶς τὴν ἀρνήσιν μου διὰ νὰ ἐξαφανίσω εὐθὺς διὰ τῶν πρώτων μου λόγων τὰς προσφιλεστάτας τῶν ἐλπίδων της. Ἐδίσταζα λοιπὸν καὶ ἀνέβιβλα ἀπὸ ἡμέρας εἰς ἡμέραν. (Ἢ γυνὴ του ἀλλοιοῦται ἐκ τῆς συγκινήσεως). Δυστυχῶς ἡ διαταγμὸς μου διήρκασε πολὺ. . . καὶ τὴν ἔγρασα! (Ἐγείρεται, δάκνει τὰ χεῖλη, βαδίζει ἐπ' ὀλίγον ἐντὸς τῆς αἰθούσης, εἶτα ἐπιστρέφει καὶ καθύστα ἐπικραταμ-

θάνει δὲ μετὰ βραχείαν σιγὴν). Συγγνώμην! . . (Μὲ τόνον ἀδιαφορίας). Ἐννοῖται, κυρία, ὅτι κατόπιν αὐτῶν τῶν συμβάντων δὲν μεῦ ἦτο δυνατόν νὰ συνδιαλλαγῶ μὲ τὴν ἰδέαν τῆς ζωῆς.

ARTEMIS

Μὲ συγχωρεῖτε, δὲν ἐννοῶ καλῶς. . . Δὲν νομίζω ὅτι διότι κανεὶς παρέβη ἐν ἐκ τῶν καθυκόντων του πρέπει νὰ παραβλέψῃ καὶ ὅλα τὰ ἄλλα. . . Ἄλλὰ. . . ἐπὶ τέλους;

ΚΟΜΙΓΓΙΟΣ

Ἐπὶ τέλους ἡ ἀπεθάρρυνσίς μου ἠῤῥησαν. Ἦσθονόμην τὸν ἑαυτὸν μου ὡς βυθισμένον εἰς μνημα ὑπὸ βερὺ σκέπασμα μολύβδινον, χωρὶς κανέναν πόθον, καμμίαν ἐλπίδα, κανέν μείδιμα, καὶ ἐβλεπον νὰ παρέρχονται αἱ ζοιηρότεροι καὶ γοητευτικώτεροι τέρφεις τῆς νεότητός μου μὲ παγετώδη ἀδυσφρίαν. Ἦίς καὶ ἡ ὑγεία μου ἔπαθε καὶ οὔτε νὰ φάγω ἠδονάμην πλέον οὔτε νὰ κοιμηθῶ. Ἦρθεούμην μῆπως ἐπακολουθήσῃ ἡ παραφροσύνη ὕστερ ἀπὸ αὐτὸν τὸν ζωντανὸν θάνατον. . . Ἦίλος πάντων μετὰ ἐυδόμυχον προῆρον ἀγῶνα ἀπεφάσισα ἀμετακλήτως πλέον νὰ θρύσω ἐγὼ τὸ νῆμα τῆς ζωῆς μου καὶ ν' ἀποθάνω πραγματικῶς.

ARTEMIS

Ἐβασθε κύριος νὰ τὸ πράξετε, βεβαίως. . . Ἦξ ὅλων αὐτῶν ὅμως δὲν ἐξηγῆται ἐνεκκ τίνος ἰδιοτρόπου σκέψεως ἐξελεῖξατε τὴν Βρετανίαν ὡς θίατρον τοῦ τραγικοῦ αὐτοῦ συμβιβάντος.

ΚΟΜΙΓΓΙΟΣ

Ἀρέσταις, ἰδοὺ ὁποῦ ἐρχομαι καὶ εἰς αὐτὸ τὸ ζήτημα. Δὲν ἦτο διόλου ἰδιοτροπικὰ σκέψεως. (Ὁ φραγκίσκος ἀποθίεται ἐπὶ τῆς τραπέζης δίσκον μετὰ κυθῶν καὶ ἐξέρχεται).

ARTEMIS (ἐγαιρομένη)

Θὰ πάρετα καψίν, ἀλήθειαν;

ΚΟΜΙΓΓΙΟΣ

Ἰὺχαριστίως, δεσποινίς. (Πλησιάζει πρὸς τὴν ἐπίαν). Μίαν ἡμέραν πρὸ τριῶν μηνῶν εἶχα προσκαλέσει εἰς γέμια μαρικούς συντρόφους μου εἰς τὸ ξενοδοχεῖον. Ἦτο γέμια ἀποχαιρετισμῶν δὲν τοὺς τὸ ἀπέκρυπτα. Ἦπροσπαθήσαν νὰ καταπολεμήσουν τὸ σχέδιόν μου μὲ διάφορα ἐπιχειρήματα κατὰ τὸ μάλλον ἢ ἦττον εὐφυῆ. . . Ἄλλ' εἶνε τάχα ἀνάγκη νὰ σὰς ἀναφέρω, κυρία, τοὺς νεανικούς λόγους;

ARTEMIS

Ἄ, μπὰ! . . Ἐξαικολουθήσατε.

ΚΟΜΙΓΓΙΟΣ

— Ἦ! μου εἶπαν, ν' ἀποθάνῃς ζητεῖς; μῆπως τὰς χεῖράς σου, τὰ χεῖλη σου, τὴν καρδίαν σου, ἐξηθίσεις τὸ γῆρας; Δὲν ὑπάρχουν πλέον ἄνθη; δὲν ὑπάρχουν πλέον γυναῖκες ἐπὶ τῆς γῆς; — Ὅχι! δὲν ὑπάρχουν πλέον οἱ ἰμέ,

ἀπῆντησα ἐγὼ. Δὲν βλέπω πλέον, δὲν δύναμαι νὰ ἐννοήσω κέν ὅτι ὑπάρχει ὑπὸ τὸν ἥλιον ἄνθος τὸ ὁποῖον δύναται νὰ προσελκύσῃ τὴν χεῖρά μου, ἔρωσ ὅστις δύναται νὰ συγκινήσῃ τὴν καρδίαν μου. Καὶ τὰ ἄνθη καὶ αἱ γυναῖκες δὲν ἔχουν πλέον οἱ ἰμέ εἰμῆ ἐν καὶ τὸ αὐτὸ ἄρωμα, τὸ ὁποῖον κατῆντησε χυδαῖον ἔνεκα τῆς συχνῆς ἀπολαύσεως. Ὅλοι μοῦ φαίνονται ὅτι ἡμιαῖζουν ἀναμεταξὺ των, τόσον ὥστε τὰς συγγέω ἐντὸς τῆς κοινῆς ἀδυσφορίας. . . Ἦν βραχυλογία, δὲν ὑπάρχει παρὰ μία μόνη γυνὴ, ἡ αὐτῆ πάντοτε, ἐπὶ τῆς γῆς καὶ δὲν τὴν ἀγαπῶ.

ARTEMIS

Ἐρεῖον φιλοφρόνημα αὐτὸ γιὰ μὰς! . .

ΚΟΜΙΓΓΙΟΣ

Λάβατε ὑπ' ὄψιν ὅτι ἀκόμη τότε δὲν εἶχα τὴν τιμὴν νὰ σὰς γνωρίζω. . . Ἦίλος πάντων, προσέθετα, εἰς αὐτὴν τὴν κατάστασιν εὕρισκαμαι, φίλοι μου, εἶνε λοιπὸν φανερόν ὅτι δὲν δύναμαι νὰ ζήσω.

ARTEMIS

Ἦίνε φανερόν, πράγματι, ἀφοῦ ἡ ζωὴ δὲν ἔχει ἄλλον σκοπὸν προφανῶς παρὰ νὰ ὀρέπῃ τὰ ἄνθη καὶ ν' ἀγαπᾷ γυναῖκας. Ἦπιθυμεῖτε ὀλίγη ζαχαρη, κύριε κόρη; . . Καὶ ὕστερ ἀπ' αὐτὰ δὲν ἰσχυρωθήκατε;

ΚΟΜΙΓΓΙΟΣ

(ἀνταπαντιῶν μετὰ ζοιηρότητος καὶ πολλῆς σοβαρότητος) Παρακαλῶ! . . ἔμεινα ἀνένδοτος εἰς τὴν ἀπόφασίν μου καὶ ὄκ τὴν ἐκταλούσα τὴν ἐπομένην ἡμέραν, ἐὰν ἐκείνην τὴν ἰδέαν ἐσπέραν δὲν ἐπήρηχατο ἀπρόσπτον συμβιβηκός.

ARTEMIS

Ἄ!

ΚΟΜΙΓΓΙΟΣ

Κατὰ τὰς στιγμὰς ἐκείνας τῆς διαχύσεως τοῦ ἀποχαιρετισμοῦ, ἐτόλμησα νὰ ἐκμυστηρευθῶ εἰς ἕνα φίλον μου πρῶτον ἰδέαν, ἥτις ἐνίστα ἐτάραττε τὸ πνεῦμά μου καὶ ἰφαίνετο ἡμιαῖζουσα μὲ παραφροσύνην. Ἦσυλλογιζόμην συχνάκις πόσον ἠραῖον θὰ ἦτο νὰ ζῆ κανεὶς κατὰ τὴν ἐποχὴν τῶν εὐδαμῶνων διεισδαμνεῖων, ὅποτε εἰ ἄνθρωποι ἠδύναυτο νὰ ἐκπλάσσω εἰς ἔρωτας ὑπερφυσικούς. . . κατὰ τὴν ἐποχὴν τῶν ἡμιθίων καὶ τῶν νυμφῶν. . . τῶν πνευμάτων καὶ τῶν μαγισσῶν. . . (Ἦν ἐξάψι). Ἦσθονόμην ὅτι τότε θὰ ἠδονάμην πάλιν νὰ προσελθῶ εἰς τὴν ζωὴν χάριν τοῦ πόθου μυστηριώδους συναιτήσεως. . . σχέσεως μαγευμένης ἐξ ἐκείνων ὑπ' ὃν κατελήθησαν ἐκ περιτροπῆς εἰ νεαρὸ βροκί τῆς μυθολογίας καὶ εἰ ἐπιπλοὶ θηρευταὶ τῶν μεσαιωνικῶν θρύλων. Ναί, μία Μοῖρα μόνη, μία μάγισσα θὰ ἦτο ἰκανὴ νὰ μὲ κάμῃ πάλιν νὰ ἐκπλάσω, νὰ ἀγαπῶ, νὰ ζῶ. Ἦσθονόμην ὅτι ἡ καρδία μου ὑπὸ τοιοῦτο παραδόξον καὶ ὑπερᾶνθρωπον βλέμμα, ὑπὸ τὸν

θροῦν τῶν ἀτρωδῶν ἐσθίων, ὑπὸ τὴν ἐπαφήν τῶν ἀθανάτων ἐκείνων ὄντων. . .

ARTEMIS

Μὰ αὐτό εἶνε τρέλλα !

ΚΟΜΙΓΓΙΟΣ (ψυχρῶς)

Σὰς τὸ εἶπα. Τὴν πρῶτὴν τῆς ἐπαύριον, ἐνῶ κατεγινόμεν νὰ γράψω τὰς τελευταίας μου θελήσεις, ἔγνωστός τις ἐκόμισε πρὸς ἐμέ τὸ μυρωμένον αὐτὸ γράμμα : (Ἰξάγει ἐκ τοῦ ἐσωτερικοῦ τοῦ θυλακίου ἐπιστολήν, ἣν ἐγχειρίζει πρὸς τὴν Ἀρτέμιδα. Ὁ Φραγκίσκος ἐπανέρχεται εἰς τὴν σκηνὴν καὶ ἀκραῖται).

ARTEMIS

Γιὰ νὰ ἰδοῦμε. (Ἀναγινώσκει) «Θνητέ! Νομίζεις ὅτι εἶσαι τρελλός μεταξὺ φρονίμων καὶ εἶσαι ἀπ' ἐναντίας φρόνιμος μεταξὺ τρελλῶν. Ἀνὰ μέσον οὐρανοῦ καὶ γῆς ὑπάρχει ζώνη διάμεσος, κατοικουμένη ὑπὸ ὄντων ἀνωτέρων μὲν τοῦ ἀνθρώπου, κατωτέρων δὲ τῆς θεότητος. Ἐν εἰς αὐτῶν εἶμαι κ' ἐγώ. Εἶμαι Μοῖρα. Ἡ κρυφὴ σου λατρεία μὲ συνεκίνησε, ἡ εἰμαρμένη μὲ καλεῖ νὰ μεταβῶ μακρὰν ἀπ' ἐδῶ. Ἀλλὰ μετὰ τρεῖς μῆνας ἀπὸ σήμερον, κατὰ τὴν ὄραν τῆς ἐσπερινῆς ἀμφιλύκης εὐρέθητι μόνος, ἐὰν ἔχῃς τὸ θάρρος, ἐντὸς τοῦ γηραιῦ βρεττανικοῦ δάσους τῆς Βροσσελῶνδης, παρὰ τὴν πηγὴν τοῦ Μερλίνου. Ἐκεῖ θὰ εὐρεθῶ». (Μετὰ τὴν ἀποπεράτωσιν τῆς ἀναγνώσεως τῆς ἐπιστολῆς ἡ Ἀρτεμις μειδιά, ὁ Φραγκίσκος ἐκπέμπει παράδοξον βραχνὴν φωνήν. Ὁ Κομίγγιος τοὺς παρατηρεῖ).

ARTEMIS

Μὰ αὐτὸς εἶνε φανερός ἐμπαιγιμός ! (Ὁ Φραγκίσκος ἐξέρχεται).

ΚΟΜΙΓΓΙΟΣ

Ἡμῶν βέβαιος περὶ τούτου, ὅπως καὶ σεις, κυρία. Καὶ μ' ὅλα ταῦτα ἦτο τόσον μέγα τὸ πάθος τῆς περιεργείας μου, ὥστε ἐπερίμεινα τὴν ἡμέραν καὶ ἦλθα.

ARTEMIS

Καὶ ἦλθετε μόνος δι' αὐτὴν τὴν τρομερὰν συνάντησιν ;

ΚΟΜΙΓΓΙΟΣ

Αὐτὸ ἐσκόπευα· ἀλλ' εἰς τῶν φίλων μου, ὁ μόνος εἰς ὃν ἐξεμυστηρεῦθην τὸ ἀπόρητον, ὑποκόμης Ἐκτωρ Μωλεόν, κακὴ κεφαλὴ, ἀλλὰ γενναία καρδιά, ἠθέλησε νὰ μὲ συνοδεύσῃ μέχρι τῆς εἰσόδου τοῦ δάσους. Ἔχει αὐτὸς εἰς τὴν ὑπηρεσίαν τοῦ ἑνα νέου γεννημένου εἰς αὐτὰ τὰ μέρη, ὅστις ἐμελλε νὰ μὰς χρησιμεύσῃ ὡς ὁδηγός καὶ διερμηνεύς, ἀλλ' ὁ ὁποῖός μὰς ἔκαμε ν' ἀγανακτῶμεν μὲ τὴν ἀνανδρὸν δεισιδαιμονίαν του. Τοὺς ἀφῆκα εἰς τὴν ἀμαξίαν μου· ἀπόφασιν ὅμως ἔχων ὅπως δῆποτε νὰ μὴ ἐξέλθω πλέον τοῦ δάσους ἐκείνου, τὸν ὑπεχρέωσα νὰ μοὶ ὑποσχεθῇ ὅτι ὁ ἀπῆρχετο, ἀφοῦ ἤθελε μὲ ἀναμείνει ἐπὶ μίαν ὄραν. . . Ὑποθέτω ὅτι τῶρα θὰ εἶνε πολὺ

μακρὰν ἀπ' ἐδῶ. Καὶ τῶρα, δεσποινίς, θὰ μὲ συγχωρήσατε διὰ τὴν γελοῖαν ἐνόηλησιν, τὴν ὁποῖαν σὰς ἐπροξένησα ;

ARTEMIS

Ὡστε λοιπὸν ἐμάντευσα. . . μ' ἐξελάβετε διὰ Μοῖραν, διὰ μάγισσαν. . . Ἀλλ' ἐπὶ τίλους διατί ὄχι ; Ἡ ἱστορία μὰς διδάσκει ὅτι αἱ Μοῖραι ἀρέσκονται κατὰ τὰς ἐρωτικὰς αὐτῶν πονητεῦσαι νὰ προσλαμβάνωσιν ἡλικίαν καὶ ἐνδύματα πολὺ ὀλίγον ἐλευστικά. Πρέπει νὰ μοῦ ὑφείλετε χάριτας, διότι δὲν ἐπόρεσα βράκη.

ΚΟΜΙΓΓΙΟΣ

Ὁὰ γελάσατε, κυρία. . . καὶ ὅμως τῇ ἀληθείᾳ ἀφ' ἧς στιγμῆς εὐρίσκομαι πλησίον σας, τὸ ἀτόμῳ σας, ὁ τρόπος τοῦ λέγειν σας ὁ τόπον ἀπροσδόκητος εἶδῶ μέσα εἰς τὰ δάση, μερικαὶ ἀλλόκοτοι ἐναλλαγὰι τοῦ χαρακτῆρός σας, καὶ τι τέλος πάντων. . . ἐν γόητρον ἀναξήγητον, τὸ ὁποῖον μὲ περιβάλλει καὶ πληροῖ τὴν ψυχὴν μου ἐπὶ τῇ παρουσίᾳ σας, ὅλα ταῦτα μὲ κἀμνεον νὰ ἐρωτῶ ἐνδομύχως κατὰ πάσαν στιγμὴν, ἐὰν δὲν εὐρίσκομαι πραγματικῶς εἰς τὸ στάδιον τοῦ μύθου, ἢ τοῦλάχιστον τῆς ὁπτασίας.

ARTEMIS (μὲ μειδίαν πονηρὸν)

Ἀλήθεια ; . . (Ἐισέρχεται ὁ Φραγκίσκος).

[Ἐπαταῖ συνέχεια]

Η ΑΣΤΟΧΟΣ ΑΝΑΤΡΟΦΗ ΤΩΝ ΝΕΑΝΙΔΩΝ

(Κατὰ τὸν Διραντιουρ, ἐπίσκοπον τῆς Ὀρλεάνης).

Ζητεῖται, ἐν ἡ ἀνατροφή τῶν νεανίδων, ὅπως γίνεται σήμερον, παρέχῃ αὐταῖς ὅ,τι ἀπαιτεῖται, ὥστε νὰ ἀποβῶσιν ὠφέλιμοι εἰς ἑαυτάς, εἰς τὴν οἰκογένειαν καὶ εἰς τὴν κοινωνίαν. Ἀποκρίνομαι μετὰ λύπης, Ὅχι. Ἐν πρώτοις παρατηρεῖται, ὅτι καθ' ἕλους τοὺς τρόπους καὶ καθ' ὅλας τὰς ἐνεργείας τῆς τοιαύτης ἀνατροφῆς κυριαρχεῖ ἡ ἐπιπολαιότης. Οὐδὲ ἐμβριθεῖα πνεύματος, οὐδ' εὐθυκρισία, οὐδὲ εἴς τοῦ συλλογίζεσθαι, οὐδ' ὄρεξις πρὸς σπουδαίας μελέτας ἀπεκτᾶται ἐκ τῆς ἀνατροφῆς ταύτης. Ἐπομένως ἡ νεανὶς εἰσερχομένη εἰς τὸν πρακτικὸν βίον οὐδὲ γνωρίζει οὐδ' ἔχει τὴν δύναμιν νὰ ἀντιστῇ εἰς τοὺς πειρασμούς καὶ τὰς δυσχερεῖας, ὅς παρεμβάλλει ἡ μοῖρα καὶ ἡ διαφθορὰ τοῦ αἵωνος τούτου.

Κατ' ἐμὴν τοῦλάχιστον γνώμην, τὸ κύριον αἴτιον τῆς ἀσπύχου ἀνατροφῆς τῶν νεανίδων εἶνε, ὅτι δὲν καταβάλλεται ὑπὸ τῶν ἀρμοδίων ἢ δέουσα προσοχὴ εἰς τὴν καταπολέμησιν καὶ θηρασίαν τοῦ οὐσιώδους ἐλαττώματος τῆς γυναικείας φύσεως, τῆς κουφότητος ἢ ἐπιπολαιότητος. Ὑποθετῶ ἡ φύσις τῶν νεανίδων εἶνε ἀσθενής,

μαλακὴ καὶ ἀσταθής, τὸ πᾶν ἐν τῇ ἀνατροφῇ αὐτῶν πρέπει νὰ εἶνε σπουδαῖον, σίβηρον καὶ σταθερὸν· τὸ πᾶν ἔπρεπε νὰ τείνῃ, ὅπως μορφώσῃ καὶ διαπλάσῃ γυναικῆς θετικῆς. Πρέπει λοιπὸν ἐν τοῖς γνωρίσμασι τῆς φυσικῆς αὐτῶν ἀγαθότητος, τῆς στεργῆς καὶ τῆς τρυφερότητος τῆς καρδίας νὰ μορφώσῃ τις τὸν ὄρθον νοῦν, τὴν κρίσιν, τὴν σταθερότητα τοῦ πνεύματος καὶ τοῦ χαρακτῆρος· νὰ μὴ ἐπιτρέπῃ εἰς αὐτάς τὴν δειλίαν, νὰ ἀπεβάλλῃ τὸν φόβον καὶ νὰ ἐμβάλλῃ τὸ θάρρος· νὰ μὴ ἀνέχηται εἰς τὰς ἐξῆς τῶν οὐδὲν τὸ ἔκρυθμον, τὸ ἰδιότροπον, τὸ ἀσυναρτητὸν· νὰ ἐμπνέῃ εἰς αὐτάς τὸ μεμετρημένον καὶ τὸ ὄρθον. (Ὅ,τι ἄλλοτε συνήθως εἰς τὴν ἀνατροφήν καὶ ἐκπαίδευσιν τῶν νεανίδων εἶνε τὸ ὄρθον κρίνειν, τὸ συλλογίζεσθαι, τὸ προσέχειν καὶ ἐν γένει τὸ κῦτενεργεῖν διανοητικῶς. Ἐν τούτοις παρατηρήθη, ὅτι οὐδὲ μορφοῦμεν οὐδὲ ἀσχοῦμεν τὸ λογικὸν αὐτῶν καὶ τὴν κρίσιν, καὶ ὅλα τούτα οὐδὲν σχεδὸν ἐξ ὧν διδάσκωμεν ἐνδιαφέρει αὐτάς κατὰ βάθος. Ἴνα ἐνδιαφέρωνται ἀληθῶς ἔπρεπε ἀντὶ πάσης θυσίας νὰ διαφορτίζωμεν εἰς αὐτάς τὰ πάντα εἰς τοῦ φωτός τοῦ λόγου εὐταίς, ὥστε ἡ σφρήνεια καὶ εὐκρίνεια τῶν μεταδιδόμενων εἰς τὴν διανοίαν τῶν γνώσεων νὰ διεγαίρωσι σύντονον τὴν προσοχὴν τῶν καὶ ἐπομένως νὰ δέχωνται μετ' ἀγάπης καὶ ἐνθουσιασμοῦ πᾶν τὸ διδασκόμενον. Πρέπει ἐν ἐνὶ λόγῳ προσηελόντες τὴν προσοχὴν τῶν νὰ ἐμπροσίζωμεν τὴν ἐξάγμιον τοῦ πνεύματος τῶν. Ἐἴτερον εἰρήμιον, εἴτε, ἔταν ἡ πρώτη αὐτῶν ἀνατροφή καὶ κηδεύσις δὲν εἶνε ἱκανῶς στερεὰ, αἱ νεανίδες γίνονται τόσον ἄσφραξ, ὥστε δὲν εἶνε ὑπερβολὴ ἐν τις παραβῆλθῃ αὐτάς πρὸς ἀτμόν. Τὸ φεικόμενον τούτο συμβαίνει περὶ τὸ δίκαιον πῆμpton ἔτος τῆς ἡλικίας τῶν, ὅποτε βλέπει τις αὐτάς ριπτομένους ἐπὶ τῆς ἐπιφανείας ὄλων τῶν κλάδων τῆς ἐκπαίδευσίσεως καὶ γινόμενος μετὰ τῆς διὰ φιλοσοφικῆς σπουδῆς, τὰς ὠρκεῖς τέχνας, ἐστὶν ἡτε δὲ διὰ τὴν ψευδοσειθεῖαν, ὡς ἐπίσης διὰ τὸν σποδισμόν καὶ τὴν διασκέδασιν. Ἐἴς τὸ κακὸν τούτο μὴ θεραπεία ὑπάρχει, νὰ ἀντικαταστήσῃ τις καθ' ὅλα τὴν κρίσιν εἰς τὴν ἐντύπωσιν, τὴν σκέψιν εἰς τὴν περιέργειαν καὶ τὴν στερεάν καὶ ἐνεργὸν πίστιν εἰς τὴν δεισιδαιμονίαν καὶ ἐμπόλκιον εὐσίθειαν. Συνήθως προκειμένου μὲν περὶ γραμματικῶν ἀσκήσεων καὶ ἐργάζεσθαι διαρκῶς τὸ μνημονικὸν αὐτῶν· προκειμένου δὲ περὶ τῆς μουσικῆς καὶ τῶν ὠρκεῶν τεχνῶν ἀναπτύσσεται ἀποκλειστικῶς ἡ μηχανικὴ αὐτῶν δεξιότης· πανταχοῦ ὅμως ἀφίσταται τὸ λογικὸν καὶ ἡ διάνοια αὐτῶν ἀκαλλιέργητος καὶ ἀνάσκητος. Ἐν τούτοις ἡ διανοία αὐτῆ, ὁρθεῖ ἐκ φύσεως, δύναται νὰ καταστή ἐπιτηδεῖα, ὅπως ἀνοψωθῇ καὶ ἐνισχυθῇ διὰ τῆς προσοχῆς καὶ τῆς σκέψεως ἐπὶ ἀντικειμένων σπουδαίων εἰς τὰς ὑψίστας ἰδέας τοῦ ἀληθοῦς, τοῦ καλοῦ καὶ τοῦ ἀγαθοῦ.

«Δὲν σὰς ἐκπλήττει ἡ κουφότης καὶ τὸ κενόσπουδον τῶν γυναικῶν ;» μοὶ ἔγραφε πρὸ τιμῶν ἡμερῶν εὐκοδῆσποινα τις ἀξία λόγου. «Ἦλως δύναται τις νὰ διακρίνῃ, τίνες τῶν γυναικῶν εἶνε σπουδαῖαι καὶ ἐντυπῶ χαρίσσαι ; Καὶ ὅμως πόσα φυσικὰ προτερήματα τὰς κοσμοῦσι ! Πρακτικῶν ταῦτα εἰς τὴν κόρην μου· αὐτὴ κέκτηται λεπτότητα πνεύματος, συνκρίσθησιν παντός ὅ,τι κελὸν καὶ ὠρκεῖον, καρτεῖον πλήρη ἀφροσύσεως. Ἦνός λοιπὸν στερεῖται ; Ὁὰ μὲ ἐρωτήσατε, καὶ πῶθεν αἱ μαμψιμοῖραι μοῦ ; Φεῦ ! φεθῶμαι διὰ τὸ μέλλον· διότι δὲν εὐρίσκω εἰς αὐτὴν τὴν ἰσχὺν τοῦ νοῦ καὶ τῆς κρίσεως, χωρὶς τῆς ὁποίας δὲν δύναται τις νὰ βάλῃ βάσιν ἐπὶ οὐδενός· ἐπομένως ἡ ἀνατροφή τῆς εἶνε ἐλλιπής.»

Ἦνε ἀνάγκη νὰ ἐνισχύσωμεν τὴν διάνοιαν τῶν γυναικῶν καὶ νὰ ἐμπνεύσωμεν εἰς αὐτάς τὴν εἴς τοῦ συλλογίζεσθαι καὶ κρίνειν· χωρὶς τούτων τὸ σύνολον τῶν γνώσεων, τὰς ὁποίας ἀμειψοῦσιν εἰς τὴν διάνοιαν τῶν, ἐμειάζει πρὸς ἠσυχρόν, τοῦ ὁποῖου τὴν κλειδὸν δὲν κατέχουσιν. Ἡ ἀνατροφή ἡ γινόμενη εἰς τὰ πλείστα σχολεῖα ἢ κατ' εἰκὸν ὑπὸ πλειστων παιδαγωγῶν δὲν προσφέρει οὐδεμίαν βάσιν σταθερᾶς λογικῆς, οὐδεμίαν μέθοδον στηριζομένην ἐπὶ τοῦ ὄρθου λόγου. Πανταχοῦ σχεδὸν ἐργάζεσθαι ἀνευδότως ἡ μνήμη, ἡ δὲ κρίσις ἀργεῖ. Τὸ δὲ ἀποτέλεσμα εἶνε, ὅτι μετὰ ἐν τὸ πολὺ ἔτος ἀπὸ τῆς πύσεως τῶν μαθημάτων τὰ πάντα παραδίδονται εἰς τὴν λήθην.

Ἀλλὰ διδάσκονται αἱ νεανίδες πλείστα ὅσα, ἠθελεῖ τις εἶπῃ. Ἀναμφιβόλως ! καὶ τούτο ἀκριβῶς εἶνε ἐκείνο, διὰ τὸ ὁποῖον παραπονέομαι. Ναι, διδάσκονται πλείστα ὅσα· ἀλλ' εἴθε νὰ μὴ τὰ διδάσκοντο ! Ἀπεδοκιμαζῶ τὰ παραφορτωμένα προγράμματα, καὶ ζητῶ παρὰ τῶν διδασκάλων καὶ παιδαγωγῶν, ἵνα ἡ ἀνατροφή καὶ ἐκπαίδευσίς τῶν νεανίδων γίνηται πρὸς τὸν οὐσιώδη αὐτῶν σκοπὸν, τὴν ἀνάπτυξιν ἀληθοῦς τῶν πνευματικῶν αὐτῶν δυνάμεων καὶ ἰδίᾳ τῆς κρίσεως αὐτῶν, καὶ οὐχὶ πρὸς τὸν σκοπὸν τῆς ἐπιδείξεως ἐνὸς μεγαλοσχημοῦ προγράμματος καὶ τῶν ἐξετάσεων. Ἰγείρωμαι κατὰ τοῦ συστήματος τούτου τῆς ἐκπαίδευσίσεως, ἡπερ τείνει νὰ ἐπιδημιώσῃ εἰς αὐτάς γενικὰς γνώσεις λίαν εὐρείας, ἀλλ' ἐτι μᾶλλον ἐπιπολαιῶς, καὶ αἰτίνας καταλήγουσιν εἰς τὸ νὰ καταπονῶσι τὴν μνήμην καὶ ἐνευρῶσιν τὴν διάνοιαν. Ὀλίγου ἀπὸ βίαι οὐδὲν στερεόν, οὐδὲν κατὰ βάθος. Ἀλλὰ δὲν γνωρίζουσιν ὅτι, ὅ,τι κερδίζει τις ἐπιπολαιῶς, τὸ χάνει κατὰ βάθος ; Πῶλλοι τῶν νεανίδων ἐκτός τῶν συνήθων σπουδῶν, τῆς γραμματικῆς, ἀριθμητικῆς, ἱστορικῆς, ρητορικῆς, φυσικογνωστικῆς, γεωγραφικῆς κτλ., ἀρχίζουσι νὰ μαθησάσιν μίαν ἢ δύο ξένας γλώσσας, σπουδάζουσι τὴν μουσικὴν, ἡρμωτικὴν καὶ φωνητικὴν, τὴν ἱερογραφικὴν καὶ ζωγραφικὴν καὶ γυμνάζονται εἰς ὅλα τὰ ἔργα

της φαντασίας. Είναι εύνητον ότι τριούτου είδους άγωνες είναι αδύνατον να φέρωσιν εύαρεστον αποτέλεσμα. Μανθάνουσι δηλονότι όλιγον τι εξ εκάστου των μαθημάτων τούτων, και ουδέν γινώσκουσιν όπως πρέπει. Δέν είναι προτιμότερον να διδάσκωνται όλιγώτερα και να τήν έννοωσιν, ει δέ διδάσκαλοι να καταγίνωνται περισσότερον εις τό να μορφώσι και αναπτύσωσι τήν κρίσιν των, παρά να παραγεμίζωσι τήν μνήμην των; Η συμφορησιν αυτή των γνώσεων, ή εξ επιπολής γινόμενη, ουδέμιαν στερεάν τροφήν παρέχει εις τό πνεύμα· χρησιμεύει μόνον προς τό θεαθήναι, όπως εκπλήξη προς στιγμήν και διεγείρη τάς έπειρημασ, όπως πών προσωρινόν άγωνισμα, ουχι δέ όπως καταστή αίώνιον κτήμα της διδαχθείσης.

Εάν θέλωσι να έχωσι γυναικας αληθώς μεμορφωμένας και ικανάς να απ'θώσι ποτε ώφέλιμοι εις τούς άνδρας των και εις τά τέκνα των, πρέπει να τραπώσι τήν εναντίαν όδόν εν τή μεθόδω της διδασκαλίας· πρέπει να ασκήσωσι τήν διάνοιαν και ουχι τήν μνήμην. Έν τούτοις εις τά περισσότερα σχολεία εισάγουσιν εις τάς κεφαλάς των μαθητριών πληθύν λέξεις, ελάχιστον δέ φώς εις τό πνεύμα, εφαρμόζοντες ουτω τό του αρχαίου "Ελληνος ποιητού αλέξων μέν ποταμός, νου δέ σταλαγμός". Σωρεύουσιν εις τήν μνήμην των χάος γνώσεων συγκεχυμένων, κρυσμα παντοειδές ακατέργαστον, ίσον τώ μηδενί, δραμαθόν ιδεών φύρδην μιγδην έρριμμένων. Πολλάκις ακούω να γίνηται λόγος περι νέων μεθόδων, αλίτινες τείνουσι να εύκολύνωσι τήν εκπαιδευσιν των νεανίδων και να καταστήσωσιν αυτήν ήττον επίπονον. Αλλά παρατηρήθη ότι αι μέθοδοι αυτές, ενό φαίνονται ότι εύκολύνουσι τήν σπουδήν, εξαγκούσι τό μεγαλύτερον έλάττωμα της παιδείσεως· αππλλάττουσι δηλονότι τάς μαθητρίκας από του να σκέπτονται και υποχρεούσιν εις τό να απομνημονεύωσιν· αλλά τό μάλιστα ενδιαφέρον τόν παιδαγωγόν πρέπει να είναι τό να προσπαθή να άποσπά τό πνεύμα της μαθητρίκας από τό ληρώδες και κενόσπουδον.

Έν των αιτίων του κακού είναι και ή κούρη άπαίτησις των γονέων.

Οι γονεΐς λατρεύουσι τάς κόρας των και επιθυμούσιν, ίνα εν τή εισόδω αυτών εις τήν κοινωνίαν δύναται ή κοινωνία να τάς λατρεύη όπως αυτοί. Ίδου διατί είναι τόσον άνοπόμνοι να ιδώσιν αυτές κεκοσμημένας με πολλάς γνώσεις και με άλλας τάς κουφότητας επιπολαίου ανατροφής. Αλλ' εκείνα ακριβώς, άπερ ήθελεν διεγείρει τήν προσοχήν του κόσμου, ουδέ τά διδάσκωνται, ουδέ τά γνωρίζουσι. Διδάσκωνται δυστυχώς τό γράμμα και ουχι τό πνεύμα των πραγμάτων· αλλά κατά τήν Γραφήν «τό μόν γράμμα αποκτείνει, τό δέ πνεύμα ζωοποιεί».

Διδάσκωνται τήν θεωρητικήν φιλοσοφίαν, αλλ' ουχι τήν πρακτικήν· διδάσκωνται χρονολογίκας, άντι της ιστορίκας· διδάσκωνται όνόματα τόπων, άντι της γεωγραφίκας· διδάσκωνται λέξεις, άντι ιδεών· διδάσκωνται γραμμαικούς κανόνες, άντι των έννοιών των συγγραμμάτων· διδάσκωνται τέλος ήχους, άντι της μουσικής. Απαν τό ύλικόν τουτο επιβρύνει τό μνημονικόν αυτών χωρίς να επιρρυνή τό κριτικόν και χωρίς να διαπλάσση τήν καρδίαν και να άνυψεί τό πνεύμα. Αλλά τό λυπηρότερον είναι, ότι τά μαθήματα δέν παραδίδονται δια τρόπου δραματικου, ώστε να συγκινώσι, να διεγείρωσι τό ενδιαφέρον του ακροωμένου και να αναπτύσωσι τήν αγάπην και τήν όρεξιν προς τό εργαζέσθαι.

Τι δέ να ειπη τις περι των μαθημάτων εκείνων, τά όποια άντικειμενον έχουσιν όλιγον τι φιλοσοφίας, άπτρονομίας, γεωλογίας, βοτανικής και ει τινας άλλου; Αί, πόσον πρέπει να πιβήται τις τουτο τό όλίγον! πόσον κολακεύονται τά νεαρά πνεύματα με τάς μεγάλας λέξεις, και πόσον φυσιοῦνται! Μία των ιδιοτήτων των νεανίδων είναι να δεικνύωσιν ότι καταλαμβάνουσι τάς χείρας πών ό,τι διδάσκαται εις αυτές, δια τουτο και καλοί διδάσκαλοι πολλάκις δέν δύνανται να άπαύγωσι διδασκαλίαν επιπολαίου, χωρίς να επιμένωσιν. Αί γυναίκες άπατώσι και τόν πλέον παπειρομένην όφθαλμόν, προκειμένου να εκτιμηθή ή άντιληψις και νοημοσύνη αυτών· έχουσι μόν τό πρόσχημα του νεήμονος, αλλ' ως επί τό πλείστον είναι συναισθηματικά, δυνάμει να άπατήσωσι και τόν επιτηδειότερον ψυχολόγον.

Τό κυριώτερον λοιπόν είναι να μη άρέσκηται τις εις τά μεγάλα όνόματα, αλλά να πρέχη εις τάς νεανίδας διδασκαλίαν βαθύτεραν και άποτελεσματικήν, όπως αυτοί μετά τό πάρας των σπουδών των είναι εις κατάστασιν να έννοήσιν ότι έχουσι μόν διδχχθή πολλά, κατέχουσι δέ όλίγα ώρισμένα και άνεξίτηλα, των όποιων καρπός εσται ή μετριοφροσύνη του πνεύματος και ή κοσμιότης του ήθους.

Ίνα κατανοηθή ή σκέψις μου περι του επικινδύνου των επιπολαίων διδασκαλιών, θά λάβω εν παραδείγμα εκ της διδασκαλίας των αρχαίων τεχνών, αλίτινες, κακώς έννοούμενοι και κακώς διδασκόμενοι, επιδρῶσιν ήθελρως επί της ανατροφής των νεανίδων και ένεκεν του χρόνου τόν όποιον χάνουσι και ένεκεν της κατ' αναλογίαν άσημάντου αυτών ώφελείας. Γνωρίζω δηλονότι νεανίδας, αλίτινες κατά τήν εκπαιδευσιν αυτών έλάμβανον μαθήματα μουσικής ή ιγνογραφίας άντι 20 ή 30 πραγμων τό μάθημα. Κατόπιν δέ από της πρώτης ήμέρας της έλευθερίας αυτών έπαυσαν να καλλιεργώσι τήν προς τάς τέχνας τάς τάς κλίσιν αυτών, άν και ιστοίχισαν τάς άκριβά. Αί πλείσται των νεανίδων διέρχονται επτά

ή όκτώ έτη της ανατροφής αυτών σπουδάζουσαι τό κλειδοκύμβαλον συνήθως, τρεις και τέσσαρας ώρας καθ' εκάστην. Η σπουδή αυτή ή καταναλίσκουσα τόπον χρόνον ιδύνωτο να άνοίξη εύρείς όρίζοντας της τέχνης εις τό πνεύμα και εις τήν ψυχήν· αλλά τουτο δέν γίνεται. Διατί; Διότι διδάσκωνται μόνον τόν φλοιόν και τήν επιφανείαν της τέχνης· δέν προχωρούσιν εις τό βάθος, και μετά πολύν χρόνον και κόπον μένουσι στασιμοί, χωρίς έξαρσιν της καρδίας, χωρίς έπίνοιάν τινα του πνεύματος, και μόνον ζωήν τινα διδουσιν εις τήν ματαιότητα, ήτις και αυτή μετά τό πρώτον έτος του γάμου εκπνέει. Ίξοχος συγγραφεύς, ή Τορππερ, ψυχολογών επί της ανατροφής των νεανίδων λέγει: «Αί νεανίδες οι' ουδέν κατά βάθος ενδιαφέρονται· όλιγον έννοούσιν, ελάχιστα αισθάνονται. Φρονῶ ότι αυτοί θά ιδύναντο να ζητώσιν εν ταίς ώραιαίς τέχναις προς τή τέρψει και τή αναψυχή τό αισθημα δια τήν καρδίαν, τήν αυτενεργείαν δια τό πνεύμα, τήν έξαρσιν δια τήν φαντασίαν, και να άνευρίσκωσιν εν τῶ μίση ταιούτων ψυχικών δυνάμεων, τάς όποιας αι συνήθειαι κοιναι ασχολίαι των γυναικών φθείρουσιν, ή άφίνουσιν άδρανείς, τελειοποίησιν ήτις θά ήτο ή άριστος έξωρατισμός της ψυχής. Αλλ' άντι τουτου ή μουσική κατανατῶ σπουδή είναι ύλική, μη εισδύουσα εις τήν ψυχήν. Αί πλείσται τουτων επιδιώκουσι μόνον τήν επιτηδειότητα του μηχανισμού· μένουσιν άμύητοι των μυστηρίων της τέχνης, δέν εισέρχονται, ουτως ειπείν, εις τό άγίασθήριον αυτής και μένουσιν άμοιροι του χρισματος αυτής. Πόσαι διέρχονται πολλάς ώρας εκάστης ήμέρας εις τό κλειδοκύμβαλον χωρίς να έχωσιν ουδέμιαν γνώσιν των διδασκαλιών της μουσικής, των διαφόρων σχολών, των ρυθμών και της επιδρασεως, ήν έξασκεί επί του ήθους ενός ήθους ή τριαύτη ή τριαύτη μουσική, και χωρίς να είναι εις κατάστασιν να διακρίνωσιν εν ταμάχιον του ιστούθεν από ενός του ήέρδη! Η όλη ικανότης των πλείστων είναι να εκτελέσωσι μετά μείζονος ή έλάττονος επιτηδειότητος των δακτύλων ή,τι τό πνεύμα των δέν έννοεί Ηράτους δηλαδή σχεδόν τό αυτό ως εάν άνεγίνωσκον ή άπιστήθιζον άταράχως ταμάχια γαγραμμένα εις γλώσσαν, ήν δέν κατέχουσιν. Έν Γερμανία όμως δέν συμβαίνει τό άστοπον τουτο· εκει ή μουσική θεωρείται ως ουσιωδέστατον στοιχείον της μορφώσεως των ήθών, όπως παρά τοίς αρχαίοις Έλλησιν· εκει υπερέχει της ήδύτητος ή βαθύτης και τό ύφος· εκει μανθάνουσι τήν άρμονίαν αι νεανίδες αναβαίνουσαι από του μηχανισμού εις τήν τέχνην. Αυτό τουτο συμβαίνει παρ' ήμιν και εις τήν ιγνογραφίαν. Μίδον νεανίδας σχεδιογραφούσας μετά μεγίστης εύκολίας και τελειότητος, αλλ' εν τούτοις μη δυνάμενας να διακρίνωσι τό τέλειον ή τά έλαττώματα μιάς

είκονος, και άγνοούσας, εάν ή Γραφήλος υπήρξεν ή διδάσκαλος ή ή μαθητής του Ηερουγίου.

Ίά άστοπα ταύτα εν τή ανατροφῆ των νεανίδων πρέρχονται εκ του ότι διδονται εις αυτές τό εδαφος των γραμμάτων και της τέχνης υπό μόνον τόν θρον να λειτουργή άκαμάτως εν αυταίς ή μνήμη, και να επιδιώκηται ή σκοπός της ματαιίας επιδείξεως και του ύκμβους. Κατόπιν έρχεται τό τέλος των σπουδών, ήπερ έπισπραγίξει τήν κενότητα του πνεύματος. Ηίς τί δέ συνίσταται τό λεγόμενον τουτο τέλος των σπουδών; Ηίς τό κλείειν τά διδακτικά βιβλία και ποιείν διαζύγιον με τήν επιστήμην, ζητείν δέ τροφήν του πνεύματος και της καρδίας άταλαίπωρον και επαγωγόν εις τά βεβρωθήδη τέλματα του μυθιστορήματος, προς ά άνεργάτιστοι φερόμεναι αι πλείσται νεαυγούσι και πνίγονται.

Έν Σύρω.

Δ. ΜΑΡΙΝΟΣ

ΠΟΙΚΙΛΙΑ ΑΝΑΓΝΩΣΜΑΤΑ

Η ΘΗΗΣΙΜΟΤΗΣ ΤΩΝ ΣΥΓΓΡΑΦΕΩΝ

Κατά μέσον όρον, εάν ή ύπολογισμός περιορισθῆ εις μόνους τούς συγγραφείς τούς έχοντας πραγματικήν αξίαν, ή βίος των συγγραφέων είναι βραχύς. Ίεδάλως ή πληθός των γραφόντων νεωστώς βιβλία δύσπεπτα, των αναπτυσσόντων θέματα γινιστά, των μεταφραζόντων εις γλώσσαν κοινήν και εις ύφος χυδαίον τάς ιδέας ρητόρων τινών διακεκριμένων, είναι μάλλον μακροχρόνιος, ή δέ εργασία του γραφίου άποβλακύνει μόν, αλλά δέν φονεύει. Αλλ' εάν περιορισθώμεν εις εκείνους μόνον των συγγραφέων, όσοι συνεισφέρουσι νέον τι και πρωτότυπον εις τήν σύγχρονον αυτών φιλολογίαν, καταλήγομεν εις τό συμπέρασμα ότι οι πλείστοι των ταιούτων συγγραφέων πλήσσουνται εν νεαρά ηλικία, εν τή άκμή του πνεύματος των ή αφνίδιος του θανάτου δάκτυλος διακόπτει αυτό, ή στεριεύουσιν υπό άνάτιον νόσων, καταβαλουσιν αυτούς τάχιστα.

Εάν αποβλέψωμεν εις τήν γαλλικήν φιλολογίαν του παρόντος αιώνος, βλέπομεν, έξαιρέσει του (ύγκώ, όστις επί μακράν άντέστη εις τόν χρόνον, του Γωτιέ και του Γογκούρ, ότινες άπέθανον πληρεις ημερών, τόν Βιοδελαίρ, τόν Ιλλιέρ Δελίλ-Αδάμ, τόν Λαφόργκ, νεώτατον τουτον, τόν Μαλλαρμέ, τόν Ηερλάν, τόν Γερμπύ, τόν Γοδχιμύλχ και άλλους άκόμη, πρώτμης άφραπαγέτας εκ του έργου των, πληγέντας εν τή πλήρει άκμή των. Ίξεταιζόντες δέ καλώς τάνωτέρη άνόματα, βλέπομεν ότι πάντες αυτοί οι θανόντες νεοί ήσαν ποιηταί· διατί να πληρώνηται αυτή ή φοβερά δεκάτη προς τόν θάνατον παρ' μιας μόνης τάξεως συγγραφέων; Δέν είναι βεδάλως μισαίον υπῆ τήν αρχαίαν της λέξεως έννοιαν· αλλ' είναι μοιραίον, εάν δια της εξφράσεως ταύτης νοήσωμεν ότι ή ενεργεία των αυτών αιτίων παράγει τά αυτά αποτελέσματα.

Μεταξύ των μακροβίων συγγραφέων, ους προα-

ναφέρωμεν, τοῦ Οὐγκώ, τοῦ Γωτιέ, τοῦ Γογκούρ, δυνάμεθα νὰ καταλέξωμεν καὶ τὸν Μπαμβίλ. Ἀλλὰ τοὺς συγγραφεῖς τούτους δυνάμεθα ν' ἀποκαλέσωμεν κυρίως καλλιλόγους. Παρὰ τὸ μέγα αὐτῶν τάλαντον, εἶνε ρητορευταί, πομπολόγοι, πλατειστάται, τεχνίται, ἐν ἐνὶ λόγῳ, προσέχοντες μᾶλλον εἰς τὴν ἔκφρασιν παρὰ εἰς τὴν θεμελιώδη ἰδέαν.

Παρὰ τοῖς ἄλλοις ἀπ' ἐναντίας, παρὰ τῷ Βωδελαίρ, τῷ Νερβάλ κλπ. ἡ τεχνικὴ ἐπεξεργασία ἦτο φροντίς δευτεροῦσα, τὸ σοβαριώτερον δὲ παρ' αὐτοῖς ἦτο ἡ εὐρεσις τῆς ἰδέας. Οἱ συγγραφεῖς αὐτοὶ δὲν περιορίζονται εἰς τὸ νὰ παραδεχθῶσι μίαν κοινοτοπίαν ἢ τὴν μᾶλλον ἀρέσκουσιν αὐτοῖς ρητορικὴν ἀπόχρωσιν ἐνὸς ἀντικειμένου, διὰ νὰ προβῶσιν εἰς ἀναπτύξεις ἐκ τοῦ προχείρου καὶ ὡς ἔτυχεν αὐτοὶ ἐξάγουσιν ἐκ τοῦ νοῦ των ἰδέαν τινὰ ἀποκλειστικῶς ἰδικὴν των, ἢ καὶ ἐπινοοῦσι τρόπον ὅλιως νέον, ὅπως ἐξετάζωσι τὰ πράγματα· οἱ στίχοι τῶν τοιούτων συγγραφέων καταπλήσσοσι διὰ τὸ ἐν αὐτοῖς σπάνιον καθὼς καὶ διὰ τὴν ὅλιως ἀπρόσκοπον ἐκτέλεσιν. Ὁ Βωδελαίρ εἶπεν ὅτι τὰ καλλιτερά του ποιήματα συνέταξε διατελῶν ἐν διανοητικῇ ὑγείᾳ ὅλιως ἰδιαίτερᾳ, τὴν ὁποῖαν συνισθάνετο ὡς εὐεξίαν φυσικὴν, ὡς τροφὴν ζωικὴν. Κατ' ἐκείνας τὰς στιγμὰς βεβαίως ἢ συνήθως τοῦ νωθρότης κατηργεῖτο καὶ ἡ διάνοια ἐπεβάλλετο αὐστηρότερον εἰς τὰς αἰσθήσεις. Ἐν ἄλλοις λόγοις ὁ Βωδελαίρ ἔγραψεν ὑπὸ τὴν ἐπίδρασιν διανοητικῶν διεγέρσεων πολὺ μακρῶν, εἰς ἅς, ἐννοεῖται, εἶποντο καταπτώσεις ἐξ ἴσου μακρᾶι, ὅτι ἡ προσπάθειά του ἦτο σπασμωδικὴ καὶ ὅτι μετὰ ἡμερῶν τιῶν μακρινῶν καθ' ἐκάστην ἐργασίαν, εἰς ἣν ἦτο ἀνίκανος νὰ ἐγκύψῃ ὁ τὰς συνήθεις ἔξεις ἔχων συγγραφεὺς, κατελαμβάνετο ὑπὸ ἄρκρας κοπιώσεως, οἷαν πάλιν καὶ αὐτοὶ οἱ φιλοπονώτατοι τῶν ἄλλων συγγραφέων δὲν αἰσθάνονται. Τὸ δημῶδες λόγιον ὅτι «τὸ μαχαίρι φθεῖρει τὸ θηκάρι του», δύναται κάλλιστα νὰ ἐφαρμοσθῇ εἰς πνεῦμα οἷον τὸ τοῦ Βωδελαίρ.

Παρὰ τῷ Γεράρδῳ Νερβάλ, ἀνεπτύχθη ἡ παραφροσύνη, ἡ ἐξωθήσασα αὐτὸν εἰς αὐτοχειρίαν. Καὶ παρ' αὐτῷ ἐπίσης, μολονότι ὁ συγγραφεὺς κέκτηται πάντα τὰ δῶρα τῆς φυσικῆς εὐχερείας, ὅταν πρόκειται νὰ γράψῃ μεγάλα συμβολικὰ ἔργα, νὰ συνθέσῃ τὴν Ἀὐρηλίαν του, τὸ μυθιστόρημα ἢ τὸ ποίημα τῆς μεταφυσικῆς ὀπτασίας τὸ ἀναφερόμενον εἰς τὸ καθαρὸν ἰδεῖδες, καθυποβάλλεται εἰς ἐργασίαν συχνὴν καὶ ἐπίπονον. «Ἀδυνατῶ νὰ γράψω περισσότερους τῶν εἴκοσι στίχων καθ' ἐκάστην», ἔγραφε πρὸς τινὰ φίλον του. Ἀπαιτεῖται ἔντασις διανοίας μεγαλειότερα καὶ προσήλωσις τοῦ πνεύματος ἰσχυροτέρα· ἐκ τούτου ἐπέρχεται βλάβη καὶ θάνατος. Τὸ αὐτὸ νοσηρὸν φαινόμενον παρατηρεῖται καὶ εἰς τὸν Μαλλαρμέ. Ὁ θαυμασιὸς διὰ τὴν λογικὴν του, ὁ ποιητὴς ὁ τόσο ἐπιτυχὴς περὶ τὰς εἰκόνας, ὁ πατριωτισμὸς διὰ τοῦ ἀξιοθαυμάτου δῶρου τοῦ ἀνακαλύπτειν μεταξὺ τῶν πραγμάτων μεμακρυσμένας ὁμοιότητας, θανατώνει ἑαυτὸν, ζητῶν ὅπως δλόκληρος ἢ φράσις ἢ ὀλοκληρος ἢ στροφή του ἀντὶ νὰ περιλαβάνῃ ὡς πᾶσαι αἱ φράσεις καὶ αἱ στροφαὶ τῶν ἄλλων συγγραφέων μῦθια κοινοτοπιῶν, περιέχῃ ψήγματα χρυσοῦ καθαροῦ, ὅπως ὅλα τὰ μέρη αὐτῆς ὡς τόνοι ἄσματος, ἢ

ὅπως ὅλα αἱ λέξεις αὐτῆς ἀποτελῶσι τοπογραφίαν, χωρὶς οὐδεμίαν ἐξ αὐτῶν νὰ εἶνε περιττὴ· καταπονεῖ τοιοῦτοτρόπως τὸ ὄργανον αὐτοῦ, ἐπέρχεται ἡ κόπωση καὶ ἡ νόσος εἰς ἣν τὸ καταβεβλημένον ἐκ τῆς πολλῆς κοπιώσεως σῶμα δὲν δύναται ν' ἀντιστῆ.

Παρὰ τῷ Βιλλιέρ Δελίλ - Ἀδάμ παρατηρεῖται ἑτέρα νοσηρὰ περίπτωσις. Ἡ ἐργασία του εἶνε ἴση καὶ ἀνταποκρίνεται πρὸς τὴν καλλιτεχνικὴν του θέλησιν, ἴση πρὸς τὴν ὑγείαν του, ἢ δὲ θέλησίν του, καθὼς ἴσαν φιλόδοξος, δὲν ὑπερβαίνει τὰ ὅρια τοῦ δυνατοῦ. Ὁ Βιλλιέρ στέργει τὰς ἐπικουρίας· τὸ ὕψος του, λίαν ἐπιμεμελημένον, δὲν ἐκζητεῖ τὸ ἀπολύτως καινοφανές· δύναται ὅμως ὁ συγγραφεὺς οὗτος νὰ θεωρηθῇ ὡς εἰς τῶν μετὰ πολλῆς κρισεως δικτυοῦντων τὰς ἑαυτῶν ἰδέας. Περ' αὐτῆ θανατηφόρος ὑπῆρξεν ἡ πενία. Ἐὰν γὰρ ἐπὶ τῆς ζωῆς, ἐκεῖνα τὰ ὅποια ζῆ τις ἐντὸς λίαν στενοχωρίου διαμαρτυροῦν, πολλὰ κακῶς θερμαινόμενον τὸν χειμῶνα καὶ μεταβληθέντος εἰς κῆμινον τὸ θέρος, καὶ αἱ φρικώδεις τροφαί, τὰ δηλητηρικὰ ἐλαίνα, τὰ ὅποια νομίζει τις ὅτι ἐφρουρήσασιν ἐπιτηδῆς τῆ κοινῆ συνεργασίᾳ τῆς Λοκούστας καὶ τοῦ Σαρβού, διὰ νὰ φονεύσονται οἱ ἥρωες εἰς τὴν πέμπτην πράξιν, εἰς τὴν καθάρσιν τούτου στίχου βίου τραγικῶς καταλήγοντος, ταῦτα πάντα ἔχουσι συνεπέας, καὶ καθ' ἣν στιγμὴν παντηγοντούτης συγγραφεὺς μετὰ φοβρᾶν ἐργασίαν ἀποκτήσας τὴν βόξαν ἐτοιμάζεται νὰ γευθῇ τοὺς καρπούς τῆς καὶ νὰ εἰσεέλθῃ εἰς ὕλην βίον εὐδαίμονα, ἰδοὺ ἐπέρχεται ὁ θάνατος, τουτέστιν ἡ ἐξάντλησις τοῦ κεκοπιωμένου σωματός του καὶ ὁ συγγραφεὺς πίπτει νεκρὸς πρὸ τῆς γρυσῆς πύλης τῆς ζωῆς, τῆς μὲν δὲν ἀποκρίσεως δι' αὐτὸν.

Ἡ πενία ἐπίσης, ἢ κακὴ διαίτα καὶ τὰ φοβρὰ οἰνοκνεύματα τῶν οἰνοπνευματωπώλειων τῶν Ἰερραίων συνετόμεσαν τὸν βίον τοῦ Βιλλιέρ. Ἐὰν διεσφίζετο ἴσως ἀπέχων τῶν οἰνοπνευματικῶν· ἀλλὰ τὸ πρᾶγμα δὲν εἶνε τόσο εὐκόλῳ ὅσον νομίζονται. Τὸ οἰνοπνεῦμα, περὶ οὗ εἶπεν ὁ Βιλλιέρ, ὅτι εἶνε μάγισσα, φέρουσα τὴν αἰλήνην εἰς τὴν κοιλίαν τῆς, δὲν εἶνε τὸ καταφύγιον τῶν ἀσθενῶν στομάχων κατὰ τῆς κακῆς τροφῆς, καὶ ἡ συμφορὰ τῆς τῶν ὁποῖαν φέρει ἐν αὐτῷ δὲν καθησυχάζει τὴν παῖναν.

Καὶ ὁ Γούλιος Λαφόργκ, ὁ νεώτερος τῶν ἐνδοξῶν νεκρῶν, ὑποκύπτει ἐκ τῆς ἀτελείου συντηρήσεως, ἐκ τῆς πληθῆος τῶν ὑλικῶν εὐχερειῶν, ἐκ τῆς ὑπερβολικῆς ἐργασίας, ἣν μετὰ πολλῆς σπουδῆς ἐκῆττον τυχοχρόνως παρ' αὐτοῦ ἐκ διαφόρων μερῶν ἀντὶ ἀνεπαρκῶς ἀμειδίης. Ἰσχυρῶς πολὺ ἐξησθενημένος, ὅτε ἡ βρογχοπνευμονία πικρῶς ἰσθῆ καὶ δὲν ἠδυνήθη νὰ ἀντιστῆ ἐπὶ πολὺ καὶ ἀναμείνη μέχρι τοῦ ἔσους (ὅστις ἀπέθανε κατὰ τὸν παγερὸν Φεβρουάριον), ὅτε ἠδύνετο ἴσως νὰ σωθῆ.

Ἡ δυνάμην νὰ πολλαπλασιάσῃ τὰ παραδείγματα, χωρὶς ν' ἀναφέρῃ τὰ δυνάματα νεκρῶν ὑψηλοτέρως περιωπῆς, ἀλλὰ συμκαταλέγωμι ποικυρῶν νέους δι' οὓς ὁ φιλοσοφικὸς βίος ὑπῆρξε τόσο πικρὸς, ὡς ἐξ αὐτοῦ ἀπέθανον, ἢ θέλησαν νὰ θείξῃ τὰς κυριώτερας ἀφαιρέσεις τοῦ θανάτου τῶν συγγραφέων μας, τῶν μᾶλλον ἀνεγνωρισμένων ἠερραίων τῆς ἰδέας καὶ ἰδίως ἐκείνων, οἵτινες δὲν ἠδύνησαν ν' ἀποπερατώσασιν τὸ στάδιον των.

Ἡ διανοητικὴ καταπόνησις καὶ ἡ ὑλικὴ ἐνδεικ

εἶνε αἱ πρώτισται ἀφορμαί. Προσθετέον καὶ τὴν ἀπογοήτευσιν. Ἡ ἐξαφάνισις ἐλπίδος τινός, ἢ ἀποτυχία ἔργου των, δὲν προξενεῖ μόνον ἠθικὴν λύπην, ἀλλὰ δημιουργεῖ παρὰ τοῖς εὐαισθητοῖς καὶ πάθημα σωματικόν. Ἡ λύπη εἶνε νόσος ὅπως καὶ ὁ πυρετός.

Πῶς θὰ ἐβεβλιούτο ἀρὰ γε ἡ τοιαύτη κατάστασις; Ἰπάρχει θεραπευτικὸν τι σύστημα εἰδικόν διὰ τοὺς συγγραφεῖς; Εἶνε δυνατόν ν' ἀπαλλαγῶσι τῶν δεινῶν, ἅτινα ὑπέστησαν προσφάτως ἐκεῖνοι, ὧν θρηνοῦμεν τὴν ἀπώλειαν; Τοῦτο θὰ ἐξετάσωμεν ἐν προσεχῇ ἀρθρῳ.

ΑΝΑΛΕΚΤΑ

Η ΜΥΤΗ ΜΑΣ

Τὸ ὄργανον αὐτὸ — ἡ μύτη μας — δὲν ἔχει μεγάλαν διαστάσει, ὅσον καὶ ἐν ὑποθετῇ ἀνεπτυγμένη, καὶ ὅμως ὡς ἐκ τῆς περιβλεπτοῦ θέσεως εἰς ἣν εὐρίσκεται, εἶδει τὸν τόνον εἰς τὴν φυσιογνωμίαν καὶ εἶνε ἄξιον ἰδιαίτερης προσοχῆς.

Ἡ καλλονὴ τοῦ προσώπου δὲν ἐξαρτᾶται βεβαίως ἐκ μόνης τῆς κανονικότητος τῶν χαρακτηριστικῶν, ἀλλ' ἐπίσης ἐκ τῆς λεπτότητος καὶ τῆς ἐκφράσεως αὐτῶν. Καὶ διὰ τοῦτο μόνη ἡ μύτη ἀρκεῖ νὰ ἀσχημίσῃ τὸ εὐμορφότερον πρόσωπον, ἂν αὐτὴ τύχῃ ἀσχημὸς.

Ἐκ παραδόσεως δὲ θεωροῦνται δύο τὰ συστατικὰ καλῆς μύτης, τὸ σχῆμα καὶ τὸ χρώμα αὐτῆς. Καὶ τὸ μὲν σχῆμα δυσκολώτατα διορθώνεται διὰ τομῶν ἐγχειρήσεων, ἀλλὰ περὶ τοῦ χρώματος τῆς μύτης, δύναμεθα ν' ἀσχοληθῶμεν εὐλίγων.

Τὸ κοκκίνισμα τῆς μύτης ὡς ἐπὶ τὸ πλείστον προέρχεται ἐξ ἐσωτερικοῦ ἀρθροῦ· διὰ νὰ εἶνε λοιπὸν ἐξωτερικῶς ἡ μύτη καλὴ πρέπει νὰ τὴν φροντίζωμεν ἐσωτερικῶς.

Κοκκίνωσιν μύτην ἔχουσι οἱ πάσχοντες συχνὰ ἐκ συνάγχης, τῶν ὁποῶν οἱ ρῆθινας φράσσονται καὶ ἡ κυκλοφορία τοῦ αἵματος ἐμποδίζεται καὶ σταματᾷ εἰς τὸ ἄκρον τῆς μύτης.

Καὶ δὲν εἶνε μόνον δυσμορφίας πρόξενος ἡ κοκκίνωσις μύτης, ἀλλὰ καὶ ἀνθυγιεινὴ. Διότι ἐκεῖ ὅπου τὸ αἷμα δὲν κυκλοφορεῖ καλῶς ζητοῦσι κατὰ προτίμησιν ἐνδικίτημα τὰ μικρόδια καὶ οὕτως ἡ ἀθλία μύτη ἐνὸς παιδίου δύναται νὰ καταστῇ πηγὴ πολλῶν δεινῶν.

Ἀλλῃ ἀφορμὴ τοῦ κοκκίνισματος τῆς μύτης εἶνε ἡ κακὴ λειτουργία τοῦ στομάχου καὶ τῶν λοιπῶν πεπτικῶν ὀργάνων. Διὰ τοῦτο οἱ μεριμνῶντες περὶ τῆς μαρτῆς αὐτῶν πρέπει πρὸ παντὸς νὰ φροντίζωσι περὶ τῆς καλῆς λειτουργίας τοῦ στομάχου των, καθὼς ὁ καλὸς στομάχος εἶνε, κατὰ τὴν φράσιν ἐνὸς ἱατροῦ, τὸ ἐργαστήριον τῆς καλλονῆς.

Ἰσχομεν ἐπὶ τὸ σχῆμα τῆς μύτης δὲν θὰ ἐξετάσωμεν, διότι καὶ ἀδυνατοῦμεν νὰ μεταβάλωμεν αὐτὸ. Οὐχ ἤττον ἐφέλωμεν νὰ κηρύξωμεν ἐπὶ ἀπολύτως συμμετρικῇ μύτῃ δὲν ὑπάρχει· αἱ πλείστα ἔχουσι ἐλαφρᾶν τινὰ κλίσιν πρὸς τὰ δεξιὰ καὶ τοῦτο προέρχεται ἐκ τοῦ τρόπου, διὰ τοῦ ὁποῖου

ἀπομυττόμεθα μεταχειριζόμενοι πάντοτε τὴν δεξιὰν χεῖρα. Ἰνὸς μάλιστα τόσο ἀδεξιῶς καὶ βιαίως ἀπομύττονται, ὡς μεταβάλλουσιν ἐπαισθητῶς τὸ ἀρχικὸν σχῆμα τῆς μύτης των.

Προκειμένου δὲ περὶ μεγάλῃς ἢ μικρᾶς μύτης ἅς μὴ λησμονήσωμεν τὸν ἐξῆς ἀφορισμὸν ἐνὸς οἰονομολόγου:

— Ἡ μύτη εἶνε ὅπως ὁ προῦπολογισμὸς· πολὺ προτιμότερον νὰ ἔχῃ περίσσευμα παρὰ ἔλλειμμα.

ΔΑΝΕΙΟΝ ΠΝΕΥΜΑ

Ὁ Δαρβίνος κατὰ τὴν ἀκμὴν τῆς φήμης του ἔλαβεν ἡμέραν τινὰ ἐπιστολῆν ἐκ Γερμανίας προερχομένην παρὰ λογίας γερουσιαστῆς, ἣτις ἐξέφραζε πρὸς αὐτὸν τὸν θαυμασμὸν τῆς καὶ κατέληγεν εἰς ἐρωτικὴν ἐξομολόγησιν προτείνουσα εἰς τὸν ἄγγλον σοφὸν γάμον.

Ὁ Δαρβίνος ἐγγαμὸς ἦν ἐνόμισεν ὅτι πρόκειται περὶ ἀστεϊότητος καὶ ἦτο ἐτοιμὸς νὰ ῥίψῃ εἰς τὸ καλῶν τῶν ἀχρήστων τὴν ἐπιστολὴν, κρῖνον περὶ τὴν πᾶσαν σοβαρὰν ἀπάντησιν. Ἀλλ' εἰς φίλος του παρατυχὸν τὸν ἠμύδοσε καὶ ἀνέλαβεν αὐτὸς ν' ἀπαντήσῃ. Ἀπήνησας δὲ κατὰ τρόπον, ὅστις ἐπὶ μᾶλλον ἐνεθάρρυνε τὴν λογίαν Γερμανίδα. (Ὅσον διὰ νεωτέρας ἐπιστολῆς ἐζητεῖ παρὰ τοῦ Δαρβίνου τὴν φωτογραφίαν του. Ἵστε ὁ φίλος τοῦ Δαρβίνου ἀπέστειλε πρὸς τὴν διαβύθυσιν αὐτῆς διὰ συστημένης ἐπιστολῆς μεγάλῃν καὶ καλλιτεχνικωτάτην φωτογραφίαν. Ἀλλ' ὅποια ὑπῆρξεν ἡ ἀπογοήτευσίς τῆς αἰσθηματικῆς Γερμανίδας, ὅταν ἀποσφραγίσασα τὸν φάκελλον εὗρεν ἐντὸς αὐτοῦ τὴν φωτογραφίαν θαυμαστοῦ πιθήκου κρεμασμένου διὰ τῆς οὐρᾶς ἀπὸ τὸν κλάδον δένδρου!

ΥΓΙΕΙΝΗ

ΤΟΥ ΟΙΚΟΥ ΚΑΙ ΤΟΥ ΣΧΟΛΕΙΟΥ

Ποτε εἶνε τὰ συμπτώματα καὶ ποτε τὰ πρῶτα θεραπευτικὰ μέτρα κατὰ τὸν ἀσθματικὸν τῶν ἡρώων;

Τὰ συμπτώματα τῶν ἀσθματικῶν τῶν ἡρώων εἶνε ἰσχυροὶ τόνοι εἰς τὸ θηλάειν μέρος, οἵτινες ἐπαταλῶνται ἐνῶστε καὶ καθ' ὅλον τὸ σῶμα. Περὶ τὴν πληγὴν ἀναπτύσσεται πρήξιμον, κατόπιν δὲ τὸ μέλος ψυχραίνεται καὶ αἰμυδιᾷ. Πολλὰκις ἐπακολουθεῖν λιποθυμία, ναυτία καὶ ψυχρὸς ἰδρῶς. Πρῶτα δὲ μέτρα θεραπευτικὰ εἶνε τὰ ἐξῆς: παρεμπόδισις τῆς μεταδόσεως τοῦ δηλητηρίου καὶ εἰς τὸ λοιπὸν σῶμα διὰ δεσμοῦ περισφιγγόντος τὸ θηλάειν μέλος εὐλίγων ἀνωτέρω τῆς πληγῆς· ἀνοιγία τῆς πληγῆς διὰ μαχαίριδιου ὅπως ἐπέβη ἀφθονὸς βροχὴ αἵματος· καυτηρίασις ὅσον τὸ δυνατόν ταχεῖα διὰ νιτρικοῦ ἀργύρου ἢ σιδήρου καλῶς πεπυρακτωμένου. Ἰσχυροτέρως ὁ ὑπὸ ἔφρασις θηλάειν λαμβάνει κατὰ διαστήματα οἶνον θερμὸν, τέον ἢ βούμιον, ἀπαξ δὲ ἢ σταγόναν ἀμμωνίας ἐντὸς ἡμέρας ποτηρίου ζαχαρωμένου ὕδατος.

ΣΗΜΕΙΩΜΑΤΑ

Αί τελευταίαι ώραι του Κατελλάρ.

Ὡς ἐξῆς περιγράφονται ὑπὸ τῶν Ἰσπανικῶν ἐφημερίδων αἱ τελευταίαι ώραι τοῦ Κατελλάρ :

Τὴν ἑσπέραν ἐπῆλθεν αὐξήσις τῆς δυσπνοίας καὶ τοῦ πυρετοῦ τοῦ ἀσθενοῦτος μεγάλου ρήτορος καὶ πολιτευτοῦ καὶ ἡ κατάστασις του ἐχειροτέρευσεν. Ὁ ἀσθενὴς παρελήθει, ἔλεγε δέ :

— Νὰ μὲ πάτε εἰς τὴν Βουλὴν μὲ τοὺς δημοκρατικούς. Θὰ ὁμιλήσω. Θὰ ἰδῆτε τί λόγον ποῦ θὰ βγάλω !

Ἀκούων σκύλους εὐρλιάζοντας ἠγέρθη λέγων :
— Κατηρμημένοι σκύλοι, τίνας τὸν θάνατον προμηνύετε ;

Πρὸς τὸ ἑσπέρας ἐξήτησε ν' ἀνοίξουν τὸ παράθυρον, ὅταν δὲ τῷ παρετήρησαν ὅτι τὸ φῶς θὰ τὸν ἐνοχλήῃ :

— Δὲν πειράζει, εἶπε, τόσον ὀλίγον ἔχω νὰ ἴδω τὸ φῶς ἀκόμη !

Καὶ οὕτως τὴν πρῶτην τῆς ἐπομένης ἤρχισεν ἡ ἀγωνία.

Παιδικαὶ ἐκδρομαί.

Ἀπὸ εἰκοσαετίας ὑπάρχει εἰς Νέαν Ὑόρκην συνήθεια νὰ ἐκκλήῃ ἐκάστην πρῶτην πρὸς περιοδικῶν ἔξω τοῦ λιμένος ἐν ἀτμόπλοιον μὲ φορτίον παιδίων καχεκτικῶν ἢ ἀσθενῶν κρᾶσις, διὰ ν' ἀναπνεύσουν καθαρὸν ἀέρα, τὸν ὅποιον εἶνε δύσκολον νὰ εὕρουν ἐντὸς τῆς πόλεως. Ἐπὶ τοῦ πλοίου ὑπάρχουν κοιτῆδες τινές καὶ κλῖναι διὰ τὰ πολὺ ἀρρωστα παιδία, ἀλλὰ τὸ μέγα πλῆθος τῶν παιδίων μὲ τὰς τροφάς ἢ τὰς μητέρας των κάθονται ἐπὶ τοῦ καταστρώματος καὶ παίζουν καὶ τέρπονται. Ἐρχεται ἡ ὥρα τοῦ προγεύματος, τότε δὲ παρατίθεται εἰς τὰ παιδία καὶ τὰς τροφύσας ὑγιεινὴ τροφή. Ὑπάρχουν δὲ καὶ λουτρὰ εἰς τὸ δεύτερον ὑπόστρωμα διαφόρων εἰδῶν, καὶ θαλάσσια καὶ θερμὰ, ὅστε μετ' ὀλίγας ὥρας εὐαρέστου περιπλοῦ ἐπανέρχονται τὰ παιδία μὲ καθαρὰς ἐπιδερμίδας καὶ πλήρη τὸν στόμαχον, μὲ αἷματα ζωογονηθέντα ἀπὸ τὸν θαλάσσιον ἀέρα καὶ πνεύματα φυγαγωγηθέντα διὰ νέων θαυμάτων, τὰ ὅποια εὐκόλως δὲν θὰ λησμονήσουν.

Αἱ κραυγαὶ τῶν νυπίων.

Εἰς τὴν Νέαν Ὑόρκην, εὐθὺς ὡς ἀρχίῃ νὰ φωνάζῃ τὸ βρέφος, ἡ τροφὸς τὸ λαμβάνει ἐλαφρὰ εἰς τοὺς βραχίονάς της καὶ προσαρμόζει τὴν παλάμην ἐπὶ τοῦ στόματός καὶ τῆς ρινός, ὥστε ἐμποδίζει τὴν ἀναπνοήν. Αἱ κραυγαὶ παύουν εὐθὺς ὅμῃ τὸ παιδίον δὲν δύναται ν' ἀναπνεύσῃ. Ἐὰν ἀρχίσῃ ἐκ νέου τὰς φωνάς, ἐφαρμόζει τὴν αὐτὴν μέθοδον, καὶ τοῦτο ἐπαναλαμβάνει μέχρις οὗ τὸ νήπιον πεισθῇ, ὅτι ἡ δυσκολία τῆς ἀναπνοῆς εἶνε ἀφαικτος συνέπεια τῶν κραυγῶν του καὶ τότε μένει ἡσυχον.

Αἱ μεγαλοπόλεις.

Ἡ ἀρχαῖότης εἶχε τὰς μεγαλοπόλεις της : τὴν Μέμφιν καὶ τὰς Θήβας τῆς Αἰγύπτου, τὴν Βαβυλώνα καὶ τὴν Νινευθ, τὰς Ἀθήνας καὶ τὴν Ἀλε-

ξάνδρειαν, τὴν Καρχηδόνα καὶ τὴν Ἰώνην. Κατόπιν ὅμως αἱ μεγάλαὶ πόλεις κατεστράφησαν καὶ ἐξέλιπον ἢ μὲν μετὰ τὴν ἄλλην, κατὰ δὲ τὸν μέσον αἰῶνα ἐθεμερῶντο ὡς μεγάλα κέντρα πληθυσμοῦ ἢ Κολωνία ἀριθμοῦτα 50 χιλ. κατοίκων, ἢ Νυρσεμέργη 20 χιλ., ἢ Φραγκφούρτη 10 χιλ. Αὐτὸ τὸ Λονδίον, τὸ ὅποιον σήμερον κατοικεῖται ὑπὸ 6 ἑκατομμυρίων ψυχῶν, κατὰ τὸ 1377 εἶχε μόνον 32 χιλ. κατοίκων. Ἀπὸ τοῦ 16^{ου} αἰῶνος ἀρχεται ἡ σύμψηξις τῶν νέων εὐρωπαϊκῶν μεγαλοπόλεων καὶ ἡ καθόλου συρροὴ τῶν πληθυσμῶν ἐκ τῶν ἀγρῶν εἰς τὰς πόλεις, ἀπὸ δὲ τοῦ 18^{ου} αἰῶνος ἡ μεγάλη συμπύκνωσις τῶν οἰκῶν τῶν πόλεων καὶ ἡ οἰκοδομὴ πολυορόφων ἰσχυρῶν οἰκῶν. Ἐκπνεύσας δὲ τοῦ 19^{ου} αἰῶνος ὑπολογίζεται ὅτι ἐκ τοῦ ὅλου πληθυσμοῦ τῆς Γαλλίας τὸ ἓν τρίτον ἐκ δὲ τοῦ πληθυσμοῦ τῆς Γερμανίας καὶ τῆς Ἀγγλίας τὸ ἡμισυ κατοικοῦσιν ἐντὸς τῶν πόλεων.

Τὰ ἀποπτύσματα τῶν φθισικῶν.

Ἡ μετάδοσις τῆς φυματώσεως διὰ τῶν ἀποπτυσμάτων εἶνε πλέον ἀναμφισβήτητος μετὰ τὰς γενομένας ἀνακοινώσεις τοῦ φυσιολόγου Κορνὲτ εἰς τὸ αὐτοκρατορικὸν Ἰνστιτούτον τοῦ Παριζίου. Ὑπὸ τοῦ ἐπιστήμονος τούτου ἐγένετο τὸ ἐξῆς πείραμα : Ἐπὶ τάπητος ἀφήκην νὰ ξηρανθῶσιν ἀποπτύσματα φθισικῶν, κατόπιν δ' ἔθεσαν ἐντὸς δωματίου 48 ἐκ τῶν μικρῶν ἐκείνων ζῴων τῶν καλουμένων Ἰνδικῶν χοίρων καὶ εἰς τὴν ἐκείν τὸν τάπητα, ὥστε ὁ κοινορτὸς νὰ διασκορπισθῇ.

Τὰ μικρὰ ζῴα διήρουν εἰς τρεῖς κατηγορίας καὶ εἰς μὲν τὰ 12 ἐξ αὐτῶν ἀνεφύθησαν διὰ φουρῆ τῆρος ἀέρα μεμιγμένον μετὰ τοῦ κοινορτοῦ, τὰ δὲ 24 ἀποθνήσκον εἰς τέσσαρα διαμερίσματα ἀπέχοντα ἀπὸ τοῦ ἀέρος 7, 10, 13 καὶ 13 ἑκατοστὰ τοῦ μέτρου καὶ τὰ 12 ἀκρατήθησαν κεκλιμένα ἐντὸς τοῦ κλωθοῦ των. Ἐκ τῶν 48 τούτων Ἰνδικῶν χοίρων μόνον 2 ἔμειναν ἀπρόσβλητοι, πάντες οἱ λοιποὶ ἔπασον θύματα τῆς φυματώσεως.

Ἐκ τῶν ἀνακοινώσεων τούτων καταφαίνεται ὅτι εἰς τῶν μεγάλων παραγόντων τῆς φθίσεως εἶνε ὁ κοινορτὸς διαδίδων πανταχοῦ ἀπεξηραμμένα ἀποπτύσματα φθισικῶν.

ΠΡΑΚΤΙΚΑΙ ΓΝΩΣΕΙΣ

ΤΟΥ ΚΑΘ' ΗΜΕΡΑΝ ΒΙΟΥ

Κόλλα διὰ βιβλία.

Ἐξαιρετος κόλλα δι' οὐσίους, οἵτινες δένουν τὰ βιβλία μόνον των, κατασκευάζεται ὡς ἐξῆς : Διαλύετε ἐντὸς 1 ὀγκῆς θερμοῦ ὕδατος ἢ θράμια στυπτηρίας· ἀφίνατε νὰ κρῖνῃ καὶ ρίπτετε τῶσον ἄλευρον λεπτὸν ὅσον εἶνε ἀρκετὸν ἵνα κατασκευασθῇ χυλὸς ἀραιότατος. Κατόπιν τὸ βράζετε, ἐνὸς τὸ ἀνακατίνετε διακριτῶς διὰ νὰ μὴ κάμῃ βύλους. Διὰ νὰ μὴ ξινίσῃ γρήγορα ἢ κέλλα αὐτῆ, μεταχειρισθῆτε ὕδωρ μετὰ βορικοῦ ἑξέος.

ΕΘΝΙΚΗ ΑΓΩΓΗ

Η ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΑ ΚΑΙ ΤΑ ΖΩΑ

Μέτρον τῆς ἀγαθότητος τῆς ἀνθρωπίνης ψυχῆς εἶναι τὸ εἶδος τῶν αἰσθημάτων, τὰ ὅποια τρέφει τις πρὸς τὰ ζῷα. Ἀσφαλέστερος τούτου γνώμων, ὄντως, εἶναι ἀπολύτως ἀδύνατον νὰ εὐρεθῇ.

Χωρὶς νὰ ἐμμείνωμεν εἰς τὴν παρομοίωσιν σοφοῦ ἀνδρός, τοῦ ὅποιου ἡ καρδία δὲν ὑπέλειπετο τοῦ ὕψους τῆς εὐγενείας τῆς διανοίας του, τοῦ Οὐγκώ, ἀποκαλέσαντες τὰ ζῷα ταπεινὸς τοῦ ἀνθρώπου ἀδελφούς, εὔτε νὰ ἐγγυηθῶμεν περὶ τῆς ἀκρίβειας της, ἔχομεν πόρισμα ἀπὸ πασῶν τῶν ψυχολογικῶν μελετῶν ἐπὶ τῆς ἐγκληματικότητος, ὅτι ὕψει ἀπὸ τυρηνῶν ἡλικίας εὕρισκον ἡδονὴν εἰς τὸ νὰ καταβασνύζων καὶ κατατυραννοῦν τὰ ζῷα, οὔτοι ἀσφαλῶς προήδουσαν ἐν τῇ ἡδῶ τῆς ἐγκληματικότητος ἐπὶ τῶν φονικῶν ἢ παντὸς εἶδους αἰμοδιψῶν ἀδικημάτων, ὅταν ἠνδρώθησαν. Ἡ κατὰ τῶν ταλαιπώρων ζῴων ἐγκληματικότης, ἐν ἐπιτρέπεται νὰ μεταχειρισθῶμεν τὴν ἐκφρασὴν ταύτην, ἀποτελεῖ τὴν ἀσφαλέστεραν ἀσκῆσιν καὶ προπαιδεῖν τῆς ψυχῆς διὰ τὸ ἐγκλημα κατὰ τῶν ἡμεῶν.

Διότι ἀποδεικνύει ἡ εἰδοθῆς τυρηνία τῶν ζῴων κρᾶμα ἰσχυρὸν ὅς ἀδελφῶν ταπεινῶν αἰσθημάτων, τῆς σκληρότητος καὶ τῆς ἀναισθησίας.

Τὸ ζῷον ὑφίσταται ἢ κατὰ τοῦ ἀνθρώπου τὰ συναίσθηματ' αὐτοῦλάχιστον περὶ τοῦ ἄλλου τοῦ σωματικοῦ οὐδεὶς δύναται νὰ χωρήσῃ ἰσχυρὰς, ἀφοῦ ἀγωγαὶ τοῦ αἰσθημάτων τούτων εἶναι τὰ νεῦρα. Αἰσθάνεται λοιπὸν τὸ ταλαιπώρον ζῷον, τὸ ἀδύνατον, τὸ ἀνυπεράσπιστον, μεθ' ὅλης τῆς ὀξύτητος τοῦ σωματικῶς πόνου τῶν βλαπτικῶν, μεθ' ὅσης ἡ ἀνθρωπείας.

Ὅταν λοιπὸν βλέπετε ἐν παιδίον κατευφραίνομενον διὰ τῆς παιδείας τῶν μαρτυριῶν τῶν ζῴων, ἄλλοτε τυρηνῶν πτηνῶν διὰ καρφίδος, ἄλλοτε λιθεβολοῦν μέχρι θανάτου γαλαξὶ ἢ κύνες, ἄλλοτε καίον διὰ πατραλαίου ζῶντας μύς, δύνασθε ἀσφαλῶς νὰ σχηματίσῃτε περὶ τῆς ἐγκληματικῆς ἀναπτύξεως τοῦ παιδίου τούτου τὸ πλέον μακρὸν προγνωστικόν· ἐν δὲ τυχὸν ὁ κατόπιν βίος δὲν ἐπαληθεύσῃ τὴν διαγνωστικὴν ἡμῶν, τοῦτο δὲν εἶναι ἀποδείξις ὅτι ἐπλανήθητε, ἀλλ' ὅτι δὲν παρεσιόσθησαν ἐπικρατῶς εὐμανεῖς ὅροι πρὸς ἐκδηλώσιν τῆς ἐγκληματικῆς προδιαθέσεως.

Ἀλλὰ καὶ ἐν ὁ ἀνθρώπος αὐτὸς δὲν ἔλθῃ εἰς ἐπαφὴν πρὸς τὸν ποινικὸν νόμον καὶ τὸ κκακοεργιστικόν, θὰ ἴναι πάντοτε σκληρὸς καὶ ἀναι-

σθητος· καὶ τὴν σκληρότητα ταύτην καὶ τὴν ἀναισθησίαν θὰ δοκιμάζωσι πάντες εἰ μεθ' ὧν ἀναστρέφεται, ἰδιαιτέρων δὲ εἰ οἰκέοι, μεθ' ὧν βίωσ' ὑπὸ τὴν αὐτὴν στέγην.

Ἄλλ' εἶναι ἐμφυτος ἀρὰ γε ἡ πρὸς τὴν ἐκδηλώσιν τοιούτων θηριωδῶν ἐυστίκτων τάσε τοῦ παιδίου ; Ἀποτελεῖ τὸν κανόν ;

Τὰ ἐρωτήματα ταῦτα ἠδύνατο ἄλλοτε νὰ συνδιδῶνται ἢ μάλλον νὰ ἐκχρῆνται ἀπὸ τῆς λύσεως ἄλλου περιμαχητοῦ ζητήματος· ἐν ὁ ἀνθρώπος γενναῖος φύσει καλὸς ἢ φύσει κακός.

Σήμερον ὅμως οὔτε θετικὴν γενικῶς, οὔτε ἀρνητικὴν γενικῶς ἐπιδέχεται τὴν λύσιν τὸ ἐρωτήμα τούτο.

Ἡ κληρονομικότης διέπει καὶ ταῦτα τὰ ἐμφυτὰ αἰσθηματ' ἢ κληρονομικότης μεταβιβάσει, ὅπως τὸσας ἄλλας ψυχικὰς ἰδιότητας, καὶ τὴν σκληρότητα, τὸ αἰμοδιψίαν, τὴν θηριωδίαν, ἢ τὸ εὐσυμπάθητον καὶ τὸν πόνον πρὸς πάντα τὰ ὄντα, καὶ τὸν οἰκτον πρὸς πᾶν ἢ, τι πάσχει καὶ ἀλγῆ.

Ἡ κληρονομικότης γεννᾷ τὰ αἰμοδιψῆ παιδία, ἀλλ' ἢ μιμησις ἢ ἀπὸ τοῦ παροδείγματος τὰ πολλαπλασιάζει.

Κατὰ τῶν δύο τούτων ἐχθρῶν τῶν ἀκαλῶν ψυχῶν, τῆς κληρονομικότητος καὶ τῆς μιμήσεως, ἐν καὶ μόνον ὑπάρχει φάρμακον, ἡ παιδαγωγία.

Αὕτη πρὸς παντὸς ἀπειθουμένη εἰς τὴν ἀνδρικὴν ὑπερηφάνειαν τοῦ παιδίου, τῆς ὅποιος τὰ πείραμα ἐνυπάρχουσιν ἀπὸ τῆς τυρηνιωτάτης ἡλικίας, πρέπει ἱπποδῶς νὰ ἐξοικειώσῃ τούτο πρὸς τὴν ἰδέαν ὅτι δὲν ὑπάρχει μεγαλειτέρη ἀναστροφή καὶ ποταπότης ἀπὸ τὴν βλάσανον τοῦ ἀδύνατου καὶ τοῦ ἀνυπεράσπιστου ζωικοῦ πλάσματος, ὅτι δὲν δύναται νὰ ὑπάρξῃ μικροτέρα καὶ ἄξις μεζονος περιφρονήσεως κατὰχρησις δυνάμειος. Ἀρμπνίζουσα δὲ ἡ παιδαγωγία τὸν ἔλεον, τὸ εὐσυμπάθητον τῆς παιδικῆς ψυχῆς, νὰ ἐξείρη πρὸ ταύτης ὄχι μόνον τὰς ἀνεκφραστὰς ἀλγηδόνας τῶν τυρηνουμένων ζῴων, ἀλλὰ καὶ τὰς ἠθικὰς αὐτῶν ἡδονὰς. — Τὸ πτηνὸν τοῦ ὅποιου ἀφαιρῶν ἀπὸ τῆς φαλαξ τῶν νεσσῶν ὑφίσταται ἢ κατὰ τοῦ ἄλλου μὴτρός, ἀπὸ τῆς ἀγκάλῆς τῆς ὅποιος ἀποσπῶν πρὸς θάνατον τὰ τέκνα. Ὁ κύων ὁ πιστὸς τοῦ ἀνθρώπου σύντροφος, ἢ γαλῆ ἢ κτακίδιος, εἰς τὰ ὅποια πολλακὶς θηριώδη παιδία προσφέρουν τὸν βραχὺν θάνατον τῶν βλαπτικῶν, ὑφίστανται ὄχι μόνον τὸ ἄλλος τὸ σωματικόν, ἀλλὰ καὶ τὴν ἡδονὴν τοῦ ἀφωσιωμένου οἰκέτου τοῦ ἀνθρώπου.

Ὅταν ὁ διδάσκαλος καταβῶσῃ νὰ ἐμπνεύσῃ

εις τὸ παιδίον τὴν ἀγάπην πρὸς τὰ ζῷα, καὶ τὸν οἶκτον καὶ τὴν ἀγκυρόκτησιν, ὅταν βλέπῃ ζῶον τυραννούμενον παρ' ἄλλου, ἐξησφάλισε τότε κατὰ τὸ πλεῖστον τὴν ἠθικὴν αὐτοῦ ἀνάπλασιν.

Πρὸς τὴν τοιαύτην δὲ διδασκαλίαν δύναται καὶ ὀφείλει νὰ θίγῃ καὶ ἄλλας ἐπιχορδάς. Αὐτὴν τὴν χορδὴν τοῦ συμφέροντος.

Οἱ πλείστοι τῶν φοιτῶντων εἰς τὰ δημοτικὰ σχολεῖα, εἴτε ὡς γεωργοί, εἴτε ὡς ἀγωγεῖς, εἴτε ὡς ἀμαξήλαται παντὸς εἴδους ἔρχονται κατόπιν εἰς συμβίωσιν, εὖτως εἰπεῖν, πρὸς τὰ ζῷα, τὰ ὁποῖα δι' αὐτῶν ἀμειώτερον προσφέρουν εἰς τὸν ἀνθρώπου τὰς πολυτίμους αὐτῶν διακονίας.

Ἡ παιδαγωγία εὐχερέστατα δύναται νὰ ἐμπνεύσῃ τὴν πεποιθῆσιν, ὅτι ἡ ἀγάπη πρὸς τὰ ζῷα, ἡ περιποίησις αὐτῶν, ἡ μετ' ἐπιμελείας νοσηλεία των, ἡ παροχὴ ἐπαρκούς τροφῆς, ἡ ἀποφυγὴ ἐξαντλητικοῦ καμᾶτου αὐτῶν διὰ συνεχούς ἐργασίας ἢ δι' ὑπερβολικοῦ φόρτου, ὑπαγορεύονται πάντα ὑπὸ τοῦ ἀτομικοῦ αὐτοῦ συμφέροντος· ὅτι τὸ ζῷον, ὁ πιστὸς ἡμῶν ὑπηρετῆς, δὲν εἶναι μόνον ἐμφυγον ὃν πάσχει καὶ ἀλγούν καὶ αἰσθανόμενον, ἀλλ' ὅτι εἶναι καὶ πλοῦτος ἡμῶν καὶ κεφάλαιον, τὸ ὁποῖον δὲν πρέπει νὰ φθείρωμεν, καὶ τὸ ὁποῖον ὅσον περιποιούμεθα καὶ συντηροῦμεν καλῶς, τόσον ἀποδίδει εἰς ἡμᾶς ἀφθονωτέραν καὶ καλλιτέραν τὴν ἐργασίαν του.

Τὰ μαθήματα ταῦτα ἀπὸ τοῦ σχολείου θὰ ἦναι πολυτίμητα ἐφόδια ἐν τῇ πρακτικῇ βίῳ μεγάλου μέρους τοῦ ἐθνικοῦ ἡμῶν πληθυσμοῦ.

Ἐτέρα μορφή τῆς παιδικῆς θηριωδίας, ἰδίως εἰς τοὺς ἀγροτικούς πληθυσμούς, εἶναι ὁ κατὰ τῶν μικρῶν πτηνῶν ἀμειλικτος πόλεμος.

Δὲν ἐννοοῦμεν τὴν δι' ὄπλων κυνηγεσίαν τῶν πτηνῶν, ὅσα ἀποτελοῦν ἀληθῆ καὶ πραγματικὰ θηράματα, εἰς ἣν ἐπιδιδόμενοι οἱ νέοι ἀσκοῦνται εἰς ψυχαγωγίαν ἀνδροπαρῆ πολυειδῶς ἀσκούσαν τὸ σῶμα καὶ τὴν ψυχὴν, ἀλλὰ τὴν ὑπὸ τῶν μικρῶν παιδίων ἀμειλικτον καταδιώξιν πτηνῶν πολυτίμων τῇ γεωργίᾳ διὰ βρώγων, ἰξῶν, παγίδων, δικτύων καὶ ἄλλων παραπλησίων μεθόδων, καὶ τὴν ἐπιβλαβεστέραν καταστροφὴν τῶν ὄψων καὶ τῶν νεοσσῶν.

Ἡ παιδαγωγία ὀφείλει νὰ καθιστᾷ γνωστὸν εἰς τοὺς παῖδας, ἰδίως τῶν ἀγροτικῶν πληθυσμῶν, ὅτι οὕτω πράττοντες ἀντιστρατεύονται κατὰ τῆς εὐημερίας των, ὅτι καταστρέφουν τὴν παρουσίαν τῶν γονέων των καὶ τὴν ἐσοδείαν των, ὅτι, ὅταν τὰ ἐπιωφελῆ ἢ εὐεργετικὰ πτηνὰ ἐκλίπουν ἢ ἐλαττωθεῖν, ἢ γεωργία θὰ ὑφίσταται συνηθέστατα μεγάλας καταστροφάς ἐκ τοῦ μεγίστου πολλαπλασιασμοῦ τῶν πολυειδῶν ἐντόμων καὶ σκωλήκων, ἀμειλικτων ἐχθρῶν τῆς ἀνδροκομίας, τῆς κηπευτικῆς καὶ τῆς καθόλου γεωργίας, ἀπὸ τοῦ πολλαπλασιασμοῦ τῶν ὁποίων σφάζουσιν ἡμᾶς τηροῦντα τὴν ἀρμονίαν, τὰ

πτηνὰ, ὧν ἕκαστον χιλιάδας αὐτῶν καταβιβρώσκει καθ' ἡμέραν.

Ἐκ τῆς περισπουδάζου μελέτης τοῦ κυρίου Κ. Ι. Μαυρουδῆ «περὶ τῆς προστασίας τῶν ὀφελῶν τῇ γεωργίᾳ πτηνῶν καὶ ζῴων» ἐρανίζομαι τὰ ἐξῆς ἐνδεικτικὰ τῆς μεγίστης χρησιμότητος τῶν πτηνῶν, ἐν τῇ κατὰ τῶν ἐντόμων πάλῃ.

α Ζεύγος αἰγιθαλῶν τίκτον 12—20 ὡὰ δίδει εἰς τοὺς νεοσσοὺς αὐτοῦ εἰς 21 ἡμέρας τοῦλάχιστον 40,000 κάμπας ἢ ἐντομα. Ζεύγος δὲ τρωγλοδυτῶν χρειάζεται νὰ κομίσῃ καθ' ὄραν εἰς τοὺς νεοσσοὺς αὐτοῦ τοῦλάχιστον 50 φράξ τρωφῆν, ἣν ὑπολογίζουσιν εἰς πεντήκοντα ἐντομα, ἢτοι ἀνὰ ἓν ἐντομον ἐκάστην φράξ. Ὅθεν, εἰάν παραδεχθῶμεν ὅτι τὸ ἔργον τοῦτο ἐπιτελεῖ ἐπὶ 12 ὥρας καθ' ἑκάστην, θέλει κομίσαι 600 ἐντομα, εἰς δέκα πέντε δὲ ἡμέρας, καθ' ἃς διαρκεῖ ἡ διατροφή αὐτῶν, 9,000 τοιαῦτα, παραλείποντες τὴν ἀτομικὴν τοῦ ζεύγους τροφῆν, τὴν ἀπαιτουμένην πρὸς ἐπίσχυσιν τῶν κόπων αὐτοῦ.

Ἐἰς μόνος αἰγιθαλὸς τρώγει κατ' ἔτος τοῦλάχιστον 200,000 ὡὰ, ἢ σκώληκας τῶν φλοιῶν τῶν δένδρων. Ἡ χελιδὼν καταστρέφει 300 ἐντομα καθ' ἑκάστην, ἢτοι 50,000 κατὰ τὴν μεθ' ἡμῶν διαμονὴν αὐτῆς.

Τότε μόνον δύναται τις νὰ ἐκτιμῆσῃ τὴν χρησιμότητα τῶν πτηνῶν, ὅταν μάθῃ τὸ ὑπὸ τῶν ἐντόμων προσγινόμενον εἰς τὴν γεωργίαν κακόν.

Ἡ σιτοφύλλος (σιταρόψιρα) παράγει 70—80 ὡὰ, ἅτινα ἐναποθέτει εἰς ἰσάρθιμους κόκκους τοῦ σίτου, ἐνθα μεταμορφοῦνται εἰς σκώληκας καὶ καταβροχθίζουσι τὸ ἐσωτερικόν αὐτῶν. Ἀπόλλυνται λοιπὸν 70—80 κόκκοι σίτου ἕνεκα ἑνὸς καὶ μόνου ἐντόμου.

Ἡ φύλλοστροφος (μικρὰ καὶ ὠραία ψυχῆ) τίκτει 100—130 ὡὰ, ἅτινα ἐναποθέτει εἰς ἰσάρθιμους βότρους κατὰ τὸν χρόνον τοῦ σχηματισμοῦ αὐτῶν. Οὗτοι δὲ προσβαλλόμενοι ὑπ' αὐτῆς μαραινόνται. Ἐὰ πτηνὰ λοιπὸν τὰ καταστρέφοντα ταύτην παρέχουσιν ἡμῖν ὑπηρεσίας ἀνεκτιμήτους ἀνευ τῆς ἐλαχίστης ζημίας, καὶ ὅμως ἀνταμείβονται διὰ τῆς μαύρης ἀχαριστίας. Ὁ Φλωρᾶν Ἠραθῶ ἀναφέρει εἰς τοὺς πίνακας αὐτοῦ, ὅτι δέκα βραχυσκελεῖς χελιδόνες, αἱ καλούμεναι κύψελαι (οὐρησολιθ αρίας), κοινῶς πετροχελιδόνα, ἐφρονύθησαν ἀπὸ τὴν 15 Ἀπριλίου μέχρι τῆς 20 Ἀυγούστου, καθ' ἣν στιγμὴν ἐπανήρχοντο πρὸς τὸ ἐσπέρας εἰς τὰς φωλεὰς αὐτῶν, ὅπως δώσωσι τὸ τελευταῖον οἰκονομὸν εἰς τὰ ἀδηφάγα τέκνα αὐτῶν. Ἐραβῆς δὲ γενομένης ἐν τῇ στομάχῳ αὐτῶν, εὐρέθη, ὅτι τὰ καταπαθόντα ἐντομα ὑπὸ τῶν δέκα αὐτῶν πτηνῶν ἀνήρχοντο εἰς πέντε χιλιάδας τετρακίσια ὄντα, ἢτοι ἕκαστον πτηνὸν κατέστρεφε τὴν ἡμέραν κατὰ μέσον ὄρον 534 ἐντομα.

Τοιαύτη ἡ χρησιμότης τῶν μικρῶν πτηνῶν. Διὰ τοῦτο σχεδὸν πανταχοῦ ἡ προστασία αὐτῶν ἀποτελεῖ μέρος τῆς πρὸς τοὺς παῖδας ὑποχρεωτικῆς διδασκαλίας ἐν τοῖς δημοτικοῖς σχολείοις. Διὰ τοῦτο οἱ χωρικοὶ ἰθὺς προηγημένων εἰς τὸν πολιτισμὸν καὶ τὴν ἐξημέρωσιν, ἀντὶ νὰ ἐξοπλίσωσι τὰ ἐπιωφελῆ πτηνὰ, προκίξουσιν αὐτὰ διὰ τεχνητῶν φωλεῶν, τὰς ὁποίας τοποθετοῦσι πρὸ τῶν οἰκιῶν αὐτῶν καὶ ἐπὶ τῶν κλάδων τῶν δένδρων.

Ἐκτ' ἡμῶν εἰδικὸς τρόπος ἐξοντώσεως ἐκ μέρους τῶν παίδων μαστίζει τὴν πέρδικα τὴν λεγομένην ἐλληνικὴν (Pardix graeca), ἡ ὁποία μεθ' ὅλον αὐτῆς τὸ ὄνομα τάχιστα θέλει ἐξαφανισθῆ ἀπὸ τῶν ἐλληνικῶν ὄρειων, ἀπαστεροῦσα ἡμᾶς ἐγχορεύου καὶ σταθεροῦ θηράματος. Ἐἶναι δὲ τοῦτο ἡ ὑπὸ τῶν παίδων τῶν χωρίων συλλογὴ τῶν ὄψων αὐτῶν κατὰ τὴν περίοδον τῆς φροτικῆς.

Ἰνδεικτικῶς ἀναφέρωμεν πλείστας περιπτώσεις τοῦ ἀνωρελοῦς κατὰ τῶν ζῴων καὶ ἀγρίου πολέμου τῶν ἀνθρώπων.

Ἐἰς τὸν διδασκαλὸν ἀπόκειται ἐπεξεργασμένον κατ' αὐτοῦ διὰ σκοπίμου διδασκαλίας καὶ ἀπαλάς καὶ ἡμέριος νὰ μαρπῶνῃ τὰς ψυχὰς, καὶ τὰ ἀληθῆ, τὰ πραγματικὰ συμφέροντα τῶν διδασκόμενων νὰ καταδεικνύῃ.

ΦΙΛΟΣΟΦΙΑ

Η ΗΘΙΚΗ ΑΓΩΓΗ¹

[Ἐκ τῶν τοῦ Ἐρβέρτου Σπένσερ].

Ἀρκεῖσθε λοιπὸν εἰς μέτρια παιδαγωγικὰ μέτρα καὶ εἰς μέτρια ἀποτελέσματα. Ἰνθυμίζομεν ὅτι ἀνωτέρῃ ἠθικῇ καὶ πνευματικῇ δύναμει εἶνε ἡ κερπὸς μακρὰς ἀναπτύξεως προσβλέπεται μεθ' ὑπομονῆς τὰς ἀτελείας τοῦ τέκνου σας, σπικνῶς δὲ καταφεύγετε εἰς τὰς ἐπιπλήξεις, τὰς συνεχεῖς ἀπαγορεύσεις, δι' ὧν παράγεται κατὰστασις τις χρόνιου οἰκιακοῦ ἐραθισμοῦ, ἐπὶ τῇ ματαίᾳ ἐλπίδι τοῦ νὰ κατασταθῆ ὁ παῖς ὅ,τι ἔπρεπε νὰ εἶνε.

Ἡ ἐλευθεριτέρη αὕτη μορφή τῆς πατρικῆς κυβερνήσεως, καθ' ἣν ἡ διαγωγή τοῦ παιδὸς δὲν πρέπει νὰ κανονίζηται δεσποτικῶς μέχρι τῶν ἐλαχίστων πράξεων αὐτοῦ, προκύπτει προφανῶς ἐκ τοῦ συστήματος, ὑπερ ἡμᾶς συνιστώμεν. Ἐφροντίζετε κατὰ ταῦτα ὅπως τὸ τέκνον ἡμῶν ὑφίσταται πάντοτε τὰ φυσικὰ ἐπακόλουθα τῶν πράξεων του καὶ φυλάττεσθε ἀπὸ πάσης καταχρησεως τῆς ὑμετέρας ἐξουσίας, καταχρησεως τοσοῦτο συνηθῆς εἰς τοὺς γονεῖς. Καταλείπετε αὐτό, ὁσάκις δύνασθε, ὑπὸ τῆς σωφρονιστικῆς ἐπίδρασιν τῆς πείρας, καὶ εὖτω θὰ προφυλαχθῆτε αὐτὸ καὶ ἀπὸ τῆς ἀδρανούς ἐκείνης ἀρετῆς, ἣν

¹ Ἰδὲσε τὸ σελ. 101.

ἡ ὑπερβολικὴ πίεσις γεννᾷ εἰς παιθηνίους φύσεις, καὶ ἀπὸ τοῦ ἐξαρχειοῦντος ἐκείνου ἀντιδραστικοῦ πνεύματος τοῦ εἰς ἀνυποτάκτους φύσεις ἀναπτυσσομένου.

Προσπαθεῦντες δὲ ἐν πάσῃ περιστάσει νὰ καταλείπητε ἐλευθέρων τὴν ἐνέργειαν εἰς τὰς φυσικὰς ἀντιδράσεις κατὰ τῶν τοῦ παιδὸς πράξεων, θὰ καταστήγητε πρότερον καὶ τὸν ἴδιον ἡμῶν χαρακτηῖρα. Ἡ μέθοδος, ἣν πολλοί, ἔνα μὴ εἴπωμεν πάντες οἱ γονεῖς, ἀκολουθοῦσι πρὸς διόρθωσιν τοῦ ἀμαρτήσαντος παιδός, συνίσταται εἰς βίαιαν ἐκδήλωσιν τῆς ὀργῆς εἴτε δι' ἔργων εἴτε διὰ λόγων· αἱ σωματικαὶ κακώσεις, οἱ ὀρμηεῖς λόγοι καὶ ἐπιπλήξεις, δι' ὧν ἡ μήτηρ τιμωρεῖ τὰ ἐλαφρὰ πταίσματα (πράγματι ὅμως ἀνυπερκατα πολλὰκις) τοῦ παιδὸς οὐδὲν ἄλλο εἶνε ἢ ἡ ἀρχαίως ἐκδήλωσις τῶν αἰσθημάτων αὐτῆς, ὁποῖα ὑπαγορεύεται εἰς αὐτὴν ὑπὸ τῆς στιγμιαίας ἐμπνεύσεως, οὐχὶ δὲ ὑπὸ τῆς ἐπιθυμίας τοῦ νὰ ὀφειλήσῃ τὸ τέκνον της. Ἀλλ' εἰάν, ὁσάκις ὁ παῖς ἐπταίσει, ἡ πατήρ ἢ ἡ μήτηρ ἀναχαιτίζουσιν τὴν πρώτην ἡρμῆν τῆς ὀργῆς ἀναλογίζετο, ποῖον εἶνε τὸ φυσικὸν ἐπακόλουθον τοῦ πταίσματος καὶ πῶς τοῦτο δύναται νὰ καταστῇ ἐπιχειρητέον εἰς τὸν παῖσιν, ἐκ τοῦ βραχέος τούτου χρόνου ἐπιωρελούμενος θὰ καθίστατο κύριος ἐαυτοῦ, καὶ ἡ πρώτη ἐκείνη τυρῆνὴ παραφραῖ θὰ μεταβιβάλετο εἰς αἰσθημα ἥττον ἔξυ καὶ ἥττον ἐπιτήθειον νὰ παρασύρῃ αὐτὸν εἰς ἀτοπήματα.

Ἀλλ' οὐδόλωσ ἀπαθείς πρέπει νὰ μνησται. Ἰσχευε πρὸ ὀφθαλμῶν ὅτι πλῆθος τῶν φυσικῶν ἀντιδράσεων, αἵτινες θὰ ὀφείωσιν εἰς τὸν ἀμαρτήσαντα παῖδα ἔνοικον τῆς φυσικῆς τῶν πραγμάτων πορείας, καὶ ἡ ὑμετέρα ἐπιδοκιμασία καὶ ἀποδοκιμασία εἶνε ὁσαύτως φυσικῆς τῆς ἀντιδράσεως καὶ ἐν τῶν μέσων, δι' ὧν θὰ καταρθώσῃτε νὰ βυθίσγητε τὴν διαγωγήν αὐτοῦ. Καὶ εἶνε μὲν ἀληθές ὅτι καταπολεμήσγημεν τὴν πλάνην τῶν βίως ἀντικαθηστώμενων τὰς φύσει ἐπαρχαίνας τιμωρίας διὰ τῆς πατρικῆς ὀργῆς καὶ τῶν ἄλλων τεχνητῶν μέσων σωφρονισμοῦ, ἀλλ' οὐδὲμίας ἐκ τούτου ἐπιταί ὅτι ταῦτα οὐδὲ νὰ συνοδεύωσιν ἐκείνας καὶ συμπληρώσῃ πρέπει κατ' οὐδένα τρόπον. Ἦν Ὀλίψιν καὶ ἀγανακτικῆσιν, ἣν προξενεῖ εἰς ἡμᾶς κακῆ τις πράξις τοῦ παιδός, ὀφείλετε νὰ ἐκδήλωσθε διὰ λόγων καὶ τρόπων ἐν τῇ ἀκριβοῦς μέτρῳ, ἐν ᾗ συνεισθάνωσθε αὐτὴν καὶ μετὰ ἐξέτασιν τῆς ἁρθότητος τῶν ὑμετέρων συνεισθημάτων. Ἐπιπλήξῃ δὲ ἡ φύσις καὶ ἡ ἰσχυρὴ τῶν συνεισθημάτων ἐκάστου ἐξαρτάται ἀναγκαστικῶς ἐκ τοῦ ἴδιου αὐτοῦ χαρακτηῖρος, ἀνωρελῆς θεωροῦμεν νὰ εἴπωμεν κατὰ τινὰ τρόπον ὀφείλετε νὰ συναισθάνωσθε. Ἀλλ' οὐδὲν ἥττον προσπαθεῖτε, ὅσον δύνασθε, ν' ἀναγῆτε αὐτὰ εἰς τὸ μέτρον, τὸ ὁποῖον νομίζετε ἀρμόδιόντασιν· ἀποφεύγετε τὰ ἄκρα εἴτε ὡς πρὸς τὴν ἐντασιν αὐτῶν εἴτε

ως προς την διάρκειαν, αποφεύγτε μὲν ἀφ' ἐνός τὸ τοσοῦτο σύνθησις εἰς τὰς μητέρας ἐλάττωμα, αἵτινες εἴτε ἐπιπλήττουσαι εἴτε συγχωροῦσαι ἀκολουθοῦσι τὴν ἐμπνευσιν τῆς στιγμῆς, μὴ ἐξακολουθεῖτε δὲ ἀφ' ἑτέρου δεικνύοντες ἀνευ ἀνάγκης ψυχρότητα ἐπὶ χρόνον μακρότερον τοῦ δέοντος, ἵνα μὴ ὁ παῖς ἐξοικειωθῇ πρὸς τὴν στέρνησιν τῆς ὑμετέρας ἀγάπης καὶ ἀπολέσῃτε τὴν ἐπ' αὐτὸν ἐπίδρασιν. Αἱ ἠθικαὶ ἀντιδράσεις αἱ διὰ τῆς ἐκδηλώσεως τῶν ὑμετέρων συναίσθημάτων εἰς τὰς πράξεις αὐτοῦ ἐπιφερόμεναι ὀφείλουσι νὰ εἶνε ὅσον τὸ δυνατόν ὅμοιαι πρὸς ἐκεῖνας, ἃς πατὴρ τέλειον ἔχων τὸν χαρακτῆρα ὁ ἀπέφρα.

Μὴ πολλαπλασιάζετε τὰς διαταγὰς· μὴ διατάττετε εἰμὴ μόνον ὁσάκις τὰ ἄλλα μέσα εἶνε ἀνεφάρμοστα ἢ ἀφαρμοσθέντα δὲν ἐτελεσφόρησαν. «Αἱ πολλαὶ προσταγαί, λέγει ὁ Richter, γίνονται διὰ τὸ συμφέρον μᾶλλον τῶν γονέων παρά διὰ τὸ καλὸν τῶν τέκνων». Ὡς ἐν ταῖς ἀρχαῖς κοινωνίαις ἢ παραβάσεις τοῦ νόμου τιμωρεῖται οὐχὶ τόσον διότι καθ' ἑαυτὴ εἶνε ἀξιόποινος, ὅσον διότι ἐμφαίνει καταφρόνησιν τοῦ βασιλικοῦ ἀξιώματος, ἐξέγερσιν κατὰ τοῦ βασιλέως, ὡσαύτως ἐν πολλαῖς οἰκογενεῖαις ἢ ἐπιβαλλομένη εἰς τὸν ἀμαρτήσαντα παῖδα τιμωρία ὑπαγορεύεται οὐχὶ ὑπὸ τῆς ἀποδοκιμασίας αὐτοῦ τοῦ ἀμαρτήματος, ἀλλ' ὑπὸ τῆς διὰ τὴν ἀπειθειαν ὀργῆς. Οἱ γονεῖς καὶ οἱ διδάσκαλοι οὕτω πως ἀμιλοῦσιν. «Πῶς, τολμᾶς ν' ἀπειθῆς εἰς ἐμέ! δὲν ἐκτελεῖς τὴν διαταγὴν μου! Ὁὰ σοῦ δεῖξω ἐγὼ ποῖος εἶνε ὁ ἀνώτερός!» Αἱ λέξεις, ὁ τόνος τῆς φωνῆς, τὰ σχήματα, πάντα δεικνύουσιν ὅτι ἐπιθυμία αὐτῶν εἶνε πολὺ μᾶλλον ν' ἀρχώσι παρά νὰ ὠφελήσωσι τὸν παῖδα. Διαρκούσης τῆς ἐριδὸς ἢ ψυχικῆ κατάστασις τοῦ πατρὸς ἢ τοῦ διδασκάλου ὀλίγον διαφέρει τῆς τοῦ τυράννου ἀποφασίζοντος νὰ τιμωρήσῃ ἐξανισταμένον ὑπήκοον. Ἀλλ' ὁ ἐχέφρων πατὴρ ὁὰ προσενοχθῇ ὡς ὁ φιλόφρων νομοθέτης, ὅστις ἐπιθυμῇ καὶ χαίρει οὐχὶ νὰ ἐξασκῇ τὸν καταναγκασμὸν, ἀλλὰ νὰ καθιστᾷ αὐτὸν περιττὸν, δὲν θέτει νόμους, δταν δύναται δι' ἄλλων μέσων ἐπιτυχῶς νὰ κλονίσῃ τὴν διαγωγὴν τῶν ἀνθρώπων, μετὰ λύπης δὲ προσφεύγει εἰς τὸν φραγμὸν τοῦ νόμου, δταν οὗτος εἶνε ἀναγκαῖος. Ὡς παρατηρεῖ ὁ Richter, «ἀριστος τρόπος τοῦ κυβερνᾶν εἶνε τὸ μὴ ἄρην κυβερνᾶν». Τοῦτο εἶνε ἀληθές καὶ περὶ ἀγωγῆς προκειμένου· καὶ ὁ πατὴρ, παρ' ὃ τὸ κυριαρχικὸν αἶσθημα καταστέλλεται προσηκόντως ὑπὸ τοῦ αἰσθηματος τοῦ καθήκοντος, πρὸς τὴν ἀρχὴν ταύτην συμμορφούμενος, ὀφείλει νὰ φροντίσῃ, ὅπως τὰ τέκνα αὐτοῦ κυβερνώσιν ὅσον τὸ δυνατόν αὐτὰ ἑαυτὰ, νὰ μὴ καταφεύγῃ δὲ εἰς τὴν ἀπολυταρχίαν εἰμὴ ὡς εἰς ἐσχατὸν μέσον.

Ἀλλ' ὁσάκις διατάττετε, διατάττετε μετὰ τῆς σταθερᾶς ἀποφάσεως καὶ νὰ ἐκτελέσῃτε, καὶ

πάντοτε κατ' ἀκόλουθον τρόπον. Ἴδαν ἢ περιστασις εἶνε ἐξ ἐκείνων, καθ' ἃς δὲν δύνασθε ἄλλως νὰ πράξητε, ἐξαγγείλατε γενναίως τὴν ὑμετέραν ἀπόφασιν, ἐμμεῖνατε δὲ εἰς αὐτὴν μέχρι τέλους. Σκέφθητε καλῶς, εἰς τί μέλλετε νὰ προσῆτε, ἐρωτήσατε ὑμᾶς αὐτοὺς, ἐὰν ἔχητε ἱκανὴν σταθερότητα· καὶ δταν τέλος θέσητε νόμον τινά, ἀκαιτεῖτε τὴν τήρησιν αὐτοῦ μετὰ πάσης οὐσίας. Ἰδτω τὸ κύρος τῶν παιδονομικῶν ὑμῶν διατάξεων ὅμοιον πρὸς τὸ τῶν νόμων τῆς ἀψύχου φύσεως· ἢ φλοῦ καλεῖ τοὺς δακτύλους τοῦ παιδός, δταν τὸ πρῶτον ἐγγίσῃ αὐτὴν, καλεῖ καὶ δταν τὸ δεύτερον ἐγγίσῃ, καὶ ὅταν τὸ τρίτον καὶ πάντοτε καλεῖ· οὕτω δὲ διδάσκατος ὁ παῖς ν' ἀπέχη τῆς φλογός. Ἴδαν καὶ ὑμεῖς ἔχητε ἴσην ἀκολουθίαν ἐν τῇ λήψει καὶ ἐκτελέσει τῶν ὑμετέρων ἀποφάσεων, ὁ παῖς δὲν ὁὰ βραδύνη νὰ σεισκαθῇ τὰς διατάξεις ὑμῶν, ὅσον σέβεται καὶ τοὺς νόμους τῆς φύσεως. Καὶ τὸ σέβας τοῦτο, ἀφοῦ ἀπαξ ἐμπεδωθῇ, ὁὰ προλάβῃ εἰσιακὰ κακὰ ἀτελεῦτητα. Ἰὸ χεῖριστον τῶν ἐν τῇ ἀγωγῇ διαπραττομένων σφαλμάτων εἶνε ἡ ἀνακόλουθος τῶν γονέων καὶ διδασκάλων διαγωγή. Ὅπως ἐν κοινωνίᾳ, ἐν ἣ δὲν ὑπάρχει ἀσφαλῆς δικαιοσύνη, τὰ ἐγκλήματα πολλαπλασιάζονται, ὡσαύτως καὶ ἐν τῇ οἰκογενεῖᾳ μέγας ἀριθμὸς παραβάσεων προκαλοῦνται ἐκ τῆς μετὰ διαταγμῆ ἢ ἀνακολουθείας ἐπιβολῆς τῆς τιμωρίας. Ἡ ἠθικῆς ἀνίσχυρος μήτηρ, ἣτις ἀπαύστως ἀπειλεῖ καὶ σπανίως ἐκτελεῖ, ἣτις ἐν σπουδῇ ἔπινοσῇ καὶ ἀφαιρῶζει νόμους, δι' οὓς ἔπειτα μετανοεῖ, ἣτις δεικνύει διὰ τὸ αὐτὸ σφάλμα ὅτε μὲν ἐπιείκειται, ὅτε δὲ αὐτηρότητα κατὰ τὰς στιγμικὰς αὐτῆς διαθέσεις, μυρία δεινὰ παρασκευάζει καὶ εἰς ἐκὐτὴν καὶ εἰς τὰ τέκνα τῆς· παρέχουσα εἰς αὐτὰ τὸ παράδειγμα τοῦ νὰ μὴ δύναται τις νὰ ἄρῃ ἑαυτοῦ, ἀποθρασύνουσα οὕτως, ὡστε νὰ τολμῶσι νὰ παραβαίνουσι τὰς διαταγὰς αὐτῆς, καθιστῶσα ἀμφίβολον τὴν τιμωρίαν, γίνεται ἀξίᾳ περιφρονήσεως ἐνώπιον αὐτοῦ, προκαλεῖ μυρία ἀφορμὰς διαμάχης πρὸς ἐξουχρεῖσιν· καὶ τοῦ ἴδιου αὐτῆς χαρακτῆρος καὶ τοῦ τῶν τέκνων αὐτῆς καὶ καθόλου περιάγει τὸ πνεῦμα τοῦ παιδός εἰς κατάστασιν ἠθικῆς γῆρας, εἰς τὸ ὑποῖον μακρὰ ἐτη πικρᾶς πείρας δυσκόλως ὁὰ φέρωσι τὴν τάξιν. Προτιμότερα ὁὰ ἦτο βάρβαρος τις μορφή παιδονομίας, ἀλλὰ μετ' ἀκολουθείας ἐφαρμοζομένη, ἢ μορφή φιλοφρονοτέρη μὲν, ἀλλὰ μετὰ τῆς ἀνωμαλίας καὶ κωρότητας ἐφαρμοζομένη. Καὶ ἐπαναλαμβάνοντες συμβουλεύομεν τοὺς γονεῖς ν' ἀποφεύγωσι μὲν ὅσον δύναται τὰ βίαια κατασταλτικὰ μέτρα, ἀλλ' ἐὰν ἀπαξ εἰσαγαγόντες εἰς χρῆσιν αὐτὰ εὐρίσκωσι τὸν δεσποτισμὸν ἀναγκαῖον, νὰ εἶνε ἀληθεῖς δεσπότες.

Ἰθυμμεῖσθε πάντοτε ὅτι σκοπὸς τῆς ἀγωγῆς εἶνε νὰ μορφώῃ ὅν ἱκανὸν νὰ κυβερνησῇ αὐτὸ

ἑαυτό, οὐχὶ δὲ νὰ κυβερνηθῇ ὑπ' ἄλλων. Ἴδαν τὸ τέκνον ὑμῶν ἦτο προωρισμένον νὰ ζῆσῃ ὡς δούλος, καλλίστα ὁὰ ἐπράττετε συνηθίζοντες αὐτὸ ἐνωρίτατα εἰς τὴν δουλείαν· ἀλλ' ἐπειδὴ μέλλει μετ' οὐ πολὺ νὰ καταστῇ ἐλεύθερος ἀνὴρ, ὁπότε οὐδένα ὁὰ ἔχη πλέον παρ' ἑκὐτῆ, ἵνα ἐποπτεύῃ καὶ ἐπικρίνῃ τὴν διαγωγὴν αὐτοῦ, ὀφείλετε νὰ φροντίσῃτε, ὅπως ἐγκλίρως ἐθισθῇ εἰς τὸ νὰ ἐξελέγῃ αὐτὸ τὰς ἑκὐτοῦ πράξεις, ἐφ' ὅσον ἐτι δικτελεῖ ὑπὸ τῆν ὑμετέραν ἐπίβλεψιν. Καὶ διὰ τὸν λόγον τοῦτον τὸ διὰ τῆς πείρας τῶν φυσικῶν ἐπακκολεύθων παιδαγωγικὸν σύστημα κατέστη ἀρμόδιον πρὸς τὴν κοινωνικὴν κατάστασιν, εἰς ἣν ἐν Ἀγγλίᾳ ἀνήχθημεν. Κατὰ τοὺς φυσικολογικοὺς χρόνους, καθ' οὓς ἐν τῶν μακροτέρων κελῶν, ἄνω εἶχε νὰ φεθῆθῃ ὁ πολίτης, ἦτο ἡ ὀργὴ τῶν ἀνωτέρων αὐτοῦ, ἢ πατρικὴ νέμεσις ἀπετέλει τὸ ἀρμόδιότατον καὶ κυριώτατον παιδονομικὸν μέσον Ἀλλὰ σήμερον, ὁπότε ἡ πολιτικὴ οὐδὲν παρ' οὐδενός· ἔχει νὰ φεθῆθῃ, ὁπότε τὸ συμβῆναι εἰς αὐτὸν ἀγκυλῶν ἢ κινῶν εἶνε μόνον τὸ ἀποτέλεσμα τῆς διαγωγῆς αὐτοῦ ἐξ αὐτῆς τῆς φύσεως τῶν πραγμάτων προκύπτων, ὀφείλει εὐθὺς ἐκ παιδῶν ν' ἀρχίσῃ λαμβάνων πείραν τῶν ἀγκυλῶν ἢ κινῶν ἐπακκολεύθων τῶν φύσει ἀκολουθούντων εἰς ἐκάστην πράξιν. Φροντίζετε λοιπὸν, ὅπως ἡ πατρικὴ κυβέρνηση ἀποσώρηται, εὐθὺς ὡς τοῦτο καταστῇ δυνατόν, πρὸ τῆς ἀποκαθάρσεως τῆς διὰ τῆς προβλεψῆς τῶν ἀποτελεσμάτων κατορθουμένης. Ἰθυμμεῖσθε δὲ ὅτι κατὰ τὰ πρῶτα ἐτη τῆς παιδικῆς ἡλικίας ἀκαιτεῖται ἱκανὸν τι μέτρον ἀπολύτου ἐξουσίας· τριετὸς παιδῶν λαμβάνων ἀνὰ χεῖρας ἐπιφύριον καὶ κρίζον δι' αὐτοὺς δὲν δύναται ν' ἀφελθῇ εἰς τὸν ἀπὸ τῶν ἀποτελεσμάτων σωφρονισμὸν, διότι τὰ ἀποτελέσματα ὁὰ ἦσαν ἐνταῦθα λίαν σέβηρα. Ἀλλὰ καθ' ὅσον ἡ διάνοις ἐκδυναμώσῃ, καὶ ἀφαιρῶσαι ἐπιβάσεις δύναται καὶ πρέπει νὰ γίνωσι σπανιώτεραι, μέχρις οὐ βραδύνηδον προσεγγιζούσης τῆς ὀριζοῦ ἡλικίας ὅπως πύσιωσι. Πᾶσα μεταβάσις εἶνε κινδυνώδης, κινδυνώδεστέρα δὲ πικρῶν εἶνε ἡ ἀπότομος μετάβασις ἐκ τοῦ περιορισμοῦ τοῦ πατρικοῦ οἴκου εἰς τὴν ἐλευθερίαν τοῦ βίου· ἐνταῦθα δὲ κατανοεῖται ἡ σπουδαιότης τοῦ συστήματος, καθ' ἢ συνηθίζουτες τὸν νόον νὰ εἶνε κύριος ἐκὐτοῦ, πολλαπλασιάζουτες βραδύνηδον τὰς περιστάσεις, ἐν αἷς τὴν ἐφ' ἐκὐτου κυριότητα ὁὰ ἐξασκήσῃ, μέχρις οὐ ἡ ἡμετέρα ἐπίβλεψις καταστῇ περιττὴ, ἐξελίξωμεν τὴν συνήθειαν ἀπότομον καὶ κινδυνώδη μεταβάσιν ἀπὸ τῆς παιδικῆς ἡλικίας τῆς ἐξώθεν κυβερνωμένης εἰς τὴν νεανικὴν καὶ ἀνδρικὴν τὴν αὐτοκυβερνωμένην. Καὶ καθόλου ἢ πορεῖα τῆς οἰκικῆς νομοθεσίας ἐστὼ ἡμεῖς πρὸς τὴν ἱστορικὴν πορεῖαν τῆς πολιτικῆς ἡμῶν νομοθεσίας· κατ' ἀρχὰς ἐπικρατεῖ ἡ ἀφαιρῶσαι ἐλεγχος καὶ κρίσις τῶν πράξεων τοῦ ἀτόμου,

ἐφ' ὅσον χρόνον τοῦτο εἶνε ἀναγκαῖον, βραδύτηρον ἐπέρχεται συνταγματικὴ τις πολιτεία, ἣτις ἀναγνωρίζουσα τὸ πρῶτον ὀλίγας τινὰς ἐλευθερίας τοῦ ἀτόμου ἐπαυξάνει ταύτας βραδύνηδον, μέχρις οὐ καταλήγῃ εἰς τὴν καθάρσει τῆς βασιλείας. Μὴ δυσφορεῖτε διὰ τὴν ἰσχυρογνωμίαν τοῦ τέκνου ὑμῶν. Αὕτη εἶνε ἡ ἀντίκτυπος τῆς τάσεως ἐκείνης τῶν γονέων πρὸς περιστολὴν τῆς καταπίσεως, ἣτις τοσοῦτον κατέστη εἰσθητὴ ἐν τῇ νεωτέρᾳ ἀγωγῇ. Ἡ πρὸς ἐδραλίωσιν τῆς ἐλευθερίας διάθεσις ἀπὸ τοῦ ἐνός μέρους ἀντιστοιχεῖ εἰς τὴν πρὸς καταπάσιν τῆς τυραννίης διάθεσιν ἀπὸ τοῦ ἑτέρου. Ἀμφότερα δὲ δεικνύουσιν ὅτι πλησιάζομεν πρὸς τὸ παιδαγωγικὸν ἐκείνο σύστημα, δι' οὐ οἱ παῖδες ὁὰ δυνήθωσι καὶ ἐπὶ μᾶλλον νὰ διευθύνωσιν ἐκὐτοὺς συμφορὰς πρὸς τὴν πείραν τῶν φυσικῶν ἀποτελεσμάτων τῶν πράξεων τῶν, ἀμφότερα εἶνε τὸ πορεῖον τῆς μᾶλλον προηγμένης κοινωνικῆς ἡμῶν καταστάσεως. Ὁ ἐλεύθερος Ἀγγλόπουλις τῆς σήμερον εἶνε ἡ πατὴρ τοῦ ἐλευθέρου Ἀγγλοῦ τῆς αἰρίου· καὶ δὲν εἶνε δυνατόν νὰ ἔχωμεν τὸν ἕνα ἀνευ τοῦ ἑτέρου. Οἱ Γερμανοὶ διευθύνοντες ἰδιωτικῶν ἐπιχειρητηρίων λέγουσιν ὅτι προτιμῶσι μᾶλλον νὰ ἔχωσιν ὑπὸ τὴν ἐπιτήρησιν τῶν δόδεκα Γερμανοῦς μαθητῶν ἢ ἕνα Ἀγγλοῦ· ὁὰ εὐχρησώμεθα λοιπὸν, ὅπως καὶ οἱ ἡμέτεροι παῖδες ἔχωσι τὴν εἰσθητικὴν τῶν Γερμανοπαίδων καὶ ἀποβαίνωσι βραδύτηρον πολιτικῶς ὑπόδοιλοι, ὅπως οἱ Γερμανοὶ· ἢ ὁ ἀνεχθώμεν μᾶλλον νὰ βλέπωμεν ἐκδηλούμενα παρ' αὐτοῖς τὰ αἰσθητικὰ ἐκείνα, ἄνω ὁ ἀποτελέσωσι τοὺς ἐλευθέρους ἀνδρας, καὶ πρὸς ταῦτα ὁὰ προσεγγιζώμεν τὰς παιδαγωγικὰς ἡμῶν μεθόδους.

Ἰθυμμεῖσθε τέλος ὅτι ἡ καλὴ τῶν τέκνων ἀνατροφή δὲν εἶνε τι εὐκόλον οὐδὲ ἀπλοῦν, ἀλλὰ δυσκολώτατον καὶ περιπλοκώτατον ἔργον, τὸ δυσχερέστατον τῶν καθηκόντων τῆς ὀριζοῦ ἡλικίας. Καὶ καὶ ταπεινότερα δύνανται δύναται ν' ἀσκήσωσι τὴν οἰκικὴν κυβέρνησιν καθ' ὅν τρόπον αὕτη κοινωνία ἀκαιτεῖται· οἱ αἰκισμοὶ καὶ οἱ ὄψεις εἶνε μέσα προχειρότατα καὶ εἰς τὸν ἀγριώτατον βάρβαρον καὶ τὸν ἀγροικώτατον χωρικόν. Αὐτὰ τὰ ζῆρα δύναται νὰ ἐφαρμόζωσι τὴν παιδαγωγικὴν ταύτην μέθοδον, ὡς βλέπει τις ἐκ τοῦ γυμνασίου καὶ τῶν διαφόρων ἀγγυμάτων, δι' ὅν ἡ κύριον περιορίζει τὰ λίαν ἀκαιτετικὰ νεογνὰ τῆς. Ἀλλ' ἡ θέλων νὰ ἐφαρμόσῃ ἐπιτυχῶς λογικὸν τι καὶ ἄξιον πεπολιτισμένων ἀνθρώπων σύστημα ἔχει ἀνάγκην πολλῆς καὶ ἐπιφύριου προσοχῆς, εἰδικῆς τινος σπουδῆς, βραδύτης τινος νημεσσύνης καὶ κρατοῦς ἐφ' ἐκὐτου· ὀφείλει ἀδυσλεπτικῶς ἐξετάζωσι τῶν ἀποτελεσμάτων ἐν τῇ ἀνδρικῇ ἡλικίᾳ συνδεύουσι τινὰς πράξεις, ν' ἀναζητῇ τὰ μέσα, δι' ὅν παρῶμεν ἀποτελέσωμεν ὁὰ ἐπακκολεύθωσι καὶ εἰς τὰς πράξεις τοῦ παι-

δός· οφείλει καθ' ἑκάστην ἀναλύων τὰ ἐλατήρια τῆς διαγωγῆς αὐτοῦ νὰ διακρίνη τὰς ἀληθῶς ἀγαθὰς πράξεις ἀπὸ τῶν φαινομένων μὲν ὡς ταυτύτων, ἀλλ' ἔχουσῶν πράγματι ὡς ἐλατήρια αἰσθημάτων ὑποδεστέρας τάξεως, νὰ φυλάττειται δὲ σίναμα ἐπιμελῶς ἀπὸ τῆς σκληρᾶς ἐκείνης καὶ τόσον συνήθους παρεξηγήσεως, καθ' ἣν πράξεις τοῦ παιδὸς ἀδιάφοροι ἐκλαμβάνονται ὡς κακαί, καὶ ἀπεδίδονται εἰς αὐτὸν αἰσθημάτων χειρωνα ἐκείνων, ἅτινα ἀληθῶς αἰσθάνονται· οφείλει νὰ τροποποιῇ κατὰ τὸ μᾶλλον ἢ ἥττον τὴν ἑαυτοῦ μέθοδον κατὰ τὰς ἰδιαιτέρας ἐκάστου παιδὸς διαθέσεις καὶ κατὰ τὰς νέας φάσεις, ἃς αὐταὶ λαμβάνουσι, νὰ ἔχη δὲ σταθερὰν πεποίθησιν εἰς ἑαυτὸν, ἵνα δυναθῇ νὰ ἐμμελῆ μετὰ θάρρους εἰς τὴν ἐφαρμογὴν συστήματος, ὅπερ οὐδὲν ἢ ὀλίγα ἀποτελέσματα φαίνεται ὅτι παρέχει. Ἐὰν μάλιστα τύχη νὰ ἐπιμεληθῆται τις παιδῶν κακῶς πρότερον χειραγωγηθέντων, ὁφείλει μετὰ θάρρους νὰ διέλθῃ διὰ τῆς δοκιμασίας μακρᾶς ὑπομονῆς, μέχρι οὗ ἐπιτύχῃ τὰποτελέσματα τῆς βελτίονος αὐτοῦ μεθόδου· διότι φυσικῶς τὸ ἔργον τῆς ἀγωγῆς, δύσκολον καὶ θῆαν εὐθὺς ἐξ ἀρχῆς κατευθύνονται ὀρθῶς τὰ αἰσθημάτων τοῦ παιδός, καθίσταται διπλάσιως δύσκολον ὅταν προηγουμένως κακὴ θεραπεία διέστρεψεν αὐτά. Ἄλλ' οὐ μόνον τὰ τῶν πράξεων τοῦ παιδὸς ἐλατήρια, ἀλλὰ καὶ τὰ τῶν ἰδίων αὐτοῦ μέτρων καὶ ἀποφάσεων οφείλει ὁ μέλλων καλῶς ν' ἀναρρέψῃ ἀναλύων νὰ διακρίνη, τίνας ἀπορρέουσιν ἐκ τῆς ἀληθοῦς πατρικῆς στοργῆς καὶ τίνας ὑπαγορεύονται εἰς αὐτὸν ὑπὸ τῆς φιλαυτίας, τῆς ἀνάγκης τῆς ἰδίας αὐτοῦ ἀναπαύσεως ἢ τῆς ἐπιθυμίας τοῦ δεσπάζειν, ἔπειτα δὲ, ὅπερ καὶ δυσκολώτερον, ἀφοῦ ἀνακαλύπτῃ τὴν ἀληθῆ φύσιν τῶν κινούντων αὐτῶν αἰτίων, νὰ ὑπερνικᾷ τὰς ἐσωτερικὰς παρορμήσεις, ἃς ἤθελεν εὖρη κακᾶς. Καὶ ἐν συντόμῳ οφείλει νὰ πράξῃ τὴν ἰδίαν αὐτοῦ μόρφωσιν, καθ' ἣν χρόνον μορφώνει τὸ τέκνον αὐτοῦ. Καὶ καθ' ὅσον μὲν ἀφορᾷ εἰς τὴν πνευματικὴν θεραπείαν, καθῆκον ἔχει, ἵνα ἐπιτυχῶς αὐτὴν διευθύνῃ, νὰ σπουδάσῃ τὸ περιπλοκώτατον πάντων τῶν πραγμάτων, τὴν ἀνθρωπίνην φύσιν μετὰ τῶν νόμων αὐτῆς, ὅποιοι ἐμφανίζονται εἰς τὸν παῖδα, εἰς αὐτὸν τὸν ἀνατρέφοντα καὶ εἰς τὸν κόσμον, καθ' ὅσον δὲ ἀφορᾷ εἰς τὴν ἡθικὴν θεραπείαν, νὰ ἐπικληθῆται μὲν ἀδιαλείπτως τὰ εὐγενέστερα αὐτοῦ αἰσθημάτων, νὰ καταστέλλῃ δὲ τὰ ταπεινότερα. Ἐἴνε δὲ ἀλήθεια ὅτι μὴ ἀναγνωρισθεῖσα ὅτι ἡ τελευταία φάσις τῆς πνευματικῆς ἀναπτύξεως τοῦ τε ἀνδρὸς καὶ τῆς γυναικὸς δύναται νὰ ἐπιτευχθῇ μόνον διὰ τῆς ἀληθοῦς ἐκπληρώσεως τῶν πατρικῶν καθηκόντων. Ὅταν ἡ ἀλήθεια αὕτη ἀναγνωρισθῇ, θὰ ἐννοηθῇ καλῶς, πόσον θαυμασιὰ εἶνε ἡ διάταξις ἐκείνη τῶν πραγμάτων, ἣτις διὰ τοῦ

μέσου τῶν ἰσχυροτάτων αἰσθημάτων τῆς πατρικῆς στοργῆς καὶ ἀφοσιώσεως ὑποτάσσει τὸν ἀνθρώπον εἰς ἡθικὴν πειθαρχίαν, εἰς τὴν ὁποῖαν ἄλλως δὲν ἤθελεν ὑπεβληθῆ. Καὶ τινες μὲν τὴν ταυτύτην ἀντίληψιν τῆς ἀγωγῆς θ' ἀποδεχθῶσι μετ' ἀμφιβολίας καὶ δισταγμοῦ, ἐλπίζοντες ὅμως ὅτι ἄλλοι θὰ εἰδῶσιν ἐν αὐτῇ τῇ ὕψει αὐτῆς τὴν ἀπόδειξιν τῆς ὀρθότητος αὐτῆς. Ἐὖ ὅτι δὲν δύναται νὰ πραγματοποιηθῇ ὑπ' ἀνθρώπων ἐνεργούντων κατὰ τὰς στιγμιαίας ἐσωτερικὰς παρορμήσεις, ὀλίγον συμπαιθῶν καὶ ὀλίγον νοσημόνων, ὅτι ἀπαιτεῖ πρὸς πραγματοποίησιν τὴν συνδρομὴν τῶν ὑψηλοτέρων δυνάμεων τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως, τοῦτο δὲ αὐτοῦς οὐδὲν ἄλλο σημαίνει ἢ ὅτι αὕτη ἀποτείνεται εἰς τὰς μᾶλλον προηγμένας κοινωνίας. Οἱ αὐτοὶ δὲ θὰ ἐννοήσωσιν ὅτι, ἀπαιτεῖ μὲν ἐν τῇ ἐφαρμογῇ πολὺν κόπον καὶ ἀφοσίωσιν, ἀλλὰ καὶ ὑπισχνεῖται ἀφθόνην καρπὸν ἀμέσῳ καὶ μελλούσῳ εὐτυχίας, ὅτι ἐνῶ σφαλερὸν σύστημα ἀγωγῆς εἶνε διπλῆ μάστιξ διὰ τε τὸν πατέρα καὶ τὸ τέκνον, τὸ καλὸν σύστημα εἶνε διπλοῦν εὐεργέτημα διὰ τε τὸν παιδαγωγῶντα καὶ τὸν παιδαγωγούμενον.

Η ΜΑΓΙΣΣΑ

Ἐπιγραφή: Ὁμοίωμα θεοῦ κατὰ μετέωρον Ν. Ἀριστοῦ

ΠΡΟΣΩΠΑ

ΕΡΡΙΚΟΣ ΚΟΜΙΤΤΙΟΣ, κόρης, ηλικίας 32 ἔτων. — **ΕΚΤΩΡ ΜΩΛΔΟΣ**, ὑποκόμης, ηλικίας ἑτῶν 30. — **Δεσποινὶς ΑΡΤΕΜΙΣ ΚΗΡΑΚ**, φαινομένη ἑξοντούτης. ἔχει τὴν κόρην φαῖν, ἀφθόνως ἐπιπεπασμένην διὰ κίνους, ἐνδομασίαν ἀνάλογον πρὸς τὴν φαινομένην ηλικίαν της, ἀλλὰ ἴαν ἐπιμελημένην. — **ΦΡΑΓΚΙΣΚΟΣ**, ὑπερῆς αὐτῆς, φαίνεται ὀρθοκονταετής. ἔχει τὴν κόρην καὶ τὰς ἄρρας λευκάς. ἔχει ἀναφορὰ βραχίονα μέλαιναν καὶ περιζνητῆδα τοῦ αὐτοῦ χρώματος. — **ΓΙΩΡΓΙΟΣ**, θεράπων τοῦ ὑποκόμητος· φέρει αἰκιστολήν.

ΣΚΗΝΗ Β'

ΦΡΑΓΚΙΣΚΟΣ καὶ αἱ ΠΗΜΕΝΤΕΣ.

ΦΡΑΓΚΙΣΚΟΣ

Ἦλθε κάποιος βιαστικὰ καὶ σὰς ζῆτεῖ, κυρία, ἐκ μέρους τοῦ καυμένου τοῦ Καδοῦ, ἐκείνου τοῦ γέροντος ξυλοκόπου, ὅπου ἐπισκέφηθε σήμερον τὸ πρῶν. Φαίνεται ὅτι εἶνε πολὺ ἀσχημὸν ὁ δυστυχῆς.

ΑΡΤΕΜΙΣ

Ἀσχημὸν; . . . πῶς;

ΦΡΑΓΚΙΣΚΟΣ

Ἐγύρισε παράλυτος εἰς τὸ σπῆτι· δὲν ἤμπορεῖ νὰ κινήσῃ τὸ κεφάλι του, ὅπως λέγει ἡ μητέρα Μαρία.

1 Ἴδε σελ. 199.

ΑΡΤΕΜΙΣ

Ἄ! τὴν ἐπερίμενα αὐτὴν τὴν προσβολήν. Τώρα θὰ τὸν κάμω νὰ τοῦ περάσῃ.

ΚΟΜΙΤΤΙΟΣ

Πῶς! . . . εἰθε καὶ ἰατρός, δεσποινίς;

ΑΡΤΕΜΙΣ

Καὶ μήπως αἱ Μαῖρι καὶ αἱ Μάγισσαι δὲν εἶχον πάντοτε τοιαύτας γνώσεις; Ἄκουσε, Φραγκίσκε· θὰ σοῦ δώσω ἕνα φάρμακον μὲ τὰς ὀδηγίας ἐγγράφου. (Θὰ τοῦ τὸ παρ' ἐσύ.

ΦΡΑΓΚΙΣΚΟΣ

Ἄχ, Θεέ μου! . . . Μὰ, κυρία μου, θέλεις νὰ μὲ θάψουν σῆριον; . . . Δὲν θὰ προσθάσω νὰ κάμω δέκα βήματα ἔξω, ὅπου θὰ μὲ σκοτίωσῃ τὸ χαλάζι ποῦ πέφτει ἢ θὰ μ' ἀρπάξῃ καὶ θὰ μὲ συντρίψῃ ἢ ἀναμοζάλλῃ. Ἄκουστε, ἀκούστε τί κονσέρτο ποῦ κάμνουν βρονταῖς, χαλάζι, ἀέρας καὶ κερκυνοὶ ἀκόμη! . . . Αὐτὸ εἶνε ἡ συντέλεια τοῦ κόσμου.

ΑΡΤΕΜΙΣ (πλησιάζει πρὸς τὸ παράθυρον)

Πραγματικῶς ἡ καιρὸς δὲν εἶνε διόλου εὐχάριστος. . . Ἔχεις δικαίον, φίλε μου. Ἐσύ δὲν μπορείς νὰ ἔγῃς ἔξω ἀπὸ τὸ σπῆτι. Εἰς τὴν ἡλικίαν σου θὰ ἦτο ἀφροσύνη. (Σάκεται). Ἐὰ ἔσταλνα τὴν γρη῏-Μάρθαν, ἀλλ' αὕτη εἶνε πολὺ βλάξ. Ἐὰ ὑπόσχω ἑγὼ, ἐτελείωσα! Ἐὰ μὲ συγχωρήσῃτε, κύριε κόρη, δὲν εἶνε ἀληθὲς; (Ἐξέρχεται ἐκ τοῦ συρταρίου τοῦ γραφείου της φιαλίδιον μετὰ μικροῦ χαρτίου).

ΚΟΜΙΤΤΙΟΣ

Ἄλλὰ δὲν ἤμπορῶ τάχα ἑγὼ νὰ σὰς προσφέρω αὐτὴν τὴν μικρὰν ἐκδούλευσιν, δεσποινίς;

ΑΡΤΕΜΙΣ

Σαῖς! ὦ Θεέ μου! . . . (Ὁ Φραγκίσκος ἐξέρχεται). Ἐί λέγετε!

ΚΟΜΙΤΤΙΟΣ

Σὰς βεβαίῳ ὅτι θὰ μὲν προσφέρεται σὰς ἀληθινὴν ἐκδούλευσιν, ἐὰν μὲν χρηρηγήσῃτε τὴν εὐκαιρίαν νὰ σὰς φανῶ χρήσιμος. . . διότι δὲν ἀντέχω εἰς τὸ μέγα βάρος τῆς εὐγνωμοσύνης μου. Ἄς ἴδωμεν λοιπὸν, εἶνε ἀρχὴ γὰ τόσον δύσκολον νὰ δοθῇ αὐτὸ τὸ φάρμακον;

ΑΡΤΕΜΙΣ

Μὰ θέλετε πραγματικῶς νὰ ὑπόσχετε σὰς;

ΚΟΜΙΤΤΙΟΣ

Σὰς τὸ εἶπα.

ΑΡΤΕΜΙΣ (μετὰ βραχίον διαταγῶν)

Ἦστω. Ἐὖ πραγματικῶς εὐκαλιώτατον. Ἴδου τὸ φάρμακον. (Δίδει αὐτὴ τὸ φιαλίδιον μετὰ τοῦ χαρτίου). Καὶ ἴδου ἡ τρῶπος τῆς χρήσεώς του. Δυστυχῶς κανεὶς ἀπὸ αὐτοῦ τὰς πτωχούς ἀνθρώπους δὲν γνωρίζει γράμματα. Ἐὰ τοὺς ἐξηγήσῃτε σὰς τί πρέπει νὰ πράξουν. (Ὁ Φραγκί-

σκος θὰ σὰς ὀδηγήσῃ μέχρι τῆς μικρᾶς θύρας τοῦ κήπου μου. Ἐκεῖ θὰ εὕρετε ἕνα μονοπάτι, τὸ ὁποῖον θὰ σὰς ὀδηγήσῃ κατ' εὐθείαν εἰς τὴν καλύβην τοῦ ἀσθενούς. Εἶνε ἕνας ξυλοκόπος ὀνόματι Καδοῦ. . . Αἱ Μαῖριαι, καθὼς γνωρίζετε, ἔχουν πάντοτε σχέσεις μὲ τοὺς ξυλοκόπους. Φραγκίσκε! . . . Ἴδου εἶνε αὐτός; . . .

ΦΡΑΓΚΙΣΚΟΣ (εἰσερχόμενος καὶ φέρων φανὸν καὶ εὐρὴν μανδύαν εἰς τὴν χεῖρα)

Νά, κύριε, πάρετε αὐτὸ τὸ φανῶρι, εἰδαμὴ ἀλλῶς θὰ χαθῆτε.

ΚΟΜΙΤΤΙΟΣ

Ἰὺ χριστῶ, γέροντά μου. (Λαμβάνει τὸν φανὸν καὶ σκεπάζεται διὰ τοῦ μανδύου. Καθ' ἑαυτὸν παρατηροῦν ἐντὸς τοῦ κατόπτρου). Ἐί ὀρθία μεταξιφίσεις! . . . Μοιάζω μὲ τὸν Διογένην! (Μεγαλαφώνως). Ἐμπρὸς λοιπὸν. Ἄς πηγαίνωμεν.

ΑΡΤΕΜΙΣ

Ἐὰ ἐπιστρέψετε;

ΦΡΑΓΚΙΣΚΟΣ

Ἄκουτ' ἐκεῖ! Βέβαιον. Δὲν πρέπει νὰ μὰς φέρῃ ὀπίσω τὸ φανῶρι καὶ τὸν μανδύαν;

ΚΟΜΙΤΤΙΟΣ

Ἀναμφιβόλως. . . Ἐὰ ἐπιστρέψω διὰ νὰ σὰς ἀποχωρητήσω. (Ἐξέρχεται μετὰ τοῦ Φραγκίσκου διὰ τῆς μικρᾶς θύρας ἀριστεροῦθεν τῆς σκευοθήκης).

ΣΚΗΝΗ Γ'

ΑΡΤΕΜΙΣ, μένουσα μόνη ἐπὶ τῶν σιγῶν, εἶτα ΕΚΤΩΡ, ΤΗΘΟΝΕΤΟΣ καὶ ΦΡΑΓΚΙΣΚΟΣ.

ΑΡΤΕΜΙΣ (σόνουος)

Φεβοίμηκε ὅτι χρειάζεται εἰς αὐτὴν τὴν περιστασίαν ἕτι τι περισσώτερον πρὸς μάγισσαν. . . Χρειάζεται ἄγγελος Κυρίου διὰ νὰ ἐξαγάγῃ κιντὸν τὸν ἀνθρώπον ἀπὸ τὴν βελτίαν ἀβύσσου, εἰς τὴν ὁποῖαν ἔπεσαν. (Ἀκούονται σφοδρὰ κτύποι εἰς τὴν ἐξόδουραν). Ἐί θόρυθος εἶν' αὐτός; (Οἱ αὐτοὶ ἐπαναλαμβάνονται). Κτυποῦν εἰς τὴν θύραν τῆς κατοικίας μου. . . Ποῖος νὰ εἶνε τίτιον ἄρην; (Διακρίνεται πρὸς τὴν θύραν καὶ ἀκροῦται. Ἀκούεται θόρυθος φωνῶν). (Ὁ ὑποκόμης Μωλδὸς! . . . Ἄ! εἶνε ἡ φίλος του, περὶ τοῦ ὁποῖου μὲν ἔλεγαν. . . Ἄς ἔλθῃ ἱππῶν, Μάρθα! . . . (Λαμβάνει κέντημα καὶ κἀθῆται. Ἐπίρχεται ὁ Ἐκτωρ ἀσπυροθύμως ὑπὸ τοῦ Ἰθονέτου). (Ὁ Ἐκτωρ περιβιάζεται κνηγετικῶν ἐνδομασίαν, φέρει δὲ δύο πιστόλια εἰς τὴν ζώνην του. (Ὁ Ἰθονέτος ἵσταται εἰς ἐπίστασιν τινα καὶ φαίνεται φοβισμένος. Ἀμφότεροι περιφέρουσι βλέμμα περιεργὸν ἐντὸς τῆς ἀβύσσου. (Ὁ Ἀρτεμὶς ἐγερθεῖσα πρὸς στιγμὴν διὰ ν' ὑποτακθῆσῃ τὸν χειριστὸν τοῦ Ἐκτωρος, κἀθῆται ἐκ νέου καὶ ἐκακοῦσθαι τὸ κέντημά της, ἐνῶ συνδιαλέγεται)

ΕΚΤΩΡ

Κυρία. . . ἐντρέπομαι κάπως, ὅτι ἐξέβισα τὴν εἰσόδον τῆς κατοικίας σας, ἀλλ' ἐν κλήκον

ἐπιτακτικὸν μὲ ἐξηναίγκασε νὰ τὸ πράξω. Κυρία, ὀνομάζομαι . . .

ARTEMIS

Ἵποκάμης Ἐκτωρ Μωλεόν ;

YBONETOS (ταρασσομένος ἔτι μάλλον καὶ σύρων τὸν Ἐκτορα ἐκ τῆς χειρὶδος)

Ξεύρει καὶ τὸνομά σας, κύριε ! . . .

EKTOR

Ναί, κυρία, ὀνομάζομαι Ἐκτωρ καὶ σὰς ζητῶ συγγνώμην, ἂν ἔχω τὸ ἀτύχημα νὰ ὑπεθυμίζω ὡς ἐκ τοῦ ὀξυθύμου χαρακτήρός μου τὸ ἐλάττωμα τοῦ ἐνδόξου δμωνύμου μου.

ARTEMIS (μετὰ σοβαρότητος)

Τοῦ υἱοῦ τοῦ Πριάμου ; — Ναί, ἦτο νέος κομμάτι παράφορος, ἔνεκα τῆς ζωηρότητός του, ἀλλὰ κατὰ βάθος ἀξιόλογος.

EKTOR

Τὸν ἐγνωρίσατε ;

ARTEMIS

Ἴσως.

EKTOR

Ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει, κυρία, στοιχηματίζω ὅτι δὲν ἀγνοεῖτε οὔτε τίνας λόγου ἔνεκα ἔρχομαι ἐδῶ.

ARTEMIS

Καὶ αὐτὸ πράγματι εἶνε πιθανόν.

EKTOR

Ὅπωςδὴποτε θὰ σὰς τὸ εἶπω.

YBONETOS (ταπεινῇ τῇ φωνῇ)

Εἶνε περιττόν, κύριε.

EKTOR

Σιώπησε σὺ !

YBONETOS

Μὰ ἀφήστε τὴν ποῦ σὰς λέγω, ἀκούστε με, δὲν θὰ καταλάβετε τίποτε. Ἐγὼ εἶμαι ἀπ' αὐτὰ ἐδῶ τὰ μέρη καὶ τῆς γνωρίζω καλὰ αὐταὶ τῆς ἱστορίας. Σὰς παρακαλῶ, κύριε, ἀκούσατε νὰ σὰς μιλῶσω λιγάκι . . . Δὲν εἶμαι καὶ τόσον ἀπαιδέυτος ὅσον στοχάζεσθε, ἂν καὶ δὲν ἠμπόρεσα ποτὲ νὰ μάθω οὔτε νὰ διαβάξω οὔτε νὰ γράψω.

EKTOR

Κτῆνος !

YBONETOS

Σὰς ὀμιλῶ σοβαρῶς, κύριε, ἀκούστε με· ἔχω παρατηρήσει ἓνα πρᾶγμα πολὺ σπουδαῖον. (Τὸν σύρει ὀλίγον παράμερα). Ἵπάρχουν, κύριε, δύο εἶδη φαινομένων, τὰ φυσικὰ καὶ τὰ ὑπερφυσικὰ. (Ὁ Ἐκτωρ ποιεῖ κινήματα ἀνυπομονησίας). Λοιπὸν, κύριε, ὅσα βλέπομεν ἀπόψε δὲν εἶνε φυσικὰ. Αὐτὸ τὸ σκοτεινὸν δάσος, αὐτὴ ἡ φοβερὰ κροκοκίρια, αὐτὸ τὸ ἐρημικὸν σπιτί, αὐτὴ ἡ κυρία ἡ σοβαρὰ, ἡ ὀρεῖα καταγίνεται ἡσυχία εἰς τὸ κίνημά της . . . νὰ ! . . . κῦτταξε πῶς λάμπουν τὰ μάτια της,

κύριε . . . Αὐτὸ εἶνε φυσικὸν πρᾶγμα εἰς τὴν ἡλικίαν της ; σὰς ἐρωτῶ ! . . . Συμπεραίνω λοιπὸν . . .

EKTOR

Μίαν λέξιν ἂν προσθέσῃς ἀκόμη, σὲ πετῶ ἀπὸ τὸ παράθυρον, καὶ αὐτὸ θὰ εἶνε φαινόμενον πολὺ φυσικόν . . . Σὰς ζητῶ συγγνώμην, κυρία· ἐπιτρέψατέ μοι νὰ ἐξακολουθήσω τὴν διηλίαν μου. Ἵβνας φίλος μου . . . ἡ κάλλιστος ἐξ ὄλων τῶν φίλων μου . . .

ARTEMIS

Ὁ κ. Ἑρρικός Κομιλίγιος ;

EKTOR

Μάλιστα, κυρία. (Ἵν τῷ μεταξύ ἡ Φραγκίσκος ἔχει εἰσελθεῖ ἀθορύβως ἀπὸ τῆς εἰς τὸ βάθος μικρᾶς θύρας, τοποθετεῖται δὲ ἀθορύβως ἐπίσης παρὰ τὸν Ἵβονέτον).

YBONETOS (ἀντιλαμβανόμενος τῆς παρουσίας του)

Κύριε, κύριε ! . . . κυττάξατε αὐτὸν ἐδῶ ! . . . νὰ σκάσω ἂν δὲν εἶνε ἡ μάγος Μαρλίνος ἐλαζώντανος ! . . . Πιστεύσατέ με, κύριε ! . . . ἐγὼ εἶμαι ἀπ' ἐδῶ, ἀπὸ τὴν Ηρεττανίαν . . . λόγῳ τιμῆς σὰς λέγω ! . . . Παρατηρήσατε, κύριε, ὅτι ἔχει ἄλλα του τὰ δόντια ! . . . σὲ τέτοια ἡλικία ἀκούσθηκε ποτέ ;

EKTOR

Μὰ ἐπὶ τέλους θὰ τελειώσῃς, ἡλίθιε ; . . . Ἄν φοβῆσαι, φύγε.

ARTEMIS

Ἵσύχασε, καλέ μου ἄνθρωπε· δὲν βλέπεις ὅτι ὁ κύριός σου βυστᾶ ἐπάνω του ὀλοκλήρον ἔπλοστασίον ; Ἄληθινά, κύριε Μωλεόν, — συγχωρήσατε μίαν ἐπικρυμωμένην, ἡ ὁποία δὲν εἶνε πολὺ ἐνήμερος εἰς τοὺς τρόπους τοῦ φέρεσθαι. — Ἀλλὰ δὲν μοῦ λέγετε, παρακαλῶ, αὐτὸς εἶνε ὁ παραδεδεγμένος εἰς Παισιῖους συρμὸς διὰ νὰ κατακτῆ κανεὶς τὰ ἰδιαιτέρως διαμαρτυρικὰ καὶ τὰς καρδίας ; . . . Εἶνε πολὺ ἄνετον αὐτὸ τὸ μέσον . . . Ἄπλουστεύει τὴν ἐνέργειαν.

ΦΡΑΓΚΙΣΚΟΣ (μὲ φωνὴν ἀσθενῆ γέροντος)

Αἶ ! αἶ ! . . . εἶνε συρμὸς ἐπιποτικός ! (Ἄποσύρεται εἰς τὸ βάθος τῆς σκηνῆς. Ὁ Ἐκτωρ τὸν παρατηρεῖ μετ' ἐκπλήξεως).

YBONETOS

Αὐτοὶ περιπατοῦν τὰ ἔπλα, κύριε . . . Τοὺς γνωρίζω καλὰ, σὰς λέγω. Ἵβνὸς ἐγεννήθηκα εἰς τὴν χώραν τῶν στριγγλῶν καὶ τῶν μάγων . . .

ΦΡΑΓΚΙΣΚΟΣ (ἀπὸ τοῦ βάθους τῆς σκηνῆς, μὲ φωνὴν ἀρρενωπὴν, ἐνθ' ἀπλώνει ἐν μάκτρον)

Εἰς αὐτὴν εὐρίσκεσαι.

EKTOR (στραφόμενος ζωηρῶς)

Ποῖος ὀμιλῆσε ; (Ἵ Ἄρτεμις ἐξακολουθεῖ νὰ κεντᾷ ἡσύχως).

YBONETOS

Πάμε, κύριε . . . πάμε, γιατί θὰ χάσω τὸ μυαλό μου.

EKTOR

Βλακκ καὶ δειλέ ! . . . (Ἵν ἐξάφει). Δὲν ἐμπάζομαι ἐγὼ, κυρία, μὲ πειθοχρῶσθαι τεχνάσματα. Δὲν θὰ φύγω ἀπ' ἐδῶ, πρὶν ἐπανιῶσαι σῶσον καὶ ὑγιᾶ τὸν φίλον, τὸν ὁποῖον ὑπὲρ πάντα ἄλλων ἀγαπῶ. Ἵνωρίζω ὅτι εἰσῆλθεν ἐδῶ πρὸ πολλῆς ὥρας . . .

ARTEMIS

Καὶ σὰς ἐπεφόρτισε νὰ ἔλθετε νὰ τὸν ζητήσετε ; Καὶ ἂν εὐρεν ἐδῶ τὸ μυστηριώδες ἄτομον, τὸ ὁποῖον ἀνεζήτηε καὶ τὸ ὁποῖον ἡλίθιε νὰ συναντήσῃ, νομίζετε ὅτι εἶνε εὐχάριστον πρᾶγμα νὰ τοῦ διαταράξῃτε τὴν ἡσυχίαν του ;

EKTOR

Τὸ μυστηριώδες ἄτομον ; Αἶ, κυρία, ἐγὼ δὲν πιστεύω οὔτε εἰς τὰς μαγίσσας οὔτε εἰς τὰ τραπέζια, σὰς προειδοποιῶ· ἐδῶ δὲν πρᾶκεται περὶ μαγείας· ἐδῶ ὑπάρχει ἐλοπολοκία, ἐπικίνδυνος ἴσως, τὴν ὁποῖαν θ' ἀνακαλύψω.

ARTEMIS

Δὲν πιστεύετε εἰς τὰς μαγίσσας, κύριε Μωλεόν ; Ἄλλ' ἂν ἐγὼ σὰς πειρῶμαι τὴν ἀκαταμάχητον ἀπόδειξιν ὅτι εὐρίσκεσθε ἐνώπιον ἐνὸς τοιοῦτου ὄντος, ἀνωτέρου τῶν ἀνθρώπων, τί θὰ ἐλέγετε ;

YBONETOS

Ἵ' ἀκούσατε, κύριε ; δὲν μὲ πιστεύετε τώρα ; Ἵὸ ἠμολογεῖ πῶς εἶνε μάγισσα ! . . .

EKTOR (ἀποθῶν αὐτὸν)

Θὰ ἔλεγα, κυρία, θὰ ἔλεγα . . . Ἐἶ ! μὰ αὐτὸ εἶνε ἀδύνατον !

ARTEMIS

Ἵδῶ πλησίον, δύο βήματα, ἡμπορῶ νὰ σὰς παράσχω τὴν ἀπόδειξιν . . . Ἄπαλλᾶττω τῆς δοκιμασίας αὐτὸν τὸν νέον, ἥτις δὲν θ' ἀντιῆξε. (Διαμάνουσα τὸ κηρίον). Ἀκολουθήσατέ με, ἂν τολμάτε.

YBONETOS (προσπαθῶν νὰ ἐμποδίσῃ τὸν Ἐκτορα)

Μὴ πάτε, κύριε ! . . . γιὰ τὴν ζωὴ σας ! . . . γιὰ τὴν ψυχὴ σας εἰς τὸν ἄλλον κόσμον ! . . . Μὴν πάτε ! . . .

EKTOR (μετὰ τινος στιγμῆς διαταγμοῦ ἀποθῶν βεβῶως τὸν Ἵβονέτον)

Σὰς ἀκολουθῶ. (Ἵ Ἄρτεμις ἐξέρχεται διὰ τῆς πλαγίας θύρας ὁ Ἐκτωρ τὴν ἀκολουθεῖ).

ΣΚΗΝΗ Ζ'

ΦΡΑΓΚΙΣΚΟΣ καὶ YBONETOS

YBONETOS

Χριστέ καὶ Παγκύρια μου ! . . . Καὶ μὲ ἀφίει μόνον μὲ τὸν Μαρλίνον ! . . . (Παρατηρεῖ τὸν Φραγκίσκον διὰ τῆς ἄρας τοῦ ὀφθαλμοῦ).

ΦΡΑΓΚΙΣΚΟΣ

Αἶ ! παλλήκαρι ! . . .

YBONETOS (μετὰ σοβαροῦ)

Κύριε . . . Ἵξοχώτατα ! . . . (Καθ' ἑαυτὸν). Ἵώρα θὰ μὲ μεταβάλλῃ σὲ κανένα ζῆον.

ΦΡΑΓΚΙΣΚΟΣ

Πλησίον ! . . . (Ὁ Ἵβονέτος πλησιάζει μετὰ δυσπιστίας καὶ ἡ Φραγκίσκος τὸν παρατηρεῖ μειδιῶν, αὐτὸς δὲ γελᾷ ἐπίσης ἡλιθίως διὰ νὰ φανῇ ἄριστος. Ὁ γέροντ' αὐτῷ ἐλαφρὸν κτύπημα εἰς τὴν παρεῖον).

YBONETOS (φέρων τὴν χεῖρα εἰς τὴν παρεῖον)

Ἵραξ ! . . . τώρα μοῦ ἐμάχυσσε τὸ ἓνα μάγουλο ! . . .

ΦΡΑΓΚΙΣΚΟΣ

Πῶς σὲ λένε ;

YBONETOS

Ἵβονέτον, ἐξοχώτατα.

ΦΡΑΓΚΙΣΚΟΣ

Λοιπὸν, Ἵβονέτε μου . . .

YBONETOS

Ξεύρει τὸ ὄνομά μου ! . . . Αὐτοὶ εἰ μάγοι, ἀγκαλὰ, τὰ ξέρν' ὅλα ! . . .

ΦΡΑΓΚΙΣΚΟΣ

Μοῦ κανεὶς μιὰ χάρι ;

YBONETOS

Ἄκουε ἐκεῖ, ἐξοχώτατα ! . . . (Καθ' ἑαυτὸν). Κῆτε φ' ἑρῶν θὰ μοῦ ζητήσῃ τώρα ! . . . Πᾶσι ! . . . ἰκολοῦσθηκα.

ΦΡΑΓΚΙΣΚΟΣ (δεικνύων τὴν τράπεζαν, ἐφ' ἧς ἀπομύνασαι τὰ λείψανα τοῦ δείπνου)

Πᾶρε αὐτὸ τὸ τραπέζι καὶ βάλε το ἐκεῖ πέρα.

YBONETOS

Μάλιστα, ἐξοχώτατα . . . (Καθ' ἑαυτὸν). Ἵὸ εἶνε κανένα τραπέζι μαγαυμένον . . . Προσοχῇ ! (Ἵσπῶσθε τὴν χεῖρα μετὰ προφυλάξεως ἐπὶ τῆς τραπέζης καὶ μετ' ἀνυσυχίας. Ἵ Ἐκτωρ ἀνοίγει ἀμφότερα τὰ φύλλα τῆς εἰς τὸ βάθος θύρας. Ὁ Ἵβονέτος ἐγείρων τὴν τράπεζαν τὴν μεταφέρει καὶ τὴν ἀποθέτει ἐκτὸς τῆς θύρας, εἰτα ἐπιστρέφει).

ΦΡΑΓΚΙΣΚΟΣ

Ἵώρα, Ἵβονέτε . . .

YBONETOS

Ἵξοχώτατα ! . . . (Καθ' ἑαυτὸν). Ἵχ ! τώρα θὰ μοῦ δώσῃ τὴν μαγικὴν σκόνην ! . . .

ΦΡΑΓΚΙΣΚΟΣ (δεικνύων αὐτῷ ἔδραν).

Καθίσε ἐκεῖ καὶ ἀναπαύσου ! (Ὁ Ἵβονέτος καθίσκει μετὰ στενοχωρίας. Ὁ Φραγκίσκος τὸν παρατηρεῖ σύννεγρος. Ὁ Ἵβονέτος σχεδὸν ὀκνητικῶς διαγῆ. Βιάσθαι. — Εἶτα ἀνοίγεται ἡ πλαγία θύρα καὶ ἐμφανίζεται ἡ Ἐκτωρ κρατῶν τὸ φῶς καὶ προηγούμενος μετ' ἐνδοξασθῶν βαθῶς σεβασμοῦ τῆς Ἄρτεμιδος).

ΣΚΗΝΗ Η'

ARTEMIS, EKTOR καὶ οἱ PHEENITES

YBONETOS (ἐγγυφόμενος)

Ἵ ! νὰ πεῦ (ἐλαζάσθη ἡ θειαστος ! . . . (Πλησιάζων πρὸς τὸν Ἐκτορα). Λοιπὸν, κύριε . . . ἐπεισθᾶκατε τώρα ; Δὲν σὰς τὸ ἔλεγα ἐγὼ ! . . .

Ἐγὼ εἶμαι ἀπὸ τὴν Βρεττανίαν!... Νὰ ἤξευ-
ρετα πῶς μὲ ἐμεταχειρίσθη αὐτός ὁ μάγος ὁ
Μερλίνος!... Ἴ ἀχρεῖος γέροντας!...

ΕΚΤΩΡ (αὐστηρῶς)

Σιώπησε! (Δαμιᾶνει τὸν μανδύαν του ἀποτεθει-
μένον εἰς μίαν γωνίαν καὶ προχωρῶν σοβαρῶς πρὸς
τὴν Ἀρτέμιδα, ὑπακλίνεται πρὸ αὐτῆς εὐσεβάστως
εἶτα μετὰ τῆς αὐτῆς σοβαρότητος προχωρεῖ καὶ ὑπο-
κλίνεται ἐπίσης πρὸ τοῦ Φραγκίσκου. Ὁ Ὑθονέτος
τὸν παρακολουθεῖ κατὰ βῆμα ἀπομιμούμενος πᾶσαν
αὐτοῦ κίνησιν. Μεθ' ὃ ἀμφότεροι ἐξέρχονται διὰ τῆς
θύρας τοῦ βᾶθους. Ὁ Ὑθονέτος παρακολουθεῖ τὸν
κύριόν του, στρέφεται καὶ χαιρετίζει ἐκ νέου. Ἢ Ἀρ-
τεμις καὶ ὁ Φραγκίσκος προσβλέπουσιν ἀλλήλους γε-
λώντες).

ΕΚΗΝΗ Θ'

ARTEMIS, ΦΡΑΓΚΙΣΚΟΣ εἶτα ΚΟΜΙΓΓΙΟΣ

ARTEMIS (Ἰσταμένη παρὰ τὴν μικρὰν θύραν
καὶ ἀκρουμένη).

Αὐτός εἶνε!... Ἦτο καιρός!... (Ὁ Κομιγ-
γιος κρατῶν τὸν φανὸν καὶ περιτετυλιγμένος εἰς τὸν
εὐρὺν μανδύαν διάδροχον ἐκ τῆς γιάνος, εἰσέρχεται ἐκ
τῆς θύρας τοῦ βᾶθους πρὸς τὰ δεξιὰ). Ἄχ, Θεέ
μου!... εἰς τί κατάστασιν εἶδα!... Ἐγίνετε
μούσκαυμα!... (Τὸν βοηθεῖ ὅπως ἀναβάλῃ τὸν
μανδύαν του). Καθίστα γρήγορα νὰ ζεσταθῆτε!...

ΚΟΜΙΓΓΙΟΣ

Λισθάνομαι πραγματικῶς τὴν ἀνάγκην. (Το-
ποθετεῖται παρὰ τὴν ἐστίαν). Τὸν ἀσθενῆ σας, δε-
σποινίς, τὸν ἀφήκα νὰ κοιμάται βελύτατα.

ARTEMIS

Ἄ! τόσον τὸ καλλίτερον. Σὰς εὐχαριστῶ
πολύ. Ἀπομένει ἀκόμη ἀρκετὸν μέρος ἀγαθοῦ
εἰς τὴν ψυχὴν σας.

ΦΡΑΓΚΙΣΚΟΣ (ἴσπει ξύλα εἰς τὸ πῦρ τῆς ἐστίας καὶ
δισυθύνεται πρὸς τὸ βᾶθος τῆς σκηνῆς ἀποκομίζων
τὸν φανὸν καὶ τὸν μανδύαν ἐνῆ ἑτοιμάζεται νὰ
ἐξέλθῃ, στρέφεται)

Φρόνιμα, νέοι, φρόνιμα! (Ἐξέρχεται).

[Ἐπίεται τὸ τέλος]

ΔΗΜΩΔΕΙΣ ΜΥΘΟΙ

Η ΓΙΑ ΔΑ

Τῆ γίδα τὴν ἐφτιασε ὁ Διάβολος, μὰ δὲν ἐλυγοῦ-
σαν τὰ πόδια τῆς ἔστειλε πάντα ἄρθρῃ καὶ ἐφοφοῦσαν
ὅλα τὰ γίδια.

Μία ἡμέρα τὴν εἶδε τοῦ Χριστοῦ καὶ τοῦ εἶπε:
— Ἐφτιασα ἕνα πρᾶμα, μὰ δὲν μπορῶ νὰ τὸ
κάνω νὰ κάτῃ καὶ μοῦ φοφάει.

Τότε ὁ Χριστὸς ἐβγάλε τὴ βουβλά του καὶ τὴν
ἐβούλλωσε εἰς τὰ δύο γόνατα καὶ ἀμέσως ἐκάθισε.

Γιὰ τοῦτο τὰ γίδια ἔχουν εἰς τὰ δύο μπροστινὰ
ποδάρια ἀπὸ μία βουβλά εἰς τὰ γόνατα.

Ὁ Διάβολος ἔσκασε ποὺ ὁ Χριστὸς ἐφτιασε κα-
λῆτερο πρᾶμα ἀπ' αὐτὸν καὶ ἐμάζεψεν ὅλους τοὺς
λαγούς καὶ τοὺς βάνει κάθε νύκτα καὶ ὀργίζουν
τὰ χωράφια του, καὶ ὅσοι δὲν πηγαίνουν, ἐκείνους
τοὺς ἀφίνει καὶ τοὺς πιάνουν τὰ λαγωνικά.

ΓΕΩΡΓΙΚΑΙ ΕΠΙΣΤΟΛΑΙ

ΠΕΡΙ ΘΕΡΙΣΜΟΥ

Σφίγγει, ἀραλλοῦται, τὰ δράγματα
μὴ παροῦν τις
ἕϊπρ' οὐκ ἔστιν ἄνδρας,
ἀπόλλυτο χ' οὕτως ὁ μισθός.
Πλάτωνος.

Ἦδη πρὸ 2200 ἐτῶν ὁ Θαλόκριτος, ὁ ποιη-
τῆς τῶν ἀγροτικῶν εἰδυλλίων, συνεβούλευεν εἰς
τοὺς δέτας τῶν θεριστῶν του νὰ σφιγγουν τὰ
χειρῶλα, δηλ. νὰ δένουν σφιγκτὰ τὰ δερμάτια,
ἵνα μὴ ὁ διερχόμενος διαβάτης τοὺς ὑνομάσῃ
σάπιους καὶ ἀναξίους τοῦ ἀκριβοῦ ἡμερομισθίου
των. Ἢ ἔργασία αὕτη τοῦ θερίματος ἐξακο-
λουθεῖ μέχρι σήμερον ἀκόμη νὰ εἶναι ἡ μεγαλι-
τέρη προντίς τῆς ἐποχῆς τοῦ θερισμοῦ.

Τὰ δερματικά του σίτου πόσον εὐθραυστα εἶναι
πρέπει νὰ τηρῶνται ἐπιμελῶς ὑγρὰ διὰ νὰ δένουν.
Ἄλλ' ἔταν ἡ σίτος εἶναι βραχὺς, χρειάζεται δι-
πλοῦν «δερματικόν», διότι τοῦ μονοῦ καλάμου τὸ
μῆκος δὲν ἐπαρκαί. Ἄλλ' ἔταν ἡ σίτος μένη
πολύ κοντός, δὲν ἀρκεῖ οὕτε τὸ διπλοῦν δερματι-
κόν, καταφεύγουν δὲ εἰ χωρικεῖ εἰς τὰ χόρτα
τοῦ βάλτου διὰ νὰ ἐπιτύχουν δερματικά ἐκ κυ-
πείρου. Τάχα διατί δὲν καλλιεργεῖται καὶ ἡμεῖς,
ὡς γίνεται ἀλλαγῶν, τὴν βρίζαν, τὸ μεγαλόσω-
μον τοῦτο φυτὸν, ἕπερ εἰς ὑγρὰς τοποθεσίας
φθάνει εἰς ἀνάστημα ἀνδρός καὶ παράγει οὕτω
δερματικά μονοκόμματα ἄριστα. Μήπως ἡ μικρὰ
ποσότης σταχύων βρίζης ἀναμιγνυμένη μετὰ
τοῦ σίτου δύναται νὰ παραβλάπτῃ τὴν ποιότητα
τοῦ ἀρτοκάριου;

Δυστυχῶς, ἂν καὶ ἡ βρίζα εἶναι σιτηρὸν
παράγον ἄρτεν ἀριετὰ καλῆς ποιότητος, ὄρε-
πτικόν, εὐγευστον καὶ ἴσιον καὶ αὐτοῦ τοῦ σίτου
ὕγιεινότερον, τὸ ἐμπόριον ἐν Ἑλλάδι δεικνύεται
πολύ ἀσπληρὸν πρὸς τοὺς σίτους τοὺς ἀναμιγ-
μένους ἔστω καὶ μὲ μικρὰν ποσότητα βρίζης,
διότι, ἐὰν αὕτη δὲν καταστρέφῃ τὴν ποιότητα,
βλάπτει ὀλίγον τὴν λευκότητα τοῦ ἄρτου.

Αἱ ἀπλαῖ λεγόμεναι θεριστικαὶ μηχαναί, εὐ-
θηναί, εὐχρηστοὶ καὶ ἐμεταχειριστοί, ἔλυσαν
κατὰ μέγα μέρος τὸ ζήτημα τοῦ θερισμοῦ τῶν
σιτηρῶν μὲ μίαν τοιαύτην εἰς ἐργάτης μετὰ
δύο ἵππων θερίζει εἰς ἐπίπεδον ἀγρὸν ἀριετὰ τε-
λειῶς 40-50 στρέμματα τὴν ἡμέραν. Ἄλλ' ἡ
μηχανὴ αὕτη θερίζει τὸν σίτον πολὺ πλησίον
τῆς γῆς καὶ ἔταν συμβαίνει νὰ εἶναι ὑψηλός,
παράγει οὐχὶ «κρυπεθίρι» ἀλλὰ καλάμους πολὺ
μακροῦς. Διὰ τοῦτο ἡ μηχανὴ εἶναι κατὰλλήλος
διὰ χαμηλὰ σπικτὰ, ἴσως διὰ κριθῆν καὶ βρό-
μην, ἢ διὰ λίαν ὑψηλὰ, βρίζαν π. χ., ἔταν σκο-
πὸς εἶναι ν' ἀποκτήσωμεν ἕσον ἔνεστι περισσό-
τερα ἄχυρα μακρὰ χρήσιμα τῇ βιομηχανίᾳ.

Ἄλλὰ τὸ χεῖριστον πάντων ἡ μηχανὴ αὕτη
κόπτει τὸ σπικτὸν καὶ τὸ ἀφίνει ἄδατον.

Ἦδη πρὸ εἰκοσαετίας εἰσῆχθησαν εἰς τὴν
Θεσσαλίαν εἰς τὸ κτήμα Ἰθιδίνιον αἱ πρῶται
δερματοθετικαὶ θεριστικαὶ μηχαναί, αἵτινες ἔδενον
τὰ δερμάτια μὲ σύρμα. Ὁ λίαν ἀξιώετινος οὗτος
νεωτερισμὸς ὀφείλεται εἰς τὸν κ. Α. Κασσαβέ-
την, ὅστις βραδύτερον ἐδώρησε τὸ κτήμα εἰς τὸ
Ἑλληνικὸν δημόσιον, ἕνα γίνῃ Γεωργικὴ σχολή.

Βεβχίως αἱ ὀγκώδεις ἐκεῖναι μηχαναὶ δὲν
ἦσαν πολὺ πρακτικαί, διότι ἦσαν βραδύταται
τὴν ἔλξιν, καὶ τὸ σύρμα βραδύ καὶ πολυδάπκνον
ἐδυσχέραιεν ἰδιαζόντως τὸν ἀλωνισμὸν. Σήμε-
ρον διασφίζονται εἰς διάφορα μέρη τοῦ κτήματος
περίεργα περίπλοκα τεμάχια σιδήρου, ὀγκώδεις
τροχοί, βαρέαι βράβδοι κτλ., λείψανα τῶν πα-
λαιῶν τούτων δαιτικῶν μηχανημάτων. Φιλίνεται
ὅμως ὅτι μ' ἕλον τὸ βάρος των, μ' ἕλον τὸν πε-
λώριον ὄγκον των, εἰργάσθησαν ἀριετὰ καὶ
ἐγῆρασαν ἐργαζόμεναι. Ἦδὲ οὐδαὶς ἐπιμήθη τὸν
κ. Κασσαβέτην, ὅσον ἀφορᾷ εἰς τὰ μηχανήματα
ταῦτα, ἡ σπόρος τῆς προόδου ἢ τὸσον φιλοτι-
μως διέσπειρεν ἡ φιλοπόροδος ἀνὴρ, ἔβλάστησε
μ' ἕλα ταῦτα Θεσσαλίᾳ. Ἢ Γεωργικὴ σχολὴ
τὰ πρῶτα ἔτη τῆς συστάσεώς της ἔφερε νέας
δαιτικὰς μηχανὰς πολὺ τελειότερας, αἵτινες ἔδενον
μὲ σπάγον. Ἦδη ἡμεῖς μετὰ πάροδον ἱκανῶν
ἐτῶν αὕτη ἐπροτίμησε τὰς ἐν τῇ μεταξύ λίαν
βελτιωθεῖσας δαιτικὰς θεριστικὰς μηχανὰς τοῦ
συστήματος Ἀδριάνε, αἵτινες ἐπίσης δένουν μὲ
σπάγον. Δὲν γνωρίζομεν ἐκ τοῦ συναγγυῶ ἄλλα
συστήματα παρομοίων μηχανῶν, ὅστε νὰ ὀλιω-
μεν νὰ ἐκφέρωμεν συγκριτικὰς παρατηρήσεις
περὶ τῆς σχετικῆς ἀξίας των. Ἐκεῖνος τὸ ὄπισθεν
εἶδομεν καὶ βλέπομεν τὰς ἡμέρας ταύτας ἐν Ἀι-
δινίᾳ εἶναι μὲν δαιτικοθεριστικὴ μηχανὴ Ἀδριάνε,
ἣτις σύρεται ὑπὸ τριῶν κοινοτατων ἔγχευριων
ἵππων, ἐργαζομένων περίπου ἢ ἄρχε πρὸ μεσημε-
ρίας καὶ ἢ ἄρχε μετὰ μεσημερίαν· οὕτω θερί-
ζονται καὶ δένονται ἐπιμελῶς περίπου 35 στρέμ-
ματα τὴν ἡμέραν. Ἐἶναι δὲ ἡ ἔργασία τῆς τό-
σον τελεία, ὅστε καὶ χωρικεῖ πολλοὶ κατέφυγον
εἰς τὴν μηχανὴν προσφερόντες κατὰ κοιλὸν σπό-
ρου ἡμῶν κοιλὸν σίτου ὡς θεριστικά, ἦτοι μὲ
τὰς τριχοῦσας τιμὰς τοῦ ἡμερομισθίου περίπου
1,50 δραχμῆν κατὰ στρέμμα.

Ἦς τὰ λίαν ἀριετὰ, τὰ λίαν ὑψηλὰ, τὰ λίαν
κοντὰ, τὰ ἀτυκτὰ καὶ τὰ πλαγιασμένα σπικτὰ
ἀληθῶς ἡ μηχανὴ δὲν εἶναι ἐντελῶς ἀριετῆς.
Ἦς τὰ κανονικὰ ὅμως σπικτὰ σίτου, τὰ ὄπισθεν
παρουσιάζουσι τὸν μέσον ὄρον τῆς καταστάσεως
τῶν ἀγρῶν, ὃ ἔστι περίπου τὸ δύο τρίτα τοῦ ὅλου
κτήματος, ἡ μηχανὴ θερίζει καὶ δίνει οὐχὶ μόνον
ἐξ ἴσου καλῶς ὅπως εἰ ἐργάζεται θερισταί, ἀλλὰ
πολύ τελειότερον, διότι δὲν διαφεύγει ἐκ αὐτῆς οὐ-
δαὶς στάχυς καὶ εἰς μάτην ἀναζητεῖ ὁ ὀφθαλμὸς

τῶν πτωχῶν σταχυοσυλλεκτῶν στάχυν τινὰ δια-
φεύγουσα. Δηλαδή ἂν δὲν δυναμῶθαι νὰ ἔχωμεν
τὴν ἀξίωσιν νὰ θερίσωμεν ὅλους τοὺς ἀγρούς ὡς
πρέπει διὰ τῆς μηχανῆς ταύτης, πάντοτε δυνα-
μῶθαι νὰ θερίσωμεν δι' αὐτῆς τὰ δύο τρίτα τῶν
ἀγρῶν, ἐκτελοῦντες δι' ἐνὸς ἐργάτου καὶ τριῶν
ἵππων ἐργασίαν 12-15 κοινῶν ὀνητῶν, χωρὶς
νὰ φυγαδευθῇ τὸ χρέημα ἐκ τοῦ τόπου ὑπὸ μορ-
φήν ἡμερομισθίων. Ἄλλ' οὐ παντὸς πλεῖν ἐς
Κόρινθον! Βεβχίως ὁ τυχὸν κοινὸς ἐργάτης ἢ
ἡνίοχος ὀλίγον προσεκτικὸς δύναται νὰ ὀδηγῇ
τὴν μηχανὴν, πλὴν διὰ νὰ τὴν συνθέτῃ, διὰ νὰ
τὴν διατηρῇ κτλ. πρέπει νὰ ἔχη ἐπὶ κεφαλῆς
ἐπιπτάτην εἰδήμονα καὶ ἐμπειρον γνωρίζοντα
κατὰ βᾶθος τὸν περίπλοκον κάποιον μηχανισμὸν
τῆς, τὸ μυστικὸν τῶν διαφόρων κοχλιῶν, ἢ ἂν
βυθμίζεται ἐν τῇ ἔργῃ τὸ μέγεθος τοῦ δέματος,
καὶ τὸ ἀναγκαστὸν σφιγγιμὸν τοῦ σπάγου.

Σφίγγει, ἀραλλοῦται, τὰ δράγματα
μὴ παροῦν τις
ἕϊπρ' οὐκ ἔστιν ἄνδρας,
ἀπόλλυτο χ' οὕτως ὁ μισθός. (Πλάτωνος)

Π. ΔΗΜΗΤΡΙΑΔΗΣ

ΠΟΙΚΙΛΑ ΑΝΑΓΝΩΣΜΑΤΑ

Ο ΤΗΛΕΓΡΑΦΟΣ ΕΝ ΤΗ ΑΡΧΑΙΑΙ ΕΛΛΑΔΙ

[Ταῖς ταῖς ἐν Ἰσθμῷ καθηγητοῦ Φ. Ζαμβέλλου].

Αἱ πρῶται ἀπόπειραι πρὸς ταχέαν μετάδοσιν
ἀγγελμάτων καὶ εἰδήσεων εἰς τόπους μακρινούς
ἀνέρχονται εἰς τὴν ἀπωτάτην ἀρχαιότητα καὶ
ἐγεννήθησαν ὄχι ἐκ τῆς ἀνάγκης τῆς διευκολύν-
σεως ἐπικοινωνίας εἰρηρικῆς καὶ ἱμπορικῆς, ἀλλ'
ἐκ τῆς ἀνάγκης πρὸς δόλωσιν κινδύνου καὶ αἰ-
τησιον βοηθείας ἐν ταῖς πολέμοις, αἵτινες ἦσαν
συχνότατοι παρὰ τοῖς πρωτογόνοις ἐκείνοις λαοῖς.
Καθ' ἕλους δὲ τοῦ αἰῶνος τῆς ἀρχιότητος τὰ
τηλεγραφικὰ μέσα ἐξηκολούθησαν χρησιμεύοντα
μόνον πρὸς σκοπὸν πολεμικόν, οὐδ' ὑπάρχει ἕνος
χρήσεως αὐτῶν ἀδελμαῖς ἐν κερῆι εἰρήνης. Ἰστο-
ρικεῖ, στρατιωτικὸι συγγραφεῖς, λεξικογράφοι
θεώρησαν αὐτὰ πάντοτε ὡς τε ἀναφερόμενον
εἰς τὰ τοῦ πολέμου.

Τὸ δὲ κοινότατον καὶ σχεδὸν μόνον μέσον εὐ
ἐπισκοπῆς χρεῖται εἰ ἀρχαίᾳ ἦσαν εἰ κρυφοὶ ἢ
φρυκτοί, αἵτινες ἀνήπτοντο ἐπὶ τόπων ὑψηλῶν
καὶ συνήθως ἐγίνοντο ἕρκεσὶ ἀπ' ὑψηλοῦ. Ἦδη ἐν
τῇ Ἰλιάδι (Σ, 210) γίνεται ἐν τοῖς παρεμυθίοις
λόγος περὶ νησιωτικῆς πόλεως πολιτρομημένης,
ἣτις τὴν μὲν ἡμέραν μάχεται, τὴν δὲ νύκτα
ἀνάπτει πυρσούς, ἕπως καλέσῃ εἰς βεβχίαν τοὺς
καταίκους τῆς νήσου καὶ τὰς πλησίον σταθμευού-
σας νῆας.

ἄμα δ' ἡελίω καταδύντι·
πυρσά τε φλεγέουσιν ἐπήτομοι, ὕψος δ' αὐγῆ
γίνεται ἀσσοῦσα, περικτιόνεσσαν ἰδέσθαι,
αἶ κεν πως σὺν νηυσὶν ἀρῆς ἀλητῆρες ἴκωνται.

Ἄλλ' ἐν τῷ χωρίῳ τούτῳ οἱ πυρσὶ εἶνε μόνον ἀόριστος σήμηνσις κινδύνου, δὲν φαίνεται δὲ νὰ ἀνευρίσκηται ἐν αὐτῷ τοῦθ' ὅπερ εἶνε ἀρχὴ καὶ θεμέλιον παντός τηλεγραφικοῦ συστήματος, ἦτοι ἡ σαφῆς καὶ τακτὴ συνθήκη περὶ τῆς ἀξίας τῶν σημείων μεταξὺ τῶν πρὸς ἀλλήλους ἀνταποκρινόμενων. Ἄλλὰ περὶ τοιαύτης συνθήκης ὑπῆρχε πάντως εἰδήσις ἐν ταῖς ποιήμασι τοῦ ἐπικού κύκλου, ἐξ ὧν πιθανῶς παρέλαθεν ὁ Βιργίλιος τὰ τοῦ πυρσοῦ τοῦ ἀναφθέντος ἐπὶ τῆς βασιλικῆς νηὸς πρὸς τὸν σκοπὸν νὰ γνωρισθῆ εἰς τὸν Σίνωνα, ὅτι ἦτο καιρὸς ν' ἀνείκη τὸν δούρειον ἵππον, ὅπως ἐξέλθωσιν οἱ ἐν αὐτῷ κλεισμένοι ἔνοπλοι ἄνδρες (Βιργιλίου Δινειάδος II, 256). Ὁ δὲ Ἀγκυμένων τοῦ Αἰσχύλου ἀρχεται διὰ τοῦ φρυκτοῦ τοῦ ἀγγέλλοντος τὴν ἄλωσιν τῆς Τροίας, ἐπελθοῦσαν τὴν αὐτὴν ἐκείνην νύκτα. Ἄνευ δὲ προηγουμένης συνεννοήσεως μεταξὺ τοῦ Ἀγκυμένωνος καὶ τῶν ἐν τῷ σκάφ αὐτοῦ τῶν σημείων ἐκεῖνο εὔτε τὴν προσοχὴν ἤθελεν ἐξεγείρει εὔτε ἤθελεν ἐννοηθῆ. Τὸ δὲ χωρίον ἐκεῖνο τοῦ Αἰσχύλου εἶνε κατ' ἐμὲ κριτὴν τεκμήριον σπουδαϊότατον περὶ τῆς ἡδῆ ἐν ταῖς χρόναις τοῦ ποιητοῦ χρήσεως τῶν πυρσῶν ὡς σημείων οὐ μόνον μεταξὺ δύο τοπίων ἀπ' εὐθείας ὁρατῶν εἰς ἀλλήλα, ἀλλὰ καὶ μεταξὺ χωρίων πολὺ ἀφισταμένων ἀλλήλων καὶ μὴ ὁρατῶν, τῆς ἀγγελίας διαβιβάζομένης διὰ πολλῶν μεσάζοντων σταθμῶν. Τοῦτο δὲ πάντως ἐτελεῖτο ἐν χρόναις μεταγενεστέροις· ἄλλως ὅα ἦτο ἀκατανόητος ἡ παρατήρησις ἐκείνη τοῦ Πολυβίου (X, 43), ὅστις, ἀπαριθμῶν τὰ μέγιστα ὠφελήματα τῆς ἐν πολέμῳ πυρσεύσεως, λέγει, ὅτι οἱ αὐτῆς δύναται νὰ γνωσθῶσιν ἀμείψως τὰ συμβαίνοντα ἐν ἀποστάσει τριῶν ἢ καὶ τεσσάρων ἡμερῶν, ἐνίοτε δὲ καὶ πλείονων. Ἄλλως δὲ καὶ ὁ Μαρδόκιος παρὰ τῷ Προδότῳ (IX, 3) εἰκάζει, ὅτι δύναται νὰγγείλῃ εἰς τὸν ἐν Σάρδεσι διαμένοντα Σέρξην τὴν ἀφίξιν αὐτοῦ εἰς Ἀθήνας διὰ πυρσῶν ἀπὸ νήσου εἰς νῆσον.

Σύστημα δὲ συνεννοήσεως εἰδικώτερον καὶ ἀκριβέστερον ὅα ἠδυνάμεθα νὰ εἰκάζωμεν ἐνθὺς ὁ αὐτὸς Προδότος (VII, 182 κ. ε.) διηγείτῃ, ὅτι κατὰ τὴν ἐπιδρομὴν τοῦ Σέρξου εἰς τοὺς Ἕλληνας, σταθμεύοντες ἐπ' Ἀρτεμισίῳ, ἡγ-

1 Ἐν στίχοις λαμπροῖς (Αἰσχύλου Ἀγκυμένωνος στ. 293 κ. ε. ἐκδ. Wecklein) ἡ Κλυταιμνήστρα ἐξηγεῖ εἰς τὸν γοῶν πῶς τὸ εὐάρεστον ἀγγέλιμα εἶχε ταχέως σημανθῆ διὰ φρυκτῶν ἀπὸ τῶν κορυφῶν τῆς Ἰδῆς εἰς τὸ Ἐρμαῖον λέπας τῆς Λήμνου, ἐκεῖθεν εἰς τὸν Ἄθω, καὶ οὕτω περαιτέρω ἀπὸ σταθμοῦ εἰς σταθμὸν εἶχε φθάσει εἰς τοὺς δόμους τῶν Ἀτρεΐδων φάσας τὰθ' ἀπὸ ἄκακον Ἰδαίου πυρῶς.

γέλλῃ διὰ πυρσῶν ἀναφθέντων ἐν Σιαθῶν, ὅτι τρεῖς τῶν τριήρων αὐτῶν εἶχον συλληφθῆ παρὰ τῶν Περσῶν· οἱ δ' ὄν λόγον ἀνείκουσαν εἰς τὴν Χαλκίδα πρὸς φύλαξιν τοῦ Ἰβήριου. Ἄλλὰ πιθανῶς ἡ φρικτωρὶς ἐκείνη ἐσήμηνε μόνον παρουσίαν τῶν πολεμίων ἢ ἀπώλειαν νηῶν ἄνευ τῶν λεπτομερειῶν ὅς προσθέτει εἰς τὸ ἀγγέλιμα ἐκεῖνο ὁ ἱστορικός.

Ἡ δὲ δῆλωσις τῆς παρουσίας τῶν πολεμίων ἢ κινδύνου ἐπιχειρήσας φαίνεται ὅτι ἦτο ὁ κυριώτατος σκοπὸς τῶν πυρσῶν· βεβλῆως δὲ ἦτο ὁ συνηθέστατος. Κατὰ τοῦτον τὸν τρόπον οἱ Ἀθηναῖοι συναρῶν τῇ μαρτυρίᾳ τοῦ Θουκυδίδου (II, 94) ἐμαθον τὰ κατὰ τὴν κατάληψιν τῆς Σαλαμῖνος, ἀλώσεως ὑπὸ τῶν Σπαρτιατῶν. Κατὰ τοῦτον δὲ τὸν τρόπον ἐμαθον καὶ οἱ ἠθηναῖοι τὴν νυκτερινὴν ἐξοδὸν τῶν Πλαταιῶν (Θουκυδίδου III, 22)· διὸ καὶ οὗτοι παραπέσχον ἀπὸ τοῦ τείχους φρυκτοῦς πολλοὺς, ὅπως ἐπιφέρωσι σύγχυσιν καὶ καταστάσασιν εἰς τοὺς πολεμίους ἀδιάγνωτον τὴν ἀλήθειαν. Καθ' ὅμοιον τρόπον ἐσημάνθη εἰς τοὺς Πελοποννησίους ἐν Συβότοις ὁ ἐκ Λευκάδος ἀπόπλους ἐξήκοντ' ἀθηναϊκῶν νηῶν (Θουκυδίδου III, 80) καὶ εἰς τοὺς Ἀθηναίους ἐν Σηατῷ ἡ προσέγγισις τῶν πελοποννησιακῶν τριήρων (ἀντ. VIII, 102). Ἐλέγοντο δὲ οἱ τοιοῦτοι πυρσὶ πολέμιοι, καὶ ἀναγκάτως ἦσαν, ὡς εἶδος, διαφόροι τῶν σημερινῶν τὴν ἀφίξιν φιλίων καὶ ἐπικουρῶν στρατιῶν, αἵτινες ἐκκλῶντο πυρσὶ φίλοι. Ἐπίσης δὲ τις ἀναφερόμενος εἰς τὴν κνήνην πίστιν τῶν Ἀσκαρῶν ἀνεβίβασε τὴν διακρίσιν ἐκείνην εἰς τοὺς χρόνους τῆς καθόδου τῶν Ἑρκλειδῶν (Πολυβίου XII, 12).

Ἄλλ' ὁ στοιχειώδης οὗτος τρόπος τῆς σημάσεως οὐ μόνον εἶχε τὸ μειονέκτημα, ὅτι μόνον τὴν νύκτα ἠδύνατο νὰ γείνη χρήσις αὐτοῦ, ἀλλ' εἶχε καὶ τὸ μέγιστον ἐλαττωμα, ὅτι οἱ αὐτοῦ πᾶν ὀλίγον μόνον, ἐκ τῶν προτέρων συμπεφωνημένα, ἠδύνατο νὰ δηλωθῶσι, καὶ ταῦτα κατὰ τρόπον ἀρίστον καὶ ἀσαφῆ. Καὶ οὕτως οἱ πυρσὶ ἐκεῖνοι διήρκεσαν καθ' ὅλους τοὺς εὐκλειστάτους αἰῶνας τῆς ἐλληνικῆς ἐλευθερίας· ὅπως δ' ἐβρωμεν πρόδοτον τινα, ἀνάγκη νὰ καταβῶμεν εἰς τοὺς Ἀλεξανδρινούς χρόνους, ὅτ' ἐν μέσῳ τῆς διαμάχης τῶν διαδόχων τοῦ μεγάλου Μακεδόνα ἡ πολεμικὴ τέχνη ἔκαμα τὰς μεγίστας προόδους.

Πρὸ ἐκείνων δὲ τῶν χρόνων εὐρίσκωμεν μνημονευομένην μίαν μόνην ἐφεύρεσιν ὅχι στρατηγού τινος, ἀλλὰ συγγραφέως πολεμικοῦ. Ἦνε δὲ οὗτος Δινείας ὁ ἐπιλεγόμενος Τακτικός, ζήσας τὸ πρῶτον ἡμισυ τοῦ τετάρτου πρὸ Χριστοῦ αἰῶνος καὶ γράψας βιβλίον ἐπιγραφόμενον Τακτικῶν ὑπόμνημα, οὐ πᾶζεται μόνον τὸ εἰς τὰς πολιορκίας ἀναφερόμενον μέρος. Ἡ περιγραφὴ τοῦ τη-

λεγραφικοῦ αὐτοῦ συστήματος δὲν συνέμεινε ἐν τῇ κειμένῳ τοῦ συγγραφέως, ἀλλ' εὐτυχῶς διεσώθη ὑπὸ τοῦ Πολυβίου (X, 44). Καὶ ὅθ' ὁ Δινείας προέτεινε τὴν κατασκευὴν δύο ἀγγελίων κεραμείων ἐντελῶς ὁμοίων, ἐχόντων ὕψος μὲν τριῶν πήχων, ἦτοι μέτρ. γαλλ. 1,38, πλάτος δ' ἐνὸς πήχεος, ἦτοι μέτρ. γαλλ. 0,46. Ἐκ δὲ τὸ βάθος ἢ κατὰ τὸ κατώτερον ἄκρον ἐμελλεν νὰ ἔχουσι τάγγεια τρῆμα ὅμοιον οὕτως, ὥστε, πληρουμένων ἀμφοτέρων, τὸ ὕδωρ ἐμελλε νὰ ἐξέρχεται ἐν τῷ αὐτῷ χρόνῳ κατ' ἴσον ποσόν. Ἐπειτὰ δ' ἐμελλεν νὰ κατασκευασθῶσι δύο ἴσαι βακτηρίαι, διηρημέναι κατὰ διαστήματα τριῶν δακτύλων, ἦτοι περίπου χιλιοστομέτρων 58, καὶ καθ' ἕκαστον διάστημα νὰ γράφωσι διὰ γραμμάτων σαφῶν τὰ κοινότατα καὶ πιθανώτατα τῶν δυναμένων νὰ συμβῶσιν ἐν πολέμῳ, εἰς ἃ εἶνε ἀνάγκη νὰ στραφῆ ἡ προσοχὴ ἄνευ ἀναβολῆς, εἰς ἀνάγκη νὰ ἀφίξωσι εἰς τὴν χώραν, περὶ βαρεῖς, ψιλὰ, περὶ μετ' ἑπείκου, νῆρα, πλοῖα. Κατὰ δὲ τὸ κατώτερον ἄκρον αἱ βακτηρίαι αὗται ἀναπηγνύοντο στερεῶς εἰς τὸ κέντρον δύο δίσκων ἐκ φελλοῦ, ἐχόντων διάμετρον ὀλίγον μικροτέρην τῶν τρημάτων τῶν ἀγγείων, καὶ εἰσῆγοντο εἰς αὐτὰ πληρούμενα ὕδατος καὶ ἔχοντα τὰς ὑπὸς πεφρυγμένας οἰ ἀλλίσκων οὕτως, ὥστε εἰ τε φελλοὶ καὶ αἱ βακτηρίαι νὰ ἐπιπλέωσιν ἐν ὀρθῇ στάσει. Ἐὰν δὲ ταῦτα ἀγγεῖα ἦγοντο εἰς τοὺς δύο σταθμούς τοὺς προωρισμένους εἰς ἐπικουριανὴν πρὸς ἀλλήλους. Ὅτε δὲ τις ἤθελε νὰ σημάνη τι, ἤρε πυρσὸν καὶ ἐκράτει αὐτὸν μέχρις οὐ ὁ ἄλλος, ἀνταίρων καὶ αὐτὸς ἄλλον πυρσόν, ἐδήλου, ὅτι ἦτο ἔτοιμος. Ἀμείψως δ' ἕκαστος ἀφῆρει τὸ πῦμα τοῦ ἰδίου ἀγγείου, καὶ καθ' ἕσον τὸ ὕδωρ ἐξέρρεεν, αἱ δύο βακτηρίαι κατέβηκον ὅμοιος. Ὅτε δὲ τὸ σημεῖον τῆς βαθύου ἐπ' οὐ ἦτο γεγραμμένη ἢ μεταβιβαστήσα εἰδήσις ἐφθάνεν εἰς τὸ χεῖλος τοῦ ἀγγείου, ὁ διαβιβάζων τὸ ἀγγέλιμα ὕψονα καὶ πάλιν τὴν ἑαδὰ, ἢ δὲ λαμβάνων αὐτὸ ἔκλειεν ἀμέσως τὴν ὀπήν, σταματῶν οὕτω τὴν βαθύου εἰς τὸ σημεῖον ἠθέλε, καὶ ἀνεγίνωσκε τὴν ἑπ' αὐτῆς δῆλωσιν.

Ἄλλὰ καὶ ἡ ἐφεύρεσις αὕτη, καίπερ εὔσα εὐφυῆς, οὐ μόνον δὲν ἦτο ἀρκετὰ πρακτικὴ, ἀλλὰ καὶ μικρὰ παρείχε πλεονεκτήματα ἀνώτερα τῆς κοινῆς μεθόδου τῆς σημάσεως. Αἱ βιβλῶσι δὲν ἠδύνατο νὰ εἶνε ὑπεράγχι μακρὰ, ἄλλως ἀνετρέποντο· διὰ τοῦτο δὲ τὰ διαστήματα ἦσαν ὀλίγα ἀνεκλόγως τῆς ἀνάγκης. Ἐν πολέμῳ δὲν ἀρκεῖ νὰ διαγγελθῆ ἡ παρουσίς πολεμίων ἐπείων, ἀλλ' ὅπως τὸ ἀγγέλιμα ἀποβῆ χρήσιμον, ἀνάγκη νὰ προστεθῆ ὁ ἀριθμὸς αὐτῶν, ὁ τόπος ἐξ οὗ προχωροῦσιν, ἢ διεύθυνσις καθ' ἣν κινεῦνται καὶ ἄλλα τοιαῦτα. Ἐπειτα δὲ ὑπάρχει πλῆθος ἀπρόοπτων περιστάσεων, αἵτινες εἶνε μὲν αἱ πασῶν σπουδαϊόταται, ἀλλὰ δὲν δύναται νὰ σηματοδοθῶσι διὰ

τῆς μεθόδου ἐκείνης. Πρόσμητι δὲ φαίνεται, ὅτι ἡ ἐφεύρεσις τοῦ Δινείου μόνον θεωρητικὴν ἀξίαν ἔσχεν, οὐδ' ὑπάρχει τεκμήριον τι περὶ τῆς καθ' οἰονδήποτε χρόνον ἐφαρμογῆς αὐτῆς.

Ἐὰν δὲ σκεθῶν ἐλαττώματα τῶν μέχρι τοῦδε μνημονευθέντων τρόπων μόνον διὰ χρήσεως τῆς ἀλφαθητικῆς σημάσεως ἠδύνατο νὰ ἐπανορθωθῶσι. Ἐὸ πρόβλημα δὲ τοῦτο ἐλυσαν ὁ Κλεόξενος καὶ ὁ Δημόκλειτος, ὧν μόνον τὸ ὄνομα γινώσκωμεν, ἀλλ' ὧν τὴν εὐφυστάτην ἐφεύρεσιν περιγράφει καὶ ἐγκωμιάζει ὁ Πολύβιος (X, 45 κ. ε.), ὅστις προσθέτει, ὅτι καὶ ἐτελειοποίησεν αὐτὴν αὐτὸς. Οἱ δύο σταθμοὶ ἐρωδιάζοντο διὰ πέντε πλαταῖαι, ἦτοι πινάκων ἠρθροημένων. Καὶ τὸ μὲν πρῶτον αὐτῶν ἔφερε γεγραμμένα τὰ πέντε πρῶτα γράμματα τοῦ ἀλφαθητικῆς, τὸ δὲ δεύτερον τὰ ἐπόμενα πέντε καὶ οὕτω καθέξῃς μέχρι τοῦ τελευταίου, ὅπερ ἔφερε τὰ τέσσαρα τελευταῖα γράμματα. Ἐπειτα δ' ἕκαστος τῶν πυρσῶν εἶχε διόπτρας μετὰ δύο ἀλλίσκων, αἵτινες ἀπέχον ἀλλήλων οὕτως, ὥστε καθ' ἕκαστον τὸ ἐνὸς ἦτο ὁρατὸν μόνον τὸ δεξιὸν μέρος, διὰ δὲ τοῦ ἑτέρου μόνον τὸ ἀριστερὸν. Πλησίον δὲ τῆς διόπτρας ἐνεπύθοντο τὰ πέντε πλαταῖαι. Ἐὰν δὲ σημεῖον τῆς παρατηρήσεως ἐκλείοντο ἐκ δεξιῶν καὶ ἐξ εὐωνύμων διὰ φρυγμάτων ἐχόντων μήκος δέκα πηλῶν, ἦτοι μέτρων γαλλικῶν 3,08 καὶ ὕψος ἀνθρώπινης, ὧν σκοπὸς ἦτο τὸ περιορίζειν τὸ παρατηρητέον διάστημα καὶ χρησιμεύειν οὕτως, ὥστε νὰ γίνωται ταχέως ὁρατὴ ἡ ὕψοσις καὶ ἡ καταβίβασις τῶν μακρῶν πυρσῶν. Καταλαμβάνοντων δὲ τῶν δύο πρὸς ἀλλήλους ἀνταποκρινόμενων τὴν θέσιν αὐτῶν, ὅταν ὁ ἕτερος αὐτῶν ἤθελε νὰ διαβιβάσῃ ἀγγέλιμα τι, πρὸ παντός ἔπρεπε νὰ φροντίσῃ ὅπως περιορίσῃ αὐτὸ εἰς τὴν ἐλαχίστην ἔκφρασιν ἢ, ὡς ὅα ἐλέγομεν σήμερον, εἰς ὕψος τηλεγραφικὸν καὶ τότε νὰ ἐγγράψῃ αὐτὸ εἰς πινάκιον ἥπερ ἰσταμένον παρὰ τὰ πλαταῖαι. Ὅπως δὲ προαγγείλῃ ταῦτα εἰς τὸν μεθ' οὗ ἀνταποκρίνατο, ἤρε δύο πυρσούς καὶ ἀνείχαν αὐτοὺς ὕψηλὰ μέχρις ὁ ἄλλος, αἵρων ἄλλους δύο, ἀπυκνήσῃ, ὅτι ἦτο ἔτοιμος. Ἦσπερ δ' ἐμβλέπων εἰς τὸ πινάκιον καὶ τὰ πλαταῖαι ἐσημαίνεν ἕκαστον γράμμα διὰ διπλῆς σημάσεως· καὶ ὅθ' ἀριστερὰ μὲν ὕψονα πυρσούς τόπους τὸν ἀριθμὸν ὅσοι ἀνταποκρίνοντο πρὸς τὸν ἀριθμὸν ἐν ἔφερα τὸ ἐνέχον τὸ δηλωθησόμενον γράμμα πλαταῖαι, δεξιὰ δὲ πυρσούς τόπους ὅσοι ἀνταποκρίνοντο πρὸς τὴν ἐν τῷ σκάφῳ πλαταῖαι θέσιν τοῦ γράμματος. Ἦσπερ παραδείγματι ἡ λέξις πινάκιον ἐσημαίνετο οὕτως. Ἦσπερ περιέχεται ἐν τῷ πρώτῳ πλαταῖαι καὶ κατέχει τὴν πρώτην θέσιν ἦσαντο λοιπὸν τέσσαρες πυρσὶ ἀριστερὰ καὶ εἰς δεξιὰ. Ἦσπερ εἶνε τὸ πέμπτον γράμμα τοῦ πρώτου πλαταῖαι λοιπὸν εἰς πυρσὸς ἀριστερὰ καὶ πέντε δε-

ξιά, και ούτω καθέξής ούτως, ώστε ή όλη λέξις παριστάνετο διά τών εξής σημείων:

π	IIII	I
ε	I	IIII
ξ	II	I
ο	III	IIII
ι	II	III

“Αν δέ τό δεξιό και τό άριστερό πρέπει να έννοήσωμεν έν σχέσει προς τόν σταθμόν τόν διαγγέλλοντα ή τόν δεχόμενον τό διαγγέλμα δέν γίνεται ικανώς σαφές έκ τής περιγραφής του Πολυβίου.

Τούτο είνε τό ήττον άτελές σύστημα εις ό έφθασαν οι άρχαιοι και όπερ ύπερτερεί τάλλα συστήματα επί τοσοούτον καθ' όσον τό φωνητικόν άλφάβητικόν ύπερουδοκιμεί τό ιερογλυφικό. Δέν δυνάμεθα δέ να είπωμεν, ότι ήτο πολύ εύκολον, έπειδή άπήγει δι' έκαστον σταθμόν τούλάχιστον δέκα πυρσούς, μίαν διόπτραν και τήν έγκυτάστασιν ποιās τινος σκοπιάς, ικανόν έχούσης μέγεθος. ‘Αλλ’ ό Πολύβιος δείκνυται λίαν ήγχαριστήμένος έκ του συστήματος τούτου, άτε όντος του μόνου άνταποκρινομένου προς τόν σκοπόν του λέγειν ακριβώς πέν ό τι τις προετίθετο. ‘Απήγει δέ τό σύστημα εκείνο πολλήν προσοχήν και πολλήν πείραν, αλλά διά τής άσκήσεως κατώρθονον να αναγγέλλωσι ταχίως και είνονεί άυτομάτως. ‘Αλλ’ όμως φαίνεται, ότι ή χρησιμότης του συστήματος τούτου δέν εξετιμήθη κατ' αντίστοιχον λόγον τής αξίας άυτου, έπειδή μετ' εκείνον τόν χρόνον ούδεμία γίνεται άυτου μνεία. Και άυτό δ' έσχε τήν άυτήν τύχην ήν και τόσαι έλλαί έφευρέσεις και ανακαλύψεις γενόμεναι υπό τών άρχαίων ή άρχάμεναι, ως ό περίπλους τής ‘Αφρικής, τό σφαιρικόν σχήμα τής γής και έλλα τοιαύτα, άτινα δέν εξετιμήθησαν προσηκότως και ούδέν έσχον έπακόλουθον.

Τό δέ σύστημα τής έν ήμέρα άνταποκρίσεως έμεινε πάντοτ' έν καταστάσει στοιχειώδει. ‘Ος τό πλείστον δ' έστέλλοντο δρομείς, και δή πεζοί (ήμεροδρομοί). Οι δέ ήμεροσκοποί, θέλοντες να κατοπτεύσωσιν, άνήρχοντο εις θέσεις ύψηλάς, έξ άυτών δέ ή έσήμαινον τό άγγελθησόμενον διά σημείων συνθηματικών ή καταβαίνοντες έφερον άυτοί τήν είδησιν πεζοί ή έφ' ίππου. ‘Ο δέ Διωνείας (έν κεφαλαίω β) συνιστά τό εκλέγειν προς τούτο τό έργον άνδρας έμπείρους του πολέμου, άμα δέ και ταχίς και τούλάχιστον τρεις συγχρόνως, όπως μη παρανοώσι τή δρώμενα και μη προκαλώσι ψευδείς όχλήσεις. Μεθόδου δέ ήν να δυνάμεθα να καλέσωμεν τηλεγραφικήν ούδέν έχνος εύρίσκομεν, καθ' όσον γινώσκω.

“Οσα παιδια φοιτῶσιν εις τό σχολείον έν Βικτωρία τής Αυστραλίας, άνέρχονται εις τά λεωφορεία τών τροχιοδρόμων δωρεάν.

ΑΝΑΛΕΚΤΑ

ΤΑ ΔΙΑΦΟΡΑ ΚΡΕΑΤΑ

Μεταξύ τών ζώων όλίγα είνε εκείνα τά όποια χρησιμεύουσι προς διατροφήν του άνθρώπου. Και όμως εξαίρουμένων τών ειδών, άτινα διά τήν μικρότητα άυτών θα ήσαν άπρόσφορα προς συντήρησιν μας, δέν ύπάρχει σχεδόν ζώον τό ήπειον δέν θα ήδύνατο να χρησιμεύση προς πλήρωσιν του άνθρωπίνου στομάχου. Χαρτοφάγα, σκαρβόρα, πτηνά παντοίου πτερόπτερου και ιχθύες παντοειδείς, πλην έλαχίστων εξαίρεσεων, και ύδρόβια ποικίλα πάντα δύνανται να καταπραύνωσι τήν πείναν ήμών και να μετασχωσιν εις τόν σχηματισμόν ή εις τήν Ιπανόρωσιν τών στοιχείων του σώματός μας.

Και άυτά τά έντομα, ών πολλά περιέχουσιν ουσίας όλεθρίας εις τόν άνθρωπον, περιλαμβανουσιν είδη τινά άτινα δύνανται να χρησιμεύσωσιν ως τροφή άνθρώπων και ζώων.

‘Η ιδιόζουσα όσμή του κρέατος ζώων τινών καθιστά τούτο άληθώς ύποδεέστερον τών άλλων έν τούτοις ύπάρχουσιν άνθρωποι τρώγοντες μετά πολλής όρέξεως τό κρέας νεαρού γάτου, είνε δέ γνωστόν ύποϊαν αξίαν έχει διά τούς άγρίους τής ‘Αφρικής του λεοντιόειος ή σάρξ.

‘Αλλά πλην τής γεύσεως και τής όσμής του κρέατος ή θρεπτική δύναμις και τό εύπεπτον προέρχονται έκ τών συστατικών άυτου. Γενικώς δέ δύναται τις να είπη ότι ήσον νεαρότερον είνε τό ζώον τόσον εύπεπτότερον και τό κρέας άυτου καιπερ ύπολειπόμενον ως προς τήν θρεπτικότητα. Ούτω τό κρέας του βοός, του προβάτου, τής όρνιθος είνε θρεπτικώτερον άλλ' όχι τόσον εύπεπτον, όσον τό κρέας του μόσχου, του άμνου και του όρνιθίου.

Σχετικώς λοιπόν προς τās πεπτικές ή θρεπτικές ιδιότητες εκάστου κρέατος πρέπει έκαστος να εκλέγη εκείνο, τό όποιον είνε μάλλον άρμόδιον διά τόν όργανισμόν του. Οι άσθενικοί, οι αναρρωνύοντες, τινές δυσπεπτικοί, πάντες τέλος ήσαι έχουσι βραδείην τήν λειτουργίαν τών πεπτικών όργάνων, ό μόσχος, τό όρνιθιον και ό έξ άυτών παραγόμενος ζωμός αποτελούσι ζωμόν έξαίρετον, ένῶ διά τούς ισχυρούς στομάχους, τούς εύκόλως χωνεύοντας, άπαιτείται τροφή ισχυροτέρα: κρέας βοός ή προβάτου ή όρνιθος κλπ.

‘Εκ τούτων άποδεικνύεται ότι σφάλλομεν παρέχοντες εις τούς άρρώστους ή τούς έν αναρρώσει ζωμόν βοείον και μπιφτέκια ή κοτελέττας εκ προβάτου όπως ένδυναμώσωμεν έθην άυτούς ταχύτερον διά τούτου τούναντίον καταπονούμεν επί μάλλον τόν στομάχον άυτών και ανακόπτωμεν τής αναρρώσεως τόν δρόμον.

Δι' ιδιότητες του κρέατος μένουσιν άνκλωσώ-

τοιόπως και άν μυχαιρευθῆ. ‘Εν τούτοις τό όχι πολύ έψημένον κρέας είνε θρεπτικώτερον του άπορροφηθέντος ή ξηραυθέντος επί τής πυρασ. ‘Ος προς τά βραστά δέ κρέατα εύνόητον είνε ότι ή θρεπτική άυτών δύναμις είνε μηδαμινή, άφού πάσαν ουσίαν κατέλιπον εις τόν ζωμόν. Και τελειώνοντες ως προσθέσωμεν ότι μαθ' όλας τās νεωτεριστικές ιδέας ό ζωμός του κρέατος είνε και θα μένη ή άρίστη τών τροφών, ή μάλλον εύπεπτος και μάλλον θρεπτική, άρμόζουσα γενικώς εις πάντας τούς στομάχους και τούς υγιείς και τούς πασχοντας.

ΕΥΕΡΓΕΣΙΑ ΚΑΙ ΕΥΓΝΩΜΟΣΥΝΗ

[Έκ τών του Γουογκίνιεφ].

Μίαν ήμέραν ό Θεός ήθέλησε να έορτάση εις τό ούράνιον παλάτι του.

“Ολοι οι άρεταί προσεκληθήσαν, μόναι οι άρεταί άνδρες δέν ήσαν προσεκλημένοι, μόνον γυναίκες.

‘Ηλθον πολλοί άρεταί, μεγάλοι και μικροί. Οι μικροί άρεταί ήσαν πλέον εύχριστοι και πλέον θαλκτικοί από τās μεγάλας, όλοι όμως έφαινοντο πολύ εύχαριστημένοι και συναναστρέφοντο μ' εύγένειαν, όπως άρμόζει μεταξύ οικείων και μάλλιστα συγγενών.

‘Αλλ' ό Θεός παρετήρησε δύο ήραίες άρετας, οι όποια έφαινοντο άγνωστοί ή μία εις τήν άλλην.

Τότε έλαβα τήν χείρα τής μίης και τήν έφερα πλησίον τής άλλης διά να τήν συστήσῃ.

— ‘Η Ευεργεσία, ειπε και έδειξε τήν πρώτην.

‘Η Ευγνωμοσύνη, έπρόθεσα και έδειξε τήν δευτέραν.

Οι δύο άρεταί έμειναν έκστατικοί άφ' ότου έ κόσμος είνε κόσμος, και έπέρχε πολύς καιρός από τότε, διά πρώτην φοράν είχαν συναντηθῆ.

ΔΑΝΕΙΟΝ ΠΝΕΥΜΑ

‘Ιατρός προσκληθείς υπό άθενοούτος χωρικού έγραψε συνταγήν και ειπε προς άυτόν:

— Να, πάρε άυτό άχρίον τό πρώι και θα γείνης καλά.

‘Ο χωρικός μη έννοήσας ακριβώς τήν φράσιν του ίατρού κατέπια τήν συνταγήν και... έθεραπεύθη.

ΜΕΓΑΛΑ ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑΤΑ

ΕΚ ΜΙΚΡΩΝ ΣΥΜΒΑΝΤΩΝ

“Εξουχος φιλαδελφία.

‘Εν παιδίον, Κάρλος Φρομμύλλερ, έλαβε βραβείον τιμητικόν και χρηματικόν άμα από τήν βασιλισαν τής Βυρτεμβέργης διά τήν εξής άφορμήν:

‘Η μικρά αδελφή του ειχε πέσει εις άγγελιον ζέοντος μίλτου και τόσον εξετρουσίθη τό δέρμα

της, ώστε ό ίατρός εκήρυξεν ότι ή παιδίον ειχεν άνάγκην ξένου δέρματος διά να έπουλωθῶσιν αι πληγαί. ‘Ο μικρός αδελφός προθύμως προσηνέχθη να φερέσται μέρος του δέρματος του ιδιου του. ‘Τό πράγμα έπροκάλεσε γενικόν θαυμασμόν.

ΥΓΙΕΙΝΗ

ΤΟΥ ΟΙΚΟΥ ΚΑΙ ΤΟΥ ΣΧΟΛΕΙΟΥ

... Πολύν τό άριστον μέσον προς κατάπαυσιν τής έπιταξίας, ήται τής αιμορραγίας τής μήτης:

Διάλυσις ισχυρά αντιπυρίνης θεωρείται θρασικωτάτη, πραχείως όμως δύνασθε να μεταχειρισθῆτε θερμότατον ύδωρ μετά διαλύσεως βορικού όξέος.

... Είς πολιν ήλιαν ό άνθρωπος θάναται εις τό κατακόρυφον τής σωματικής δυνάμεως:

Κατά τά πειράματα γερμανου ίατρού, μεταχειρισθέντος προς τούτο δυναμόμετρον τής έφευρέσεως του επί 10,000 άνθρώπων πάσης κοινωνικής τάξεως, τό όριον τής μεγίστης δυνάμεως του άνθρωπίνου σώματος είνε τό 11⁰⁰ έτος.

ΣΗΜΕΙΩΜΑΤΑ

Θεραπεία τής λέπρας.

‘Ο ίατρός Δυάρ έν Νάξ ‘Ιόρκη έπαχείρησε τήν θεραπείαν τής λέπρας διά του όρου όρεως. ‘Εκ ή λεπρών υποβληθέντων εις τήν θεραπείαν ταύτην 2 έθεραπεύθησαν εντελώς: 4 έτέρων 2 έβαλτιώθη ή κατάστασις: 1 έχειροτέρευσε. ‘Η άμερικανική κυβέρνησις διαπραγματεύεται μετά του είρημένου ίατρού τήν ίδρυσιν συνεισισμού λεπρών έν τινι τών νήσων Χαβάη προς έφαρμογήν τής θεραπευτικής μεθόδου του.

‘Απαγόρευσις του πύειν.

‘Τό ίατροσυνέδριον τής Ιταλίας έδημοσίευσε τήν εξής άπόφασιν: “Τό ίατροσυνέδριον φρονεί ότι τό πύειν εις δημόσιον μέρος είνε πράξις έπιβλαβής και πηγή άσθενειών. Συνεπώς απαγορεύει ρητώς τό πύειν επί του δαπέδου, επί τών έξοστών και τών βαθμίδων πάσης άγοράς άμάξης, ή άμάξης σιδηροδρόμου και τροχιοδρόμου. ‘Υπίσης απαγορεύει τό πύειν εντός τών διαφόρων καταστημάτων, τών εκκλησιών, τών θαάτρων, τής άγοράς, τών πεζοδρομίων και τών πλαταιών”. ‘Πρό διετίας έτέρα άπόφασις του ίατροσυνεδρίου άπηγόρευσε τό πύειν μένου εντός τών παντός είδους δημόσιων έμαζών, επί προστίμω 100 δολλαρίων, ήτοι 750 δραχμών. ‘Η νέα διάταξις είνε πολύ άυστηρότερα, διά ταύτης δέ γενικώς πλέον απαγορεύεται τό πύειν έν τή πόλει τής Ιταλίας.

Πιθικοί μέθοδοι.

Οι πιθικοί φαίνεται ότι βέβουσι προς τήν μέθην, άν δώσωμεν πίστιν εις τās άρηγήσεις άγγλου εξερευνητού, λίαν άξιοπίστου κλιμας. Κατά τόν άρ-

ΕΘΝΙΚΗ ΑΓΩΓΗ

γλον τούτον οι Μαύροι της Αφρικής κατορθώνουσι να συλλάβουν πλήθος πιθήκων διά του εξής τρόπου: Τοποθετούσι κατά την είσοδον δάσους μέγαν κάδον πλήρη οινόπνευματος· οι πιθήκοι σπεύδουσι προς τὸ ποτόν, πίνουσι καὶ μεθύουσι εἰς βαθμὴν ὥστε χάνουσι τὰ λογικά των καὶ δὲν δύνανται πλέον νὰ διακρίνωσιν ἓνα Μαύρον ἀπὸ ἓνα πίθηκον. Τότε εἰς Μαύρος λαμβάνει ἐκ τῆς χειρὸς τὸν πρῶτον τυχόντα πίθηκον, πρὸς τὸν πίθηκον τούτον δίδει τὴν χεῖρα δεύτερος καὶ οὕτω καθεξῆς, ὥστε ἀποτελεῖται μικρὰ ἄλυσις, ἣν ἐδηγεί ὁ Μαύρος κατὰ βούλησιν εἰς τὸ χωρίον. Ἐκαὶ οἱ πιθήκοι κλειόνται χωρὶς νὰ φέρωσι τὴν παραμικρὰν ἀντίστασιν. Ἴνα μὴ φανῇ δὲ εἰς αὐτοὺς βαρεῖα ἢ μεταδόξαις ἀπὸ τῆς ἐλευθερίας εἰς τὴν δουλείαν, ἐξοικειοῦνται βαθμικῶς πρὸς ταύτην διὰ τῆς χρήσεως τοῦ οἰνοπνεύματος, ὅπερ παρέχεται εἰς αὐτοὺς κατὰ δόσεις ὀλιγὰς ἐλαττωμένας.

Χάρτινα πέταλα.

Ἄγγλος κτηνίατρος ἐφεύρε πέταλον ἐκ πεπιεσμένου χάρτου, τοῦ ὁποῦ μὲγα προσὸν εἶνε ἡ ἐλαφρότης καὶ ἡ διὰ κλίμας τελεία ἐφαρμογή, ἐνῶ ἡ στερεότης αὐτοῦ κατ' οὐδὲν ὑπολείπεται τῆς τοῦ αἰθροῦ. Τὸ νέον τοῦτο πέταλον ἔτυχεν ἀρίστης ὑποδοχῆς ἐν Βερολίνῃ. Σχετικῶς πρὸς τὴν χρῆσιν τούτου τοῦ χάρτου ἀγγλικὸν περιοδικὸν ἀναφέρει ὅτι κατὰ τὰς ἀνασκευὰς τῆς Πομπηίας εὐρέθησαν χάρτινα πέδιλα ἐλαφρὰ καὶ ἀδιάδροχα.

Αὐτοκρατορικὸν ἐπίγραμμα.

Ὁ Αὐτοκράτωρ τῆς Γερμανίας Γουλιέλμος προσήνεγκεν εἰς τὸν ἡμέτερον Διάδοχον φωτογραφίαν αὐτοῦ, ἐφ' ἧς ἐπέγραψεν ἑλληνιστὶ τὸ ἐξῆς δημοτικὸν ρητόν:

Εἰς κοίρανος ἔστω, εἰς βασιλεὺς
Wilhelm.
Τὸ πετρέλαιον.

Πόθεν προέρχεται τὸ πετρέλαιον; Τὸ ζήτημα τοῦτο ἐπραγματεύθη ἐσχάτως ὁ καθηγητὴς τοῦ Πανεπιστημίου τῆς Φραϊβέργης Λέμαν. Οὗτος παρετήρησεν ὅτι ἐκ λειψάνων ἰχθύων διυλιζομένων ὑπὸ πλείον παράγεται ἔλαιον, ὅπερ ἔχει συστατικὰ ὁμοιόζοντα μεγάλως πρὸς τὰ τοῦ πετρελαίου. Συμπεραίνει δὲ ὅτι αἱ πηγαὶ τοῦ πετρελαίου προέρχονται ἐκ συσσωρευθέντων λειψάνων θαλασσίων ζώων.

Μύρμηκες χρηματοφάγοι.

Σμήνη μυρμηκῶν προκληθέντα ἐκ τῆς ἰσχυρᾶς ὀσμῆς τῆς χημολιθογραφίας ἐν Μιανόλη, ἐπέπεσον κατὰ τοῦ στρατιωτικοῦ ταμείου τῶν Ἀμερικανῶν καὶ κατέφαγον... ἐν ἑκατομμύριον δολλαρίων εἰς τραπεζικὰ γραμμάτια, ἧτοι 7 1/2 ἑκατομμύρια δραχμῶν περίπου. Ἡ ἀμερικανικὴ Κυβέρνησις ἀδυνατοῦσα νὰ μεταχειρισθῇ τὰ ὑπολειφθέντα λείψανα τῶν χαρτονομισμάτων ἠναγκάσθη νὰ ἀποστελλῇ ἐκ νέου τὸ ποσὸν τοῦτο εἰς μεταλλικόν.

Ὁ κίνδυνος τοῦ κλειδοκυμβάλου.

Ὁ γερμανὸς ἰατρός Βικτόριος ἐδημοσίευσεν τὸ ἀποτέλεσμα παρατηρήσεων αὐτοῦ περὶ τῆς ἐπιδράσεως τοῦ κλειδοκυμβάλου ἐπὶ τῆς υγείας τῶν

νεανίδων. Κατὰ τὸν ἐπιστήμονα τούτον τῶν πλείστων χλωρίσεων καὶ νευρασθενειῶν, ἐξ ὧν πάσχουσιν αἱ νεανίδες, πρόξενος εἶνε ἡ κατάρχησις τοῦ κλειδοκυμβάλου. Πρὸ τοῦ 15 ἢ 16 ἔτους φρονεῖ ὅτι δὲν πρέπει νὰ ἐπιδίδωνται αἱ κόραι εἰς τὴν σπουδὴν τοῦ ὄργανου τούτου, ν' ἀπέχουσι δὲ παντελῶς αἱ μὴ ἔχουσαι κράτιν φύσει ρωμαλέαν.

Εἰς ἐπικύρωσιν τῶν συμπερασμάτων του ὁ γερμανὸς ἰατρός παραθέτει τὸ ἀποτέλεσμα ἐρεύνης αὐτοῦ, κατ' ἣν ἐπὶ 1000 νεανίδων, αἵτινες ἐδιδάσκοντο κλειδοκύμβαλον πρὸ τῆς ἡλικίας 12 ἐτῶν, 600 ἔπαθον κατόπιν ἐκ νευρικῶν διαταρᾶξεων. Μεταξὺ 1000, αἵτινες ἤρχισαν τὴν σπουδὴν αὐτῶν βραδύτερον, ἔπαθον 200. Ἐξ ἄλλου δὲ ἐπὶ 1000 νεανίδων, αἵτινες δὲν ἔθεσαν ποτὲ τοὺς δακτύλους αὐτῶν ἐπὶ τῶν πληκτικῶν κλειδοκυμβάλου, μόνον 100 ἔπαθον ἐκ νευρικῶν διαταρᾶξεων.

Ὁ πλανήτης Ἑρμῆς.

Δὲν εἶνε εὐκόλοι αἱ ἀστρονομικαὶ παρατηρήσεις ἐπὶ τοῦ πλανήτου Ἑρμῆ, διότι αὐτὸς καίτοι ἐγγύτερον τοῦ Ἥλιου καὶ περιβάλλεται ὑπὸ τῆς ἀντανγείας αὐτοῦ. Δι' ἀόπλου ὀφθαλμοῦ εἶνε ἐρατὸς ἐνίοτε τὴν μὲν ἐσπέραν πρὸς δυσμᾶς, τὴν δὲ πρωῖαν πρὸς ἀνατολὰς πάντοτε πλησίον τοῦ ἔριζοντος. Ἀτελεῖς λοιπὸν εἶνε καὶ αἱ γνῶσεις τῶν ἀστρονόμων περὶ τοῦ πλανήτου Ἑρμῆ. Ἐν τούτοις ὑπολογίζεται ἡ διάρκεια τοῦ ἔτους αὐτοῦ εἰς 88 περίπου ἡμέρας. Αἱ ἀνωμαλίαι τοῦ ἔδαφους αὐτοῦ εἶνε πολὺ διάφοροι ἢ αἱ τῶν ἄλλων πλανητῶν. Ὁ Ἑρμῆς οὐδέποτε κλύπτεται ὑπὸ νεφῶν δὲν ἔχει ἀτμοσφαιρικὸν περίβλημα ἄξιον λόγου στερεῖται πολικῶν κήμων· οὐδεμίαν βλάστησιν ὑπάρχει ἐπ' αὐτοῦ—ἐν συντόμῳ εἶνε κόσμος ἀνευ ζωῆς, ὄγκος νεκρῶς. Ὁ ἰδιαιτέρως χαρμηλὸς τοῦ ἄστρου τούτου προέρχεται ὡς ἐκ τῆς γαιτανίσεως πρὸς τὸν Ἥλιον καὶ τῆς μεγάλης θερμότητος, ἣν δέχεται ἐξ αὐτοῦ. Τὸ ἡμισφαίριον, ὅπερ μένει διαρκῶς ἐστραμμένον πρὸς τὸν Ἥλιον, εἶνε πεπυρακτωμένον, ἐνῶ τὸ ἕτερον διατελεῖ ἐν ἀποψύξει.

Ὁ Ἑρμῆς ὑπὸ τοὺς ὄρους τούτους διατελῶν δὲν δύναται νὰ ληθῇ ὡς ὑπόδειγμα μελέτης καὶ ἐξαγωγῆς συμπερασμάτων καὶ περὶ τῶν ἄλλων πλανητῶν. Εἶνε οὐδὲν ἄλλο ἢ βραχυῶδες ὄγκος ἀνηρημένος εἰς τὸ ἀπειρον σύμφωνον πρὸς τοὺς παγκοσμίους νόμους τῆς ἐλξεως.

ΠΡΑΚΤΙΚΑΙ ΓΝΩΣΕΙΣ

ΤΟΥ ΚΑΘ' ΗΜΕΡΑΝ ΒΙΟΥ

Ἐξολοθρευτικὰ τῶν κερῶν.

Ἐπὶ τῶν κλινοστρωμνῶν, τῶν διαφόρων συνθέσεων τῆς κλίσης καὶ τῶν δικατημάτων μεταξὺ τῶν ξύλων τοῦ δαπέδου καὶ λοιπῶν μερῶν τοῦ διαμετρίου φυσήσατε τὸ ἐξῆς μίγμα: Πέτρακος 250 γραμ., Ἀρόλου 75 γραμ., Κασκᾶς 30 γραμ. Ἐλλείπει τούτων μεταχειρισθῆτε τὸ πετρέλαιον πρὸς ἐπίχρισιν ὅπου θύνασθε.

ΕΚ ΤΟΥ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΥ ΤΗΣ ΕΣΤΙΑΣ—2209

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΑΒΕΡΩΦ

ΣΥΜΠΕΘΕΡΟΣ

Ἡ πανσέληνος ἔχουε τὸ φῶς τῆς εἰς τὸν κόλπον τοῦ Φαλήρου ἢ Θαλάσσης ἑλαμπεν ἀρρῦτιδωτος, ἀλλ' ἡ νότιος ἄνεμος εἶχε πνεύσει σφοδρὸς κατὰ τὸ διάστημα τῆς ἡμέρας καὶ ἦτο ἀκόμη πολὺ ἐπικαιρητὸς ἡ σάλος. Ὁ γέρον καὶ πηλάτης μου εὗρισκεν ἀντίστασιν εἰς τὰ λεία νερά. Ἐξηπλωμένους εἰς τὴν λίμβον, τὸν ἔβλεπα νὰ σφουγγίζη συχνὰ τὸ μίτωπον, ἀφῆτων πρὸς στιγμὴν τὴν δεξιὰν κώπην. Μου ἤρχετο ὄρεξις νὰ τὸν βοηθήσω κωπηλατικῶν κ' ἐγὼ, ἀλλ' ἦτο ζεστή ἡ ἐσπέρα, — καὶ μ' ἐκασούριζε τῶσον τερπνὰ τὸ κούνημα τῆς ἡσυχῆς Θαλάσσης!

Ἐπὶ τέλους ἰδοὺ πνεὴ ἀνέμου!

— Δὲν ἀνοίγεις τὸ παλὶ γέρον μου; ἴσως σὲ βοηθήσῃ ὀλίγον.

Τὸ ἦνοιξέ. Ἡ βοήθεια ἦτο μικρὰ, ἀλλ' ἔτιωσ-δήποτε αἱ κώπαι ἐρπύζοντο ἑσφρατέρως εἰς τὰς χεῖρας τοῦ νεώτου. Ἠδύναμην τῶρα ν' ἄρχισαι ἠελίαν, χωρὶς φόβον νὰ τὸν κουράσω.

— Ὁρξία ἢ βάρκα σου! ποῦ τὴν ἔκαμες;

Ἦγγισα τὴν κατὰλληλον χορδῆν. Ἦτο προφανῶς ὑπερήφανος ἡ τὴν ἰδιοκτησίαν του καὶ ὁ ἐπαινὸς μου τοῦ ἐπροξένησεν εὐχαριστήσιν. Ἦνοιξεν ἡ γλώσσα τοῦ γέροντος. Μου διηγήθη λεπτομερῶς τὴν ἱστορίαν ὅλην τῆς λίμβου του.

Ἦνευπηγήθη πρὸ ἔξ μηνῶν εἰς Πειραιᾶ, ἀλλ' ἀπὸ νευπηγῶν Συρικῶν· ἡ ξυλεῖα ἦτο πρώτης ποιότητος, τὰ κερφία ὄρειχαλκινα· ἐστοίχισεν γιλλίος δραχμᾶς· δὲν ἀπέδωκεν ὅμως ἀκόμη τὴν ἀξίαν τῆς.

Ἦιδέησα νὰ ἐποικηλήθω τῆς πρὸς τὸ λαλεῖν διαθέσεως τοῦ κωπηλάτου καὶ νὰ μᾶθω τὰ κατ' αὐτόν, ἀφοῦ ἔμαθα τὰ περὶ τῆς λίμβου του. Δὲν τὸν ἐγνώριζα ἀπὸ ἄλλοτε, δὲν δεικνύει δὲ καὶ τῶρα τὰ χαρακτηριστικὰ του, ὡςτὶ ἡ σελήνη ἐφώτιζε τὰ νεῦτά του. Ἄλλ' ἡ τόνος τῆς φωνῆς του καὶ ἡ τρόπος τοῦ ἐκφραζεσθαι εἶχον τι τὸ εὐγενικὸν καὶ εὐάρεστον. Χωρὶς νὰ τὸν βλέπω, ἡ θυρωπὸς εἰλόχευε τὴν συμπάθειάν μου.

— Ἦδὲν εἶσαι, γέρον μου;

— Ἀπὸ τὰ Πότικα.

— Ἦκαὶ ἔχεις τὴν εὐκογένειάν σου;

— Δὲν ἔχω εὐκογένειαν.

Ἦπακρύπτωτο τὴση μελαγχολία εἰς τὴν ἀπόκρισιν, ὡςτὶ ἡ περιέργειά μου ἠρθίσθη. Ἦσαν ἔρα γε ἐπιτήδειαι αἱ ἐρωτήσεις μου; ἢ ἐζήτην ἐκείνος ἀφορμὴν νὰ ἠμιλήσῃ; Ἦ σελήνη ἔχουε τῶσον γλυκὰ τὸ φῶς τῆς εἰς τὴν Θαλάσσαν, — ἡ λίμβος ἔρχετο τὰ ἡσυχμ νερὰ τῶσον ἀθρηβίως! Ἦδὲν δὲν εἶπῃ κανεὶς τὸν πόνον του εἰς τὴν ἡρεμὴν νυκτὸς τῶσον ἠραϊκῆς, πότε θὰ τὸν εἶπῃ; Καὶ πῶς ἀισθάνεται τις ἐνίοτε τὴν ἀνάγκην νὰ ἐκμυστηρεῖται τὸν πόνον του, καὶ χωρὶς ἀκόμη νὰ ἔχη ἀπέναντί του ἀκρατὴν συμπαθῆν.

Ἦδὲν τοῦ κωπηλάτου μου ἡ ἱστορία.

Εἰς τὸ σχολεῖον ὅπου ἐπήγαμεν μικρῶς, — εἰς τὸν τόπον του, — ἐπήγαμεν καὶ μίαν μικρὰ κώρη, κατὰ τρία ἔτη νεωτέρη του. Ἦτο ἡ ἀχώριστος σύντροφός του. Μαζῆ ἔπαιζαν, μαζῆ ἐπᾶθοναυ τὰ μαθήματά των, αὐτὸς ἦτο ἡ πρεσβύτερος τῆς, καὶ ἐκείνη ἦτο ἡ ἐπιβάλλουσα τὴν ὀλιγίαν τῆς. Ἰστορία αὐτῆ ἔχει βεβητικῶς ἀσυνήθη.

Καὶ ἐξηκολούθει ἡ γέρον τὴν διήγησιν του:

— Αἱ μητέρες μας ἤρχοντο νὰ μᾶς πάρουν ἀπὸ τὸ σχολεῖον καὶ ἐγελοῦσαν μὲ τὴν φιλίαν μας. Νὰ τὰ ζευγαρώσωμεν, ὅταν μεγαλώσωμεν, ἔλεγον ἀκαμεταξὺ των. Νὰ μὴ τὰ χωρίσωμεν! — ἡμεῖς τὰ ἡσούαμεν κατὰ καὶ μᾶς ἐραίνετο τῶσον φυσικὸν τὸ πρᾶγμα! Ἦβαιτα, ὀλίγον κατ' ὀλίγον, ἐμαγαλώσωκαμεν. Δὲν ἐπαγνύναμεν πλέον εἰς τὸ σχολεῖον, ἀλλ' ἔβλεποῦμεθα καθὲ ἡμέραν. Μ' ἐκώπτεζαν ἐκείνη, τὴν ἐκώπτεζα κ' ἐγὼ, — δὲν ἐλέγαμεν τίποτε, ἀλλὰ τὰ εἶλεγε κρυφὰ ἡ καρδιά μας. Ὅταν ἔγαινα δακρυοειδῆ ἔτων, κ' ἐκείνη δὲ καίξ, τὰ εἶπα μίαν ἡμέραν εἰς τὴν μητέρα μου.

— Μάννα, νὰ μὴ μᾶς τὴν πάρουν τὴν ἑσπῆν.